

eKNIHOVNA.cz

Dalimilova kronika

Tato publikace byla zpracována aplikací eKNIHOVNA.cz. E-knihy zdarma ke stažení na www.eknihovna.cz.

POČÍNÁ SĚ KRONIKA ČESKÁ

I.

Mnozí pověstí hledají,
v tom moudře i dvorně činie,
ale že své země netbajú,
tiem svůj rod sprostenstvím vinie.
Neb by se do nich které cti nadieli,
své by země knihy jměli;
z nich by svůj rod veš poznali,
okud jsú přišli, vzvředěli.
Jáz těch knih dávno hledaju,
a vezdy toho žádaju,
by se v to někto moudrý uvázal,
vše české skutky svázal.
A dotad sem toho žádal,
donid sem toho prve nezbádal,
(ež) v to se nikto nechce otdati;
proto se sám v to drbiu uvázati.

II.

Ale věz, že-ť úsilno jest tuto kroniku psáti,
že-ť drbiu z rozličných jednu shledati.
Neb to za jisté povědě,
že-ť nikděž celé kroniky nevědě;
neb-ť jejie vši písari ne velmi sú snažni byli,
pro to sú jie mnoho opustili,
jedno o svém kraju, a jiného málo mluviece,
jiného mnoho opustiece,
a někde velmi krátiece,
a tiem pravý sled tratiece.

III.

Nalez kroniku u kněže starého v Boleslavi,
ta všecky jiné oslaví,
ta mi jistě Vlastiny boje zpraví,
mnoho neznámého vypraví.
Proto, budeš-li pražskou neb břevněvskou kroniku čísti,
tiemto se právě ujisti,
že na niej jest méně postaveno,
ale slov více mluveno.

Opatovická ta často blúdí,
ač i viece mluví, však tobú slúdí,
Vyšehrazská ta mi se najméně sliúbila,
najlepšie na Boleslavi byla.
To račtež všickni věděti,
ež té chci se podržeti.
Ale nalezneš-li kde co jinak, než tuto, mluveno,
věz, ež to jest mú volíu neproměněno,
ale, jakž to jest tam postaveno,
takež-ť jest i mnú ustaveno.

IV.

Řeči prázdné, jelikož mohu, myslíu ukrátiti,
avšak smysl celý myslíu položití,
aby se tiem mohl každý raději učiti,
k svému se jazyku viece snažiti;
neb uslyšě múdrý řeč múdrú, múdrejší bude,
tužebný tiemto túhy zbude.

Jáz tuto sprostně položíu
a na to lepšieho prošíu,
aby pro naše země češť
i pro našich nepřátel lešť
opravil mú řeč rýmem krásným
a oslavil hlaholem jasným,
a mne tiemto nehaněje,
řka: „Plete se v to, a neuměje.“
Jáz se v tom sám dobře znaju,
kromě že-ť o svém jazyce velmi tbaju.
To mě jest k tomu vzbudilo,
i mě k úsiliu připudilo.

I.

Od babylonské věže a o sedmi dcát jazyciech.
Když vešken liud pro svú vinu
kromě osmi vodú zhynu,
ti, jižto běchu ostali,
ot vzhodu slunečného vstali.
Ku poledniu vždy se brachu,
nebo bychu plni strachu,
potopy se vždy bojiece,

sami sobě v tom nevěřiece.
Když na jednom poliu biechu,
jemužto Sennar diechu,
tu nemúdrú radu vzěchu
a právě podobnú k smiechu,
řkúc: „Postavimy věžiu sobě,
ta buď vz výšiu až do nebě.“
A když tu věžiu děláchu,
tvrdými cihlami ju skládáchu,
klí miesto vápna jmějiechu,
všickni jednu řeč mluviechu.
Bohu jich dielo sě nesmili,
i jich jazyky tako zmýli,
(ež) bratr bratru neurozumě,
ale všeliký svú řeč jmě.
Tu svého diela přěstachu,
a druh ot druha sě brachu.
Každý těch sobě vlast ustaví,
ot těch sě vzněchu rozliční nravi.
Ti sobě osobichu země,
jakž i dnes jmá každá své jmě.
Mezi jinými Srbové,
tu kdežto bydlie Hřěkové,
podle moře se usadichu,
až do Říma sě vzplodichu.

II.

O počátcě našeho jazyka v Čechách.
V srbském jazyku jest země
jiejto Charvaty jest jmě.
V tej zemi bieše lech,
jemužto jmě bieše Čech.
Ten mužobojstva se dočini,
pro něž svú zemiu provini.
Ten Čech jmějieše bratrův šest,
pro něž jmějieše moc i čest,
a ot nich mnoho čeledi,
juž jedné noci Čech osledi.
I vybra sě se vším z země,
jiejž diechu Charvaty jmě.

I bra sě lesem do lesa,
dědky své na plecí nesa.
A když dlúho lesem jide,
k velikému hvozdu přide.
Tu sě stešte čeledi jeho.
Vecě Čech: „Ach běda jest skutka mého,
že pro mě jste v tejto núzi
a jsú pro mě vaši domové hustí luzi.
I vecě Čech k svému sboru:
„Podejděm pod tuto horu,
dětem, skotu odpočinem,
a snad sě tu s túhú minem.“
Za jutra u pravé zoře
by Čech sám sedm na tej hoře,
s niež všiucku zemiú ohleda,
a dále jim jíti neda,
řka: „Jmámy zemiú po svej vóli,
budú nám z té plni stoli,
zvěři, ptákóv, ryb, včel dosti,
ot nepřátel tvrdá dosti.“
Jako by sě dnes na púšči stalo,
kdež by jim nic nepřekážalo.
S té hory na zemiú zřechu,
proto tej hoře Říp přěvzděchu.
Prvé chleba nejmějiechu.
maso a ryby jediechu.
Prvé léto laz vzkopachu,
a druhé léto rádlem zorachu.
Ale že jich starostě Čech diechu,
pro-ň zemi Čechy vzděchu.
Ti liudie velmi věrní biechu,
vše sbožie obecno jmějiechu;
komu sě co nedostanieše,
u druha jako své jmějieše.
Jeden obyčej zlý jmějiechu,
že manželstva ndržíechu.
Tehdy i jedna žena mužem jista nebieše,
jeden muž žen mnoho jmieše.
Právě skotsky přěbýváchu,

na však večer nového manželstva hledáchu.

Súdcie i jednoho nejmějiechu,

nebo sobě nekradiechu.

Pakli se kdy stala která sváda,

u stařějšieho budieše rada,

aby právo učinili,

pravému škody polepšili.

Minu let tomu velmi mnoho,

že se drže ten liud obyčěje toho.

III.

Ot Libušina otce múdrého.

Když tomu mnohý minu rok,

vsta v zemi muž, jemuž diechu Krok.

Ten zemi všiucku súdieše

a múdrosti jie učieše.

Potom Krok jide do navi

tři múdré dcery ostavi,

Kaziu, Tetku a Liubušiu,

o třetiej mluvíti mušiu;

Kazě sědieše na Kazíně,

a Tetka na Tetíně,

Liubušě prorokyni bieše

a všiucku zemiú súdieše.

Sta sě, že o meziú dva sě svadista,

a sobě dobře přibista.

Liubušě je sě jú súditi,

a vinného musí smútiti.

Vinný je sě Liubušě haněti,

řka: „Nechciu tebe za súdciu jmieti;

neb žena lépe umie jehlú štíti

než v sudě muže súditi.

Auvech, to mě velmi truí,

že našiú zemiú žena súdí.“

I všech paní je sě haněti,

jehož jáz nechciu mluvíti.

Liubuše, to uslyševši,

nemúdrému přehověvši,

nic jemu neotpovědě,

ale valný snem zapovědě.

Když se na snem všickni snidú,
a před Liubušiu přijidú,
tehdy ta všie země máti
je se hanby žalovati.
Zeměné, to uslyševše,
svej hospodě se nasmievše,
jako z praka se zpodjemše,
radly i jedné nevzemše,
křikú všickni jedniem hlasem:
„Nevyplatímy to jedniem vlasem!
Pravdu-ť jest mluvil člověk taký;
nebo-ť jest muž vila všaký,
jenž se kto před ženú súdí,
jehož k tomu núzě nepřipudí.
Juž ti déle nechcem hověti,
chcem mužě za hospodu jmieti.
Jednoho-ť na tobě prosímy:
pověz nám věštbami svými,
z které nám radíš země knězě vzieti?
Nebo v svej nemóžem podobného jmieti.“

IV.

O Libušinu proročství.

T'dy Liubuše odpovědě,
řkúc: „To-ť vám beze lsti povědě,
jakož koli ste mě uhanili,
kdež ste mě tak potupili.
Zlý člověk to musí býti,
kterýž pro své dobré dá obci zlým užiti.
Obec jest každého ohrada;
kdož ju tupí, minula-ť jej rada.
Ztratě obec, neufaj do hrada;
bez obce dobude tebe všeliká sváda.
Ale jaz vám své škody nedám zlým užiti,
chciu vám beze lsti raditi.
Radějši byste mohli mój súd trpěti,
než se drbíte za kněz silného mužě jmieti.
Lehčeje-ť tepe dievčie ruka:
ot mužské rány bývá veliká muka.
Tu mně tehdy uvěřite,

když svého kněze za železným stolcem jedúc uzříte.

Bude-li nad vámi ciuzozemec vlásti,
nemoci bude dlúho váš jazyk trvati.

Túha-ť jest každého mezi ciuzími,
a smutný utěší se mezi známými.

Každý kraluje přieteli svými,
i jeden múdrý nerad' se s ciuzími.

Pojme k sobě liud jazyka svého,
bude-ť vždy hledati vašeho zlého,
a na váš liud bude hledati viny
a svým rozdělí vaše dědiny.

Češte své, ač i krastavo,
nedaj v své ciuzozemciu, česká hlavo.

Tomu-ť vy učí ženská hlava,
kde jeden jazyk, tu jeho sláva.“

O Libušinu koni, ježto Přemysla přinesl.

Opět Liubušě povědě:

„Nebo-ť jáz to dobře vědě,
jemuž býti vašiú hospodú.

Jdětež, čstnější, po mého konie vodu,
kamož-ť jedno on poteče.

A komuž-ti on přiteče,
toho na ten kón vsadiece,
vedtež ji sěm, sě nesvářiece.

Budete-li sě svářiti,
po tisiuc let bude-ť zemi škoditi.“

Liubušě sě na své věstby vypusti,
kón osedlaný bez uzdy pusti.

V.

Od Přemyslového nalezení kněze.

Páni po koniu pojedú,
až Bieliny řěky dojedú.

Podle té řěky kón poteče,
na jednu úlehl přiteče,
na niejž oráše muž veliký,
obinuv své nohy lýky.

K tomu muži kón přiskočiv,
i sta u něho sě vztočiv.

Stojieše jako jat v uzdici,

pro to tej vsi vzděchu Stadici.
Páni na chlapě vzvėděchu
jeho jmě, že jmu Přemysl diechu.
Počechu sě druh k druhu smieti
i chtiechu jej inhed vzieti.
A jakož sě jeho dotkú,
Přemysl vdruži v zemi uťku,
řka: „Žel mi jest, že ste tak rano přišli!
By ste byli teprv ot Liubušě vyšli,
bychtě mohl tuto úlehl vzorati,
viec bylo by nelžě oráčiu chleba kupovati.
Ale že ste uchvátili, –
a mně v roli překazili,
móž to každý slyšeti rád,
bude v zemi žizn, a často hlad.“
Posáh Přemysl k lýčeniej kabeli,
vyně sýr a řešetný pecen velí,
počě, na radlici položiv, jiesti,
pánóv prosi podle sebe siesti.
Páni počechu sě shliedati,
a na Liubušinu řeč vzpomínati.
Jechu sě jeho tázati,
proč by jemu bylo milo na želežě sniedati?
Přemysl tak jim odpovědě:
„Jakž vám Liubušě pověděla, též vám povědě.
Když ste o dievcě nerodili tbáti,
bude vy mój rod železnú metlú kázati.“
Ot vzkvetlé otky Přemyslovy.
A když tu Přemysl sniedáše,
jeden pán na otku hlédáše,
že otku vypusti z sebe pět pramenóv
a z nich prokvete pět ořechóv.
Čtyřie uschú po malej chvíli,
pátý by živ, ten sě všem smíli.

VI.

O Přemyslově zvoleniu.
Když sobě ten div ukázachu,
na Přemyslu potázachu,
které by bylo znamenie

té suché otky vzeťvénie.
Jim tak Přemysl odpověď,
řka: „To jáz vám všě pověď.
Otká suchá ješť znamenie
mého chlapieho urozenie.
Ale že-ť ješť brzo vzkvetla
jakž vem Liubušě byla řekla,
mój rod z chlapieho pořáda
dojde králového řáda;
pětiú pramenóv bude kvísti.
To budú na knize čísti,
ež ze mne bude kněžstvo patero,
ale brzo zhyne čtvero;
páté vzeťve velmi krásně
a vypustí svůj plod jasně.
Ač ti se jím kdy podejde,
všakož časa toho dojde,
že vnuk pomstí svého děda;
i jeho vrahóm napokon bude běda!“
Řka to, vsta z chlapieho sboru,
jede do Liubušina dvoru.

VII.

(Nadpisu není.)

Jakž brzo Liubušě doje,
Liubušě jej za muž pojě.
Přemysla páni velikými dary ctichu,
kněžěm jeho učinichu.
Přemysl bieše múdré mysli,
on s Liubušiú všě právo zemské zamysli.
Tehdy Liubušě pověď:
„Jáz ti jedno miesto věď,
to bude slovútno po světu,
jako slunce v svém osvietu.
Pomněte všickni slova mého!
Vyndeta dvě olivě zlatiej z něho,
Václav bude jmě olivě prvej,
a Vojtěch olivě druhej.
Tě ot pokolenie mého
vendeta až do královstvie nebeského.

Tě to město oslavíta,
a juž pohřebená všiu zemiú obráníta.
O Praze založení.
Stavte město, to vem kážiu,
tu kdežto jáz vám ukážiu:
u Vltavy pod Petřínem,
kdež tesař činí práh s svým synem.
Pro práh městu vzdějte Praha.
Toho města bude veliká dráha.
Neb jako kniežata i králové,
liudie silní jako lvové,
proti prahu klanějú hlavu,
aby ju jměli zdravu:
takež proti Praze, městu mému;
neb bude češť i chvála jemu.“

VIII.

O válče, ježto dievky s mužmi jmiechu.
Skončě svůj život Liubušě,
pohřebú ju ve vsi, jiež diechu Liubicě.
Po niej jejie knieně válku počechu
a právě podobnú k smiechu;
neb tomu za právo chtiechu,
aby takež dievka zemiú vládla,
a mužie se drželi rádla.
Chtiece své řeči užiti,
jechu se hradu staviti.
Dievky hradu Děvín vzděchu
a Vlastu za knieniu vzěchu.
Ta po všiej zemi k dievkám posla posly,
řkúc: „Podbímy pod se ty bradaté kozly.“
Neb se tehdy po pohansku jmiechu,
mužie dlúhé brady nosiechu.
Vecě Vlasta: „ Která leží na nich moc?
Zpíjejú-ť se každú noc.
Když nad nimi svítězímy,
co chtiece z nich učinímy.“
Pro tu řeč mnoho se dievek k Vlastě obra,
na šest set jich se do Děvína dobra.
Jako holubi letiec z svých kotcív,

takež sě dievky brachu od svých otcův.
Když bieše mužóm to brániti,
každému svú dceru býti:
dvorno jim to bieše viděti
i jechu sě tomu smieti,
že dievka okročmo na koniu jezdieše,
druhá po niej prázdny kón vodieše.
Mužie z smiecha nemúdrého
dojidú smutka velikého;
mohúc to zlé slovem uhasiti,
i dachu velikému zlému býti.
Snad sú byli nepomněli,
že múdří sú za příslovie jměli,
řkúc: „Kto chce v domu škody zbýti,
ten nedaj jiskřě uhlem býti;
neb uhel často ohněm bývá,
proněž bohatý sbožie zbývá.“
Tak mužie, mohúc slovem obrániti,
i dachu z mála vojsku býti.
Kněz Přemysl chtieše to brániti,
páni řechu: „Pokus'my, čso-ť mohú učiniti.“
Vecě Přemysl: „Viděch ve sně dievku krev ločiúcě
a po všiej zemi jako vzteklú běhajúcě.
Pro ten sen boju sě země zlého.“
Páni na smiech obrátichu sen kněžě svého.

IX.

Od Vlastiny múdré rady.
Když dievky ot otcův sě brachu,
a na Děvín sě vzěbrachu,
dci otcíu na život odpovědě,
sestra bratru to povědě:
„Juž jáz nejsem ničse tobě,
každý jměj péčiu o sobě.“
Pak sobě sliúbichu vieru.
Vlasta jim da v pitíu smieru,
aby své tlustosti zbyly,
črstvy a múdry k tomu byly.
Potom je na tré rozdělí
a úřady je poděli.

Pak múdřejším hrad poruči
a v radě je vsdy seděti uči,
řkúc: „Ktož-ť rád sedí v radě,
ten ostojí v každej svádě.“
Kráším káza sě líčiti
a chytřej řeči sě učiti,
řkúc: „Tímto mužóm poleku,
kdežto mociú nedoteku.“
Třetím káza s lučišti jezdití,
a mužie jako psy bíti.

X.

O prvém dievčiem pleně.
Když sě dievky svykú,
na koních jezdití obyكú,
jechu sě země pleniti
a všě mužě pořád bíti.
V div sě dievčie srdcě proměnicu,
že proti mužóm jako kámen biechu.
I jedna přátel nebrániesě,
dci na svého otce vnadiesě.
Kněz Přemysl to da všiej zemi věděti,
ale mužie nevědiechu, čso tomu sdieti;
neb oděnie nejmějiechu
a na jich koních dievky jezdiechu.
Však, jakž mohúc, sě mužie sebrachu
a před Děvín sě brachu,
mniec, ž'by dievky měchýřem zahnali
a mniece, ž'by jich na hradě nedočakaly.
Přemysl nerodě s nimi jíti,
řka: „Mój rod nechce toho škodú užiti;
neb vědě, že dievčie lsti nemůžete zbýti,
a ot nich vám jest pobitu býti.
Ž'by mě v prvém boju pobily,
mój by rod nepřietelie skoro zbili.
Proto s vámi nechciu jiti,
ni vám raziu s nimi sě sníti.“
Mužie jeho rady netbachu,
proti jeho vůli před Děvín sě brachu.
Mužie, když ten hrad uzřechu,

dievkám sě převelmi vsmiechu.
Kdežto Bojiště slove, za Vyšehradem stojiechu.
Dievky, když je dobře sezřechu,
všecky sě tu poradivše,
a u vieře sě utvrdivše
pojídú s Vlastú, náprřed mocnějšie
postavivše, u prostřed múdrějšie.
A když na poli stojiechu,
a juž bojovati chtiechu,
Vlasta na koniu s oščěpem a v turniech stojieše
a svému vojsku tak mluvieše:
„Ó dievky, šlechetné stvoření!
Vás na světě šlechetnějšieho ničs nenie!
Držte sě šlechetenství svého,
dobývajte sobě slova dobrého.
Bud' vám milo úsilie málo pojměti
a skrzě to věčný pokoj jmieti.
Ač je nyní potepemy
věčnú chválu i paměť vezmemy.
Budem sobě mužě voliti,
kdy chtiec, budem je bíti.
Budem jako amazonské panie.
Ty sú poručily mužóm oranie,
a samy zemiú vládu.
Ty sú jměly s ciesařem Cyrem svádu,
ty sú toho ciesaře ctně pobily,
a jemše jej sú ve krvi utopily,
řkúc: ‚Krvě si žádal, krev pí,
viec na světě lidí nebí.‘
Ty sú sě proti Alexandrovi udatně jměly,
a s jinými králi sú sě bíti směly.
A jmajú toho česť po světě i chválu,
pojměvše u boju práciu malú.
Těž vám, panny šlechetné, slušie učiniti!
Nebo dámy-li sě nyní těmto bradáčom zbíti,
budú šlechetnými pannami chlapi smiech pobíjeti,
a viac ny mužie budu za robotné jmieti.
Bí každá jako psa bratra a otcě svého,
aby mohla sobě dobyti života pokojného.

Lépe by bylo nám ctně zbitu býti,
než těmto chlapóm bradatým na milost jíti!
Ale bude-li která ot nás běžeti chtieti,
věz to, že s námi tovaříštva nikdy nebude jmieti.
A moci-li kdy ju budu jmieti,
smrti nemoci bude zbýti.
A bude-li která jata,
jáz jmám dosti Liubušina zlata,
a to vám za jisto pravíu,
že to všecko pro vy jednu ztravíu.“
A jakž té řeči brzo přěsta,
tak se inhed hnuchu s toho miesta.
A jakž na muže vynikú,
tak všechny plavecky křikú.
Obsuchu mužě dievčie střěly,
Vlasta mužě oščěpem rozděli.
Dřieve, než svých opěť dohna,
sedm lepších oščěpem prohna.
Hajtmanice.
Mlada, Hodka a Svatava,
Klimka, Vracka a Častava
tu podle své knieně vždy biechu,
a dobrodružsky se ovšem jmějiechu.
Mužóm do smiechu nebieše,
na tři sta mužóv juž ležieše.
Aby tu blíz les nebyl,
i jeden by z mužóv nezbyl.
Na Vlastu se i jeden nevrátil:
nerad bych jiež byl skopka rozvrátil.

XI.

O mužském ostrabeniu a o Vyšehradě.
Po pól létu mužie se ostrabichu,
smolníkóv i koní sobě dobychu;
však dievek bojem podstúpiti nesmějiechu,
ale blíz jich hrad postaviti chtiechu.
Dievky je dvakrát otpudichu,
až však takto je přělstichu.
Mužie Istiú před Liubiciu padú.
Tehdy dievky, vzemšě radu,

podjemšě sě z svého sboru,
jedú bránit svého dvoru.
Mužie síly sě bojiece,
v Liubici lahú, sě tajiece.
V tu dobu Přemysl s svú radú
připraviv, což slušie k hradu,
jedné noci vzvede dřevem hrad,
jemuž vzděchu Vyšehrad.
S toho válechu let pět,
a'ž mužóm by úzek svět.
Neb dievky mužóv na hradě nejmiechu,
proto sě zrady nebojiece;
ale dievky na Vyšehradu biechu.
Když mužie kam jeti chtiechu,
dievky dievkám pronesiechu;
tak na cestě dievky mužě ztepiechu.
Také k ženám jdíeše Vlastin list,
pro-nž nebieše sobú i jeden muž jist.
Neb veliká túha v zemi bieše,
z jednoho slova žena mužě tepieše.
Tehdy mnoho mužóv nalezachu na loži
zbodených noži.
Proto v noci stáju
jmievachu často v hustém háju,
aby dievčie liuti zbyli
a životóv neztratili.
Panie cné válkú sě stydiechu
a jim za bláznovstvo jmějiechu.
Některé sě k tomu nepřimluviechu,
neb tajně s Vlastú svět jmějiechu.
To mužie ot žen trpiechu;
pravé ženy jim věrny biechu.
V tom chvaliu mužě toho věka;
neb sú ot múdrých dostojni dieka,
že i jeden muž nedal své cnej paniej zlé zlým užiti,
ni který chtěl jie tiem uhaniti,
řka: „Necná činí podle svého práva;
požídajte, ať jest má cná žena dlúho zdráva,“

XII.

O rozličných dievčích lestěch.

Potom dachu sě dievky na rozličné Isti,
pro něž mužie zbychu své cti.

Uzřěvše, že na Vyšehradě jest veliký hlad,
za příměříím pozvachu jich na svůj hrad.

Tu s nimi krásné panny vsadiechu,
jenž chytré řeči mnoho umiechu.

Ty diechu: „Jáz bych tvá ráda byla,
by má tetka živa nebyla.

Chtěl-li by ty mě sobě jmieti,
musil by jiež život otjieti.

A to-ť sě móž dobře státi,
chceš-li jie na tejto cestě ždáti.

Jmá tu cestu sama desátá jeti,
můžeš ju s jejie tovařiškami jieti.“

Tak nebožátka přelúdiece,
zástavu jim zastaviece,
tiem činem mnoho dobrých zbichu,
tak mocnějších nepřátel zbychu.

Pak jedna jednomu skutky zjevováše,
velikú mu vieru sliubováše,
řkúc: „Mrzí-ť mě v tom přiebytku býti;
chceš-li mój muž milý býti,
chciu ti jáz Děvín zraditi.“

I je sě jeho učiti,
kak jest jim k tomu přijíti.

Když to kněz Přemysl vztvďě,
tako jim všěm odpovďě:

„Raziu vem, nerodte jim věřiti;
věřte mi, ež vy chtie tiem činem zbíti.“

Mužie nerodichu j'mu v tom uvěřiti,
podle dievčie rady chtiechu v hrad jíti.

A když juž v onen hrad vnidú,
tu na ně dievky vynidú:
překotem je všěcky zbichu,
i jednoho neživichu.

XIII.

O Ctiradově zradě.
Jeden dobrý ostal bieše,
ten sobě jmě Ctirad jmieše.
O tom se jechu bráti lešť.
Sebravšě se dievek šestě,
i nalézá jednu radu.
Vzvěděvšě, že mu kliuditi jednu svádu,
ulíčivšě najkrášiu ladu,
na jeho cestě vsadichu ju na kládu.
Tiej dievcě Šárka diechu,
tu za najkrášiu mezi sobú jmiechu.
Položichu u niej trubiciu
a medu velikú lahviciu.
Svázánu ostavichu ju na lese.
Jedno-ť Ctirad povleče se,
uzřě, nali dievka pláče
a nad niu inhed vrán kvače,
jenž snad bieše prorok smrti jeho.
Škoda toho druha dobrého!
Otáza jie, co by tu činila,
proč-li by tak kvielila?
Vecě: „Jsem z Oskořína dci toho pána,
i sem ot těch zlých dievek svázána.
Chtiec mě násilím na svůj hrad vézti
a k svej zlobě mě přivesti,
ale jakž vy uzřěchu,
mne svázány tuto otběhú.“
Když na dievcě všěho ztáza,
ssěd s koně pannu rozváza..
Panna s pláčem je se jeho prošiti,
aby v niej ráčil všě panny uctiti,
i ráčil ju k otcu se ctiú donesti,
řkúc: „Nevědě, co sobě zdiati.“
Ctirad podle panny se posadí,
liudi okolo sebe zsadi,
i je se s niú medu piti
a v tu tribuciu trúbiti.
Po trúbě dievky urozuměchu,
že Ctirada jako u měchu jmějiechu.

Dievky tu koňov podpěchu
a svá lučiščě napěchu.
Jakž na Ctirada vynikú,
hlasem vysokým na ně křikú.
Dřieve než mužie k koňóm dospěchu,
a'ž je jako ptáky jechu.
Inhed všecky liudi zbichu,
Ctirada přěd Vyšehradem na kolo vzbichu.
Črtie sě tej věci smějú,
i dnes tomu miestu Šárka dějú.

XIV.

(Nadpisu není.)

Tak zbychu toho Ctirada.
Naleze to dievčie rada,
by všíú zemiú Vlasta vládla,
mužie drželi sě rádla.
Vlasta sě v zemiú uváza,
na dievkách práva potáza.
Dievky jiej to právo dachu,
inhed po všiej zemi poslachu,
řkúc: „Který-ť sě pacholík narodí,
ať sě viec k boju nehodí,
pravý palec mu urúbiti,
a pravé oko vylúpiti,
by meče nemohl držěti
a za ščítem nemohl by viděti.“
Někdy témuž sú pohani od židov chtěli,
snad sú byly to dievky uslyšěly.
Ač sú to samy zamyslily,
znamenie jest, že-ť sú múdré byly.
Opěť Vlasta tomu z práva chtěla,
to všiej zemi vzpověděla,
by dievka toho za muž jměla,
kterémuž by sama chtěla;
u dvora by žena byla,
muže v dielo porobila.
S tím právem svú milost Vlasta všem vzpověděla
a mír v zemi zapověděla.
O mužskej Isti proti dievkám.

Kněz Přemysl, když tu řeč vzvěděl,
tajně na snem zapověděl.
I jechu sě tu raditi,
kak by sě mohli obrániti.
Přemyslovi vieru sliúbichu
a u vieře sě potvrdichu.
Před Děvín jezd jechu sě činiti
a na cestách dievky bíti.
Naleze to mužská nevěrná rada.
Pozvavše za mírem slovutnějších do Vyšehrada,
mnoho dievek pohanichu,
za pravým mírem cti je zbavichu.
Ty inhed všiu sílu i udacstvo ztratichu,
hanbu sě viac do Děvína nevrátichu.

XV.

O dievčieji smrti.
Když to uslyš Vlasta liuticě,
vzřiu žalostiú jako nedvědicě,
všem mužóm na život odpověděl.
Přemysl jieji po poslu povede:
„K vám sě nevěřú nestydímy;
neb ju ot vás vždy vidímy.
Byste byly k nám vieru zdržaly,
ot nás byste nevěry neohledaly.
Ale že ste vy směly v nevěrný plášček sě odieti,
přejte jeho také jiným pojměti.“
Dievky sě všěcky sebrachu,
a před Vyšehrad sě brachu,
chtiece jeho mociú dobyti,
všěcky muže na něm zbiti.
Mužie proti nim vynidú,
a jakž sě brzo snidú,
Vlasta sě z svých nemúdrě vyrazi,
mezi nepřátely sě vrazi.
Sedm junochów sě k niej otda,
jimž ona ni v čem sě nepoddá.
Tu ju jejie náhlost omyli,
že mnieše, by za niú dievky zbyly.
Když v húsčiu nemože oščěpem ani mečem vlasti,

tu dojde veliké strasti.
Tu ju noži rozebrachu,
po boju psóm ju rozmetachu.
Když dievky šípy rozplískachu,
oščepóv jim jich mlazšie přidávachu.
Plačiúc pěšě u boj jdiechu,
mužie je pořád tepiechu.
Když dievek na dvě stě smrti dachu,
jiné sě na běh ot Dachu.
Dřieve, než na hrad přiběhú,
mužie na most vzvoditý po nich vzběhú.
Sěč veliká by na mostě,
u bránu sě tiskniechu hustě.
Mužie o tom málo t bachu,
mociú sě tu v hrad sebrachu.
Tu dievky bratřiu poznachu
a na ně silně volachu.
Některé přěd nimi vzklekáchu,
některé sě k nim vlísáchu.
A což kolivěk ciniechu,
mužských srdec neuměkčiechu.
Krásná telce smrti dáváchu,
pryč je s hradu metáchu.
Iak ten veš sbor i pohynu,
a tak válka tak i zminu.

XVI.

O Přemyslovu osypáníu.
Přemysla na stolec vsadichu,
hrad Děvín ihned zkazichu.
Potom snide kněz Přemysl,
po tom by kněžem syn jeho Nezamysl.
Po něm Mnata kněžem bieše,
po tom syn jeho, ten Vojen slovieše.
Ten synoma zemiú rozdělí,
za života je odděli:
Luěsko da Vlastislavovi,
české kněžstvo Unislavovi.
Jenž dřieve slovieše Lučsko,
to nynie slovie Zatečsko.

Unislav po otcu kněžem byl,
ten jest v krátce života zbyl.
Po něm byl kněžem Křesomysl, syn jeho.
Ti všickni neostavili sú jmene dobrého;
nebo biechu jich hlupí nravi,
proto o nich písmo nic nepraví.

XVII.

Ot Neklaná múdrého.
Neklaň vsta po Křesomyslu,
ten bieše dobrého smyslu.
Jeden nedostatek do sebe jmejieše,
že ovšem neudaten bieše.
Snad jemu proto Neklaň diechu,
že j'ho s koně nikdy nekláli běchu;
nebo ktož u příhodu nechodí,
ten se zlé příhody doma schodí.
Toho j'mu za zlé i jeden nejměj,
nebo to každý za jisté jměj:
bláznóm jest hrdiňstvo vzdáno,
múdrým neudacstvie dáno.
Neb múdrý rozličně příhodu rozkládá,
až ta i mine sváda;
ale nemúdrý, malú příčinu jmaje,
trutí, až pronikne, nic netbaje.
Proto slova dobývajú,
a často škodu přijímajú.
Pakli jest múdrý udaten,
věc jeho skutek nenie zmaten,
neb se taký nebojí mar.
To-ť jest vláščí boží dar;
neb se ten rovná kniežatóm,
neb všie země česť leží na tom.
Toho daru Neklaň nejmieše;
múdrost' jmaje, neudaten bieše.
Zemiu dobře oprávieše,
ale války se velmi bojieše.
Nebo často se to stává,
že, kdyžto nemáhá hlava,
ve všech údiech statka nenie:

takež pro kněže všeka země oblenie.
O Vlastislavovi.
Zbádá Neklaná kněz žatečský,
Vlastislav, ten krásný, děcský.
Obdržě na Pražěnech dva boje,
i sedě na Vlastislavi, nepřítel sě neboje.
To město bieše postavil,
nad ním tvrdý hrad ustavil.
Mezi Příbkem a Lovošem stojieše,
po kněziu Vlastislavovi město slovieše.

XVIII.

Od Vlastislava, žateckého kniežete.
Vlastislav na vojnu zapovědě,
o tej vem divně povědě.
Káza na vojnu vše psy vésti,
vše ptáky káza s sobú nésti,
aby je liudmi krmili,
když by Pražany všecky zbili.
Mně, by skončěniu takému bylo býti,
i je sě počátkem chlubití.
Ale Bon, jenž chlúby neliúbí,
jeho chlúby brzo urubi.
V zvěděv to Neklaň, počě sě báti,
i nesmě na vojnu vstáti.
Pozvav Styra, muže udatného,
k radě člověka múdrého,
s tiem počě sě kněz raditi,
kak by mohl Lučan bez boje zbyti,
řka: „Lépe jim jest něco země ustúpiti,
než sě k nim tak zavražditi.“
Styr tak kněziu odpovědě:
„Jáz to dávno dobře vědě,
budem-li v tom hověti tobě,
učinímy škodu i hanbu sobě.
Jakž sú směli oni k nám sě zavražditi,
tiem právem my můžem svých přátel mstíti.“
Mohl by sě kněz domyslití,
že sě strašivému s udatným zlo raditi.
Ž'by byl na radu pojal neudatného,

radil by byl jemu něco strašivého.
Ale Styr udatný udatně radieše,
kněziu ta rada nemilá bieše.
Vecě Styr: „Učiň mi tak veliký rov,
jenž by uzřel veš Chýnov:
chciu sě rád s Lučany biti,
a v tom boju chciu rád sníti.“
Kněz mu rov vysoký sliúbi učiniti:
Styr za kněže u boj sliúbi vníti.
Znamenájte, kaký-tě byl liud,
že nebyl v nich nynějšieho liudu blud,
již netbajú, by česť u měšě byla,
ž'by mu jedno dědina sě plodila.
Ale oni o sbožiu nic netbajú,
jedno jmene dobrého a paměti věčné hledajú.

XIX.

O pražskej vědi.
Když Styr všě Pražany sebra,
proti Lučanom sě vzebra.
Když byli u jednoho dala,
jedna baba na Pražany vzvola,
řkúc: „Nebude-li má mezi vámi rada,
stane sě u vašem vojsku vada.
Náhle jděte na onu studniciu,
obětujte bohóm osliciu
a každý jie něco sněz.
A Styřě, to jistě věz,
že kněže Vlastislava pobješ,
jeho liudi všecky zbješ.“
O žatecké prorokyni.
V Lučstě také bieše baba,
ta jmejieše pastorka, jemuž jmě bieše Straba.
Ta baba pastorku povede:
„Jáz vašiu biedu dobře vědě.
Ach tuho vaše, nebozí!
Hněvajú sě na vy bozi.
Když na Tursko přijedete,
ottud viac neotjedete.
Tu lučské kniežě ostane

a ten rod veš viac nevstane.
Synku, když vendeš v turský boj,
prvý, ktož tě potká, tomu stoj.
Daj mu oščěpem malú sotu,
a nečiň jemu nic životu.
Obě jemu uši uřež
a schovati jú nehřeš.
Když přineseš na své dráhy,
tu poznáš vše své vrahy.
Před kón učiň to znamenie,
v núziu nic lepšieho nenie.
Tomu znameniu kříž dějú,
jemuž se nynie blázni smějú.
Lučené sú Pražanem dáni,
a proto koni jich budu svázáni,
že nemoci budú sobú hnúti.
Jedinému tobě s smrtiú jest se minuti.
Ač ti jest věc sluti zběhem,
na Turště se nestyd' během."

XX.

O turském boju.
Když na Tursko voje se snidú,
tu v liútý boj velmi vnidú.
Ot jutra až do večera
sta Vlastislav, a boj bera.
Až se Styr však k němu přibra,
kněz Vlastislav se na-ň vybra.
Lučanóm se tu ovšem zle zdě,
Styr Vlastislavovi hlavu stě.
Pražené Lučany tak tepiechu,
až potoci krvaví tečiechu.
Ze všech ujide jediný Straba
tú radú, juž jemu bieše dala baba.
A když ujide z toho lomu,
jakž přijide do svého domu,
uzřě, že jeho žena dušiu béře,
což dosiehně, to vše zděře.
Uzřě u nie oščěpem ránu,
juž pozná u boju ot sebe dānu.

Počě se velmi diviti,
vecě: „Tiem se chciu lépe ujistiti.“
Užřev, že ušiú ne jmějieše,
a'n v tobolce ji jmějieše,
je se k hlavě jú měřiti.
Přiměřiv vece: „Chciu tomu uvěřiti,
že na mě u boj má žena vyjela,
ta mě jieti právě chtěla. “
To jest byla proto zdělá,
že mezi Pražany přátely jměla.
Chtěla jim pomáhati
a mužiú sě chtěla posmievaťi.
Ktož tomu nechce uvěřiti,
přída k svatému Vítu, móż sě tiem ujistiti;
neb na rajském dvoře nalezne to psáno,
což o tom jest mnú poviedáno.
Pro své dobré činy Styr
byl mil Čechóm jako Tateróm výr.
Ješče Styra vzpomínajú,
„Nečiň sě Styrem“ řiekajú.

XXI.

O smrti kniežete žatečského.
Neklaň sě v Lucko uváza,
na kněžě Vlastislavovu čeleď vztáza.
Vzvěděv, že ostavil syna mladého,
vztáza na člověka jeho milostného.
Jeden mu Durinka ukáza,
tomu j'ho chovati káza,
řka: „Rozpomínaj sě na jeho otce cného,
jenž tobě činil mnoho dobrého.
Chovajž cně kniežete svého,
a buď vladař kraje postoloprtského. “
To děťátko velmi krásné bieše
a inhed z mládu kázané nřavy jmějieše.
Ten Durink jako liška k liudem sě klanieše
a o svém pánu lešť kladieše,
kak by mohl jej zabiti
a v dědinách pánem býti.
Zimě Durink děťátko samo na led vyvede,

k rybám je na Ohři přivede,
řka: „Hlédaj, kněžku, kde-ť rybicě stojie,
patři, kako-ť sě divně brojie.“
A když na ryby hledieše,
poklek hlavu dolov ničieše,
slyš, co ten zlý Durink zdě!
Děťátku bradaticiú hlavu stě.
I nese hlavu kněziu do Prahy,
mně, by nesl mu koláč předrahý.
I je sě s Němec mluviti
a sám svú vieru chváliti,
řka: „Jáz sem mému kněziu věren byl;
proto sem mu vždy byl mil.
Tobě chciu býti věren viece.
Ale že sem slýchal mluviece:
,Kto chce v domu škody zbýti,
nedaj jiskře uhlem býti... ‘ “
Řka to, vyně z podpažie hlavu,
jakž ju bieše stál, ješče krvavú.
„To-ť Vlastislavova syna hlava,
pro něhož smrt' bude tobě sláva.
By-ť byl došel mužského stavu,
mnohý by Čech jměl krvavú hlavu.
Zaplatíš mi, svému hrdině,
dada mi Postoloprty k dědině.“
Když uslyšě kněz řeč jeho,
káza Durinka svázati zlého,
řka: „Tobě sem jeho zabiti nekázal,
ale cně sem tobě chovati přikázal.
Juž viziu, že dobré neblúdí,
blázn jest, ktož ciuzozemcě dobrým sudí.
Tobě sem jeho kázal stříeci;
proč si směl kniežeti šíju sieci?
Tu tobě chciu v Čechách čest' učiniti:
svú sě ruku musíš oběsiti,
neb svým mečem sám sě prokláti,
nebo na tejto skále státi
a dolov samému skočiti
a hlavu sobě slomiti. “

Uzřev Durink, že širšie rady nenie.
zvoli sobě oběšenie.
Když jdieše Durink s hradu,
vecě: „Ach kak sem měl nemúdrú radu!
Mně, by mi bylo v Čechách dědiny jmieti,
juž mušiu na dřevě visěti.“
Blíz u Prahy na jednej nivě
oběsí sě sám Durink na jívě.

XXII.

Ot Hostivíta a od Děpolta.
Neklaň dva syny jmějieše,
starějšiemu jmě Hostivít bieše,
mlazší jmě Děpolt jměl.
Ten Zličsko vzal za svůj diel.
Jemuž diechu dřieve Zličsko,
tomu potom vzdechu Kúřimsko.
Potom Neklaň s světa snide,
jeho syn Hostivít na otców stolec vznide.
Za toho času sta sě příhoda,
že vsta Leva, jeden z Vlastislavova roda,
i je sě liudi k sobě sbierati
chtě lučského kniežstva dobývati.
Ustaviv hrad na vysokej hoře,
dopudi Pražan velikého hoře.
Kněz Hostivít položi liud přěd hradem,
by jej vyleželi hladem.
Leva proti jim vynide,
s Pražany sě bojem snide.
Když Lučené svú horšiu uzřechu,
přěd Pražany na hrad běžiechu.
Když jich múdré panie uzřechu,
své muže takto vzpřijechu.
Po lónu sě poklepachu,
a svým mužóm velmi vzláchu,
řkuc: „Sěmo, sěmo pojděte,
zde sě těchto Pražan skryjete!“
Pro tu hanbu sě vrátichu,
a tu Pražany pobichu.
Ó panie, múdrá krásitá zvieraťata,

otkud vám ta rada vzata, jůž ste sě hanby obránily,
své muže smrti zbavily?
Snad ste to byly slýchaly,
že medské panie Cyrovi též byly spáchaly?
Pro taký klep tak nelepý
tomu hradu vzdechu Klepy.
Na tom hradě sú ti seděli,
donadž sú otměny nepřijeli.
Ti k dědině Vlastislav jmajú,
ti sě po krásném šcítě znajú.
Nosie-ť v zlatě fiolethnej orlici,
knězi Vlastislavovi rodiči.

XXIII.

Od Bořivoje, prvého křesťanského kniezete.
Kněz Hostivít potom snide,
Bořivoj na otcův stolec vznide.
Tehdy Svatopluk u Moravě králem bieše,
kněz český jemu slůžieše.
Jednú kněz Bořivoj přijede k královu dvoru,
král mu učini velikú vzdoru.
Káza jemu za stolem na zemi siesti,
a řka: „Slušie tobě to viesti,
ež ti neslušie pohanu
za roven býti křesťanu.
Seď se psy, to-ť jest tvé právo,
ne knězě, ale nemúdrá hlavo,
že netbáš na tvorce svého,
jmáje za bůh výra ušatého.“
Kněz, to uslyšav, sě zápole,
a jakž brzo by po stole,
prosi křista Bořivoj ot Svatopluka, krále moravského,
a ot Metuděje, arcibiskupa velehradského.
Ten arcibiskup Rusín bieše,
mšiu svá slovensky slůžieše.
Ten Velehradě křstil Čecha prvého,
Bořivoje, knězě českého,
léta ot narozenie syna božieho
po osmi set po devieti dcát čtvrtého.
Když kněz Bořivoj tak stav svůj směni,

svět potupiv, v svatost' sě prameni,
almužny veliké cinieše
a domy božie stavieše.
Prvý kostel v Hradeiu postaví,
svatému Klimentu jej oslaví;
druhý svatě Márie na Prazě
ot velikých vrat inhed na dráže.

XXIV.

Od Svatopluka, moravského krále.
Tuto drbiu do moravské kroniky málo zajiti,
abych mohl k svej cti i řeči sličně přijíti.
Kako jest korona z Moravy vyšla,
povědě-ť, kako jest ta země k Čechám přišla.
Král moravský ciesařovu sestru za sobu jmejieše,
tej velmi násiíen bieše;
a proto na-ň ciesař jide
a král moravský s ciesařem u boj vnide.
Po hřiechu tu král boj ztrati,
žalostivě sě do Velehrada vrátí.
Ciesař za ním do země pojide,
král hanbu u púščiu vnide,
řka: „Raději chciu konvršem býti,
než králem, a s nepřátely sě nebiti.“
Proto v lese přebýváše
a za obyčej s pústenníčky motyku kopáše.
Po sedmi let král s dlúhú bradu
jede před ciesařovu radu,
i je sě na ciesaře žalovati,
řka: „Kniežata, račte poslúchati!
Mú mi zemi otjal bez práva,
a má žena jest v jeho dvoře ješče zdráva.“
Ciesař tiej řeči je sě smieti,
což mnich mluvieše, je sě přieti.
Mnich tako počě mluvití:
„Toho chciu svým mečem dolíčiti.“
Kniežata mnicha neznajiechu,
a však jemu pověděchu:
„Když si směl tu řeč na ciesaře mluvití,
musíš toho sám svým mečem dolíčiti.“

Mnich tej řeči počě prošiti roka,
ciesař na-ň vyvrže svého soka.
Pojide ciesařův sok v okol, a zpievaje
a na mnicha nic netbaje.
Mnich, dosah meče sedacieho,
přetě soku ščit, i jej samého.
Ciesař, pozvav mnicha do svého dvoru,
jide jemu u pokoru.
Kráľ Svatopluk da sě ciesaři poznati:
ciesař je sě ve všem znáti,
vrátí jemu ženu i kralovstvie,
i da Moravě všě svobodenstvie.
A což by mohl uherské země dobyti,
da jemu moc k svej zemi osobití.
V krátce králiu Svatoplukovi žena snide,
a král vojensky na Uhry jide.
Uhři krále pobichu
a mnoho mu liudí zbichu.
Kráľ, pozvav kněžě českého,
před ciesařem postúpi jemu kralovstvie svého.
Opět jeho Uhři pobichu
a Moravan mnoho zbichu.
Tiem sě počě král velmi styděti,
a hanbu nesmě k svým jeti.
I jede tajně na púšciu,
i by do své smrti v tom húšciu.
I dnes na tom místě črní mnišie pėjú,
a tomu klášteru v Uhřech Zaboř dějú.

XXV.

Ot Vratislava, otce svatého Václava krále.
Potom Bořivoj s světa snide
a z kněžstva králevstvie věčného dojide.
Po tom Spytihněv při je stolec otcě svého;
ten nebieše života silného,
umře za věka mladého,
ostaviv kněžěm Vratislava, bratra svého.
Ten poje ženu z Stodor, dceř hrabie českého,
tej diechu Drahomiř, z kraje žatečského.
Ta knieni pohanka bieše,

dva syny krásná jmějieše:
stařejšiemu diechu Boleslav
a mlazšiemu diechu Václav.
Ten tiché nrapy jmějieše,
pro něž všem liudem mil bieše.
Protož jej po otcu kněžem zvolichu,
Boleslava Boleslavem otdělichu.
Ale že ješče kněz Václav mlád bieše
a země opravit nemožieše,
poručichu jej svatej Liudmile,
Bohu i všem liudem milé.
Ta jest byla žena Bořivojova
a hraběnka ze Pšova.
Jemuž tehdy Pšov diechu,
témuž potom Mělník vzdech;
neb před Mělníkem hrad bieše,
ten sobě Pšov jmě jmějieše;
a pod městem potóček teče,
ten sobě Pšova řeče.
Knieni Liudmile Drahomiř závidieše,
neb sama zavlásti chtieše.
Ta pozva Tuně a Komoně,
sliúbi jima stříebro i koně,
aby Liudmilu zabila
neb tajně ju zadávila.
K niej sě chtieci přislúžiti,
sliúbista to učiniti.

XXVI.

O svietiej Ludmile, prvej křesťance.
Svatá Liudmila kněžem vládieše,
dvorem v Tetíně sedieše.
Proto že svatá Liudmila
mnohu liudem bieše mila,
jedny křesťanské děti
tu řeč dachu jiej věděti
co Drahomiř umluvila,
co-li sta ta dvě jiej sliúbila.
Znamenavši svatá knieni,
co jiej zlá nevěsta miení,

je sě k smrti přípravěti,
prvé sirotkóm sliuby poplácěti.
Když v náboženstviu přebýváše,
smrti dobrovolně ždáše,
Tuň i Komoň přijidesta,
a před dvorem ssedesta.
Knieni, vědúc, že ju chc'ta zabiti,
káza jima před sě jiti,
na své nevěsty zdravic vztáza
a jejú potřebu jima dáti káza.
Toho dne je sě zpoviedati,
smrti nábožně cakati.
Té noci ta zlá na niu komňatu vyrazista,
tu svatu knieniu závojem zadávista.
Tak ta pohany črtu sě dostasta,
a svatú Liudmilu k Bohu poslasta.

XXVII.

Od svatého Václava mateře.
Drahomiř sě v syna uváza,
a na kmetech práva potáza,
komu by bylo zemiú opravovati,
donidž by sobě kněz nemohl rady dáti.
Když sě kmetie potázachu,
to jie j za právo dachu,
by svého syna chovala
a dotud zemiú opravovala,
donidž by kněz svých let nedošel
a jeho pravý smysl neprošel.
Drahomiř je sě pohanstva ploditi,
žakovstvo z země puditi.
A kdež žáka neb křesťana přemožieše,
živu jemu býti nebieše.
K tomu ju jejie zlob připudi,
ež pohany na křesťanstvo vzbudí.
Prostřed Prahy taký boj vžechu,
až krvaví potoci ploviechu,
s obú stranú mnoho zbitých ležieše.
Ona to ráda vidieše,
řkúc: „Na tom přeju smrti pohanóm,

by se tiem umenšilo moci křesťanóm.“

O svatém Václavovi kniežeti.

Když kněz Václav k letóm přijide,

z své mateře moci vyjide,

vece: „Matko, sediž na svém věně;

mně-ť slušie země oprávenie.“

Je se země oprávēti,

domy božie káza otvářeti.

Žakovstvo v zemi navrátí,

jež bieše vypudila máti.

Božiu česť v zemi plodieše,

kupuje pohanské děti, křstieše.

Ke mšēm sám oplatky pečieše,

vdovicēm z lesa drva v noci nosieše.

Po svatým v noci bos chodieše,

až mu po cestě krev z nohú tečieše.

Ženy i jedné jest nejměl,

sirotky za dietky jměl.

Žaltář pod pažiu vždy nosieše,

své komorníky žaltařiu zučil bieše.

Panoše jeden před ním léháše,

tomu škorně szuje utieráše.

Tomu komorníku Podiven jmě bieše,

ten kněžě v náboženstvu tepieše.

XXVIII.

O knězi ličském.

Uzřev to kněz zličský Radislav,

že jest tak pokořen kněz Václav,

nemně, by se směl brániti,

i je se jemu zemi škoditi.

K tomu jej jeho nemúdrost připudi,

že všě Zličsko proti jemu vzbudi.

I je se žitomirského dvoru dobývati,

kněziu Václavovi pletichy dávati.

Mýlieše se v tom zličský kněz.

Neb to ote mne každý jistě věz,

že dobrodružské jest znamenie:

tiší skutci a pokorné mluvenie.

Neudatný nevie jedno lati,

dobrý dá se u příhodě znáti.
To sobú kněz Václav dobře ukáza:
kako-ti bieše tich, všem na vojnu vstáti káza.
Když kněz Václav z Prahy potěže,
kněz zličský proti jemu vytěže.
Kněz Václav, vida, že se boju sníti,
po poslu je se kněziu Radislavovi mluvíti:
„Který cti a užitka žádá,
tomu se slušie biti, to má rada.
Proto mně a tobě slušie se biti,
a nedajvě liudu u boju býti.
Kterýž mezi náma živ ostane,
ten v obojiem kněžstvu kněžem zůstane.
Obojiemu vojsku kažvě s mírem stati,
ni mně ni tobě pomáhati.“
Radislav, nevěda, co tomu zdieti,
pro hanbu musi v tu řeč podjieti.
V tu dobu raději by na Zličsku byl,
aby toho, jemuž pletichy dáváše, zbyl.
Vynidesta dva kněze z svých lidí:
slyš kako-ti je Bóh dvorně skliudi!
Když Radislav blíz kněze Václava bieše,
uzře, že kněz Václav kříž zlatý na čele jmejieše,
dva angely s obú stranú jeho.
Uzřev to, užese se kněze českého.
Radislav skoči s koně svého,
i da se na milost jeho.
Kněz Václav přijje jeho k milosti,
řka: „Báto, mého nechaj, jměj v svém dosti.“
Přěbyv s ním tu v Žitomiři,
o všě dobré s ním se smíří.

XXIX.

Ot ciesaře a o sv. Václavovi.
Sta se, že ciesař pozva kniežat k dvoru,
kněz Václav jide k tomu sboru.
Když kniežata spolu biechu,
kněz Václav zapozdi pohřiechu.
Ciesař, rozhněvav se na jeho dlúhé Bohu modlenie,
učini to ustavenie,

ktož by proti kněziu českému vstal
anebo jemu miesto dal,
beze vsie řeči jemu hlavu stieti,
dětem jeho vše dědiny otjieti.
A když ciesař s kniežaty na radě sědieše,
rozličné příhody súdieše,
kněz český, vstúpiv, kniežatóm zdravie vzda,
ciesař s velikú ctiú proti jemu vsta,
na svém stolciu jej posadi,
kniežata okolo jeho zsadi.
Pak sě je ciesař kniežatóm omlúvati,
řka, že sě jinak nemohlo stati.
„Viděch u něho na čele kříž zlatý,
po němž vědě, že jest člověk svatý.
Angjeli boží s ním biechu
a mně tiem velmi hroziechu.
Proto sě nesmiech obmeškati,
musich proti jemu vstáti.“
I je sě Václava kněže ciesař prositi,
by jeho přietel ráčil býti,
a z jeho klénótov ráčil vzieti,
což by jedno ráčil chtieti.
Tehdy kněz svatý, o jiném nic netbaje,
to za najlepšie jmaje,
vzě svatého Víta ruku,
jenž pro Bóh trpěl velikú muku.
Tehdy ciesař z své milosti
vsie roboty zemiú zprosti.
Kněz sě je kostela na Praze činiti,
aby mohl cně svatého Víta položití.

XXX.

O závisti Boleslava.
Bratr jeho je sě jemu záviděti,
i myslieše, kak by mohl zemiú obdržěti.
Nemoha mu jinak učiniti škody,
pozva jeho do Boleslave na hody.
Křest svému synu zamysli,
jmaje velikú zlob na mysli.
A když kněz Václav u bratra přebýváše,

jeden bohobojný kůň osedlaný jemu dáváše,
řka: „Vskočě na kůň žeň pryč v skoře;
dobýdlíš sě u svého bratra hoře.
Juž tě chce tvój bratr zabiti,
by mohl sám kněžem býti.“
K tomu j'mu kněz odpovědě:
„To-ť jáz, báťo, dobře vědě.
Z tvé viery děkuju tvej milosti,
ale juž sem byl živ i přielíš dosti.
Když pro Bóh nemohu ničs jiného trpěti,
asia tu smrt' pro tvorce mého chciu mile přijieti.
Vypijmy tu čiešiu na česť Michalu svatému,
aby naše duše přinesl ku královstvu nebeskému.“
A tu čiešiu on mienieše
O niež syn boží mluvieše: „Můžete-li z té čiešě piti,
juž čas mně jest všiucku vypiti.“
Řek to, počě otpuščenje bráti,
řka: „Viec mi vás sde jest neviděti.“
Vstav na modlitvu, k cěrekvi jdieše,
a tu Boleslav s svými jeho střěžieše.
Když kněz Václav uzřě bratra svého,
počě j'mu děkovati z kvasu cnieho.
Tehdy j'mu Boleslav věcě,
potrhna z nožnic meče:
„Báťo, jáz tobě vsdy rád slůžiu,
a nynie takto ti poslůžiu.
Bude tuto konec tvým řečem.“
I da jemu vrch lba mečem.
Taká hróza Boleslava poje,
že ledva bratru kóžě doje.
Však utě ucho svatému Václavovi,
a inhed výpade meč z ruky Boleslavovi.
Svatý kněz, vzem meč, je sě mluviti,
řka: „Bratr, to-ť bych mohl otplatiti;
ale toliko-ť mi jest mój tvořec mil,
že bych tvé krve pro věš svět neprolil.
Řka to, meč bratru vráti:
„Co's počal, rač dokonati.“
I kleče u cierkve na prazě.

Boleslav sě ku bratru přirazě,
je sě na liudi volati,
a ž'by j'ho zabiti chtěl, je sě žalovati.
Když u cirkve na prazě kletieše,
a svú dušiu u boží ruce porúchieše,
Hněza a jeho bratřie přiskočichu
a tu svatú dušiu s tělem rozdělích.
To sě sta ot narozenie syna božieho
léta po devieti set po dvú dcátú osmého.
Tuto Boleslav syna svého mnichem učinil.
Ale že Boleslav pro krstiny byl učinil kvas,
tomu synu pro příhodu vzděl bieše Strachkvas.
Nebo ktož sú vinni byli tu v úmrti kněže svatého,
trpěli sú-ť mnoho zlého.
Hněza sě s koněm propadl,
bratr jeho maletevstvem sě rozpadl.
Z jich rodu zlé nemoci jmievajú,
a druzí sě na každé léto vztěkajú.

XXXI.

(Nadpisu není.)

Když snide svatý Václav,
by kněžem bratr jeho, liúti Boleslav.
Toho léta ciesař, mstě svatého Václava,
jide na kněže Boleslava.
Boleslav počě proti jemu jeti,
ale pro své hříechy nemože dobře projiti.
Ciesař Čechy bojem pobi
a zemi v daň porobi.
Kněziu u dvora službu jmieti,
kotel nad ohněm káza držěti.
O diviech svatého Václava.
Bóh, svatého Václava chtě svatosť ohlásiti,
počě skřěže jeho veliké pomoci činiti.
Uzřev Boleslav, že sě božiej moci nemóž protiviti,
i počě v svatosť svého bratra ot polú věřiti.
Po třech letiech káza jeho do Prahy přěnesti
a v svatého Víta kostele jej tajně pohřiesti.
Když to svaté tělo do Prahy nesiechu,
na dvú městu s tělem svatým hnutí nemožiechu.

Dvě řečě bez mostu a lodí přejedu,
vězni s okovami z žaláře vynidú.
Rány jeho vše začelely běchu,
ránu jednu jako novú vidiechu,
juž liútý bratr byl učinil
a tiem znamením jeho vinil,
a úško, jež byl uťal, toho nebieše.
Ale svatý Václav sestru Přibyslavu jmieše,
ta svatá dievka kněziu po vědě:
„Já-ť svého bratra zjevením vědě,
že úško svaté mezi stěnu a dřevem do té doby ležalo,
tu kdež se bylo to zlé dielo stalo.“
Nalezše ucho, k hlavě příčinichu:
tak přicěle k hlavě, až se podivichu.
Tehdy kněz jeden tu bieše,
ten s velikým pláčem prosieše,
aby j'mu těla ráčil uděliti,
sliubuje, že j'mu chce tiem nábožně slúžiti.
Inhed se je jeden nehtek viklati;
vzem jej, je se jemu děkovati.
Již tu biechu, Bohu chválu vzdachu
a to svaté tělo schovachu.
Boleslav, znamenav, čso zavini,
za svá vinu Strachkvasa, syna svého, mnichem učini.
Ale neměl-li jest pokánie pravého,
málo by spomohla svatosť syna jeho.
Pak kněz Boleslav káza zemanóm u Boleslavi
miesto zdíti,
o to se zeměné jechu raditi.
Po řečníku kněziu v tom odpověděchu,
a toho uciniti neroděchu.
Kněz pavědě jich řečníku:
„Běda tobě, mój starý vinníku!“
Sám jemu inhed stě hlavu,
a vrže za se tak krvavá.
Vskočiv na peň, je se mluviti:
„Kto se chce mně protiviti?“
Páni se kněziu pokořichu,
a Boleslav zdiu ohradichu.

XXXII.

Od ščedrého Boleslava.

Pak Boleslav Hutí snide,

jeho syn Boleslav na stolec vznide.

Polúči sě svatý ze zlého a milostivý z liútieho.

Kostelóv diva dcěti v Čechách postaví,

mládí Boleslav ustavi.

Almužny veliké ciňiese,

křesťanstvo velmi lodieše.

Jmějieše sestru děvoynu, tej diechu Mláda,

ta bieše božiej cti velmi ráda.

Ta jide do Říma v kniežčieje dráze,

i doby biskupstva na Praze.

Ta zákon svatého Benedikta do Čech přinese,

k svatému Juři mnoho panen snese.

Prvý biskup mnich, ten Sasic bieše,

a Dětmar jménem slovieše.

Druhý svatý Vojtěch, ten také mnich bieše.

Otec jeho jmě Slavník jmějieše,

matka jeho Střezislava bieše,

sestřenec knězi zlickému bieše.

(Slavník ten v Liubici dvorem sedieše.)

Ale že cti netbajieše,

Strachkvasovi mnichu biskupstva postúpiti chtieše,

ale Strachkvas přijieti nerodieše.

Tehdy mu svatý Vojtěch povědě:

„Synku, jáz to dobře vědě,

ty nynie moha, i nechceš přijieti,

potom budeš chtieti,

a nelžě-ť bude jmieti.“

Svatý biskup chtieše liud pohanských obyčejóv odvesti,

chtě jej ke křesťanským obyčejóm přivesti,

by v pravé manželstvo vstúpili,

a pohřeb u svatých jměli

a trhu v neděliu nedieli,

liudi robotných nejměli.

Když kopřiv z své zahrady nemož' vypleti,

musi všiu zemi zakleti.

Zaklev zemi, svatý Vojtěch do Říma jide,

proti jeho voli Strachkvas na biskupin stolec vznide.

Když jeho na biskupstvo světiechu

a kněžie okolo jeho stojiechu,

črt v Strachkvas vstúpi;

doniudž duše, dotud z něho nevystúpi.

Pak svatý Vojtěch do Čech se vrátí,

otklev zemi, do Polan jide, chtě tam kázati.

Opět zaklev zemi, do Prus jide,

ottud s korunu mučenníkovú k Bohu dojide.

To se sta léta od narození božieho

po devieti set po devieti dcát šestého.

Z jeho smrti císař Čechy vini,

bez jich díky Tekdaka biskupem učini.

Kněz Boleslav snažně Bohu slúžieše,

pro to se jemu vezde dobře vedieše.

Polany tehdy pevně pobi

a vše země až do Krakova doby.

Na Krakově posádku posadi,

jiné tvrže Čechy osadi;

neb svoboda veliká bieše

proto čest i sbožie jmejieše.

XXXIII.

Ot Boleslava skúpého, českého krále, i slepého.

Pak svatý a šlechetný Boleslav snide,

po tom syn jeho, Boleslav skúpý vznide.

Ten nerodí do Polan Čechóm ztrávy dáti,

a proto polsku zemi i svú všiu čest i život ztratí.

Na Čechách Polené u Polšče všech tvrzí dobychu,

a což tam bylo Čech, ty vše zbichu.

Boleslav do Polan jide

a svú škodú s Polany u míře snide.

Mezka, kněz polský, pozva na hody kněže českého,

za pravým mírem káza vylúpiti oči jeho.

Hlédaj, čemu-ť jest taká skúpost!

Pravý jest blázen, jenž ju jmá za múdrost.

Hledaje kněz český ciuzieho oběda,

i utka jej jeho běda.

Od Oldřicha a od Jaromira.

Kněz Boleslav pro velikú bolest s světa snide,

a Mezka, kněz polský, do Čech mocně vnide.
Boleslav slepý dva syny jmejieše,
Oldřich starější a mlazší Jaromir slovieše.
Tehdy Oldřich u ciesaře dvořieše.
Ale že Mezka mnoho zlata jmejieše,
Oldřicha u ciesaře kúpi;
proto na ciesaře vešken liud vzúpi.
Jaromir mlád ješče bieše,
však země rád brániti chtieše.
Ale, jimž bieše učiniti, ti netbachu,
jedno že ot něho stříebro brachu.
Mezka Oldřicha u věži jmejieše,
a hladem jeho mučieše.

XXXIV.

Ot Vršovičských nevěře a od kněže Mezky.
V tu dobu v zemi Vršovici najvěšší biechu,
Kochana mezi sobú za starostu jmějiechu.
Tehdy, když Mezku silná z zemi uzřechu,
nemúdrú velmi radu vzěchu,
řkúc: „Dohubim' kniežecí plod,
tiem činem bude náš slovúten rod.
Budem kniežaty jako v šachy hráti
a ot každého budem dary brati.
Ciuzí kněz bude se nás báti;
nebo chc'my-li, můžem z sebe kněže dáti.
Proto nedámy kniežeciemu plodu vznítí,
ač sami chcemy mocni býti.“
Když to Vršovici mluviechu,
velmi peskú radu jmějiechu.
Snad toho nevědiechu,
že kniežata se všech stran jmějiechu,
jich každý země užiti chtieše;
však ciesař v svej moci bieše.
Nemúdrí Vršovici toho se všeho nebojiecechu,
a pro to svého kněže Jaromira jechu.
Na velezskú horu kněže vzvedú,
k jednej lípě jej přivedu,
k tej svého kněže přivázachu.
Ach, kak se zle potázachu!

I počechu jím špíleti
a jako k cíliu šípy k němu stříeleti,
ale toho i jeden nevidieše,
že svatý Jan, boží křtitel, kněže zaslánieše:
v svatého Jana huni šípi tčiechu,
knížecieho těla nedotkniechu.
O Hřivcovi a Hovoře.
Kněz v tom lese dva lovce jmějieše,
jeden Hřivec, druhý Hovora slovieše.
Hřivec s Vršovici držieše,
Hovora hospodě věren bieše.
Hřivec kněže zradil bieše,
ten jeho najviece muěieše.
Hovora, když tu řeč vzvėdě,
u Praze věrným povėdě.
Běchu: „Neviemy, co tomu učiniti,
ani viemy, kamo jíti.“
Hovora vece: „Budu-ť trúbiti,
k trubě nemeškájte jíti.“
Hovora Vršovicóm sě pokáza,
Hřivec na-ň jako na zlého ukáza,
prosi, by nedali Hovoře živu býti.
Hřivcovi kázachu jej oběsiti.
Hovora je sě jich prošiti,
by jemu přeli sobě třikrát potrubiti.
Hovora je sě trúbiti
a po trúbeniu je sě mluvíti:
„A! běda mně jest nebohu,
vizíu, že živ býti nemohu.
Kmošku, do tebe mi sě viery nadieti;
tobě poruču ju své děti.“
Vršovici sě jemu smějiechu,
Pražěné sě k nim po trubě blížiechu.
Druhé mu trúbiti kázachu,
provaz na šíju vzvázachu.
Hovora je sě trúbiti
a za dušiu Boha prošiti.
Velmi dlůhý páteř jmejieše,
nebo mu toho třeba bieše.

Hřivec vece: „Kmošku, neroď tolik blésti,
račíž výše na dub vléztí.“

A když třetie trúbieše,
okolo široce hľadieše.

Jednož-ť Pražěné vynikú,
na Vršovicě křikú.

Vršovici sě rozběhú.

Tu některé jechu na běhu,
jiné po lesu stiháchu,
nemile je postřiháchu.

Kochan tehdy nevědieše,
koliko kur doma jmejieše;
neb sě pod skalú v zemi vry,
po hřiechu ten sě tu skry.

Kněžě ot lípy otvázachu,
ale to miesto znamenachu.

Na tom miestě oltář postavichu,
potom kostel svatému Janu učinichu.

Hovora Hřivcě na běžě podesi,
a tiem lýkem na témž dubě jej oběsi.

Páni Hovoře z viery doděkovachu,
a pod Veleziú blíz ves jemu dachu.

XXXV.

Kako sv. Jan Oldřicha zprostil.

Kochan, zbyv tu hodinu,
obráť na kněžě všiu vinu,

řka: „On jest zradil bratrcě i otcě svého;
ot nás věrných dostojen jest všěho zlého.“

I naleze on tu radu,
by činili mezi kniežaty svádu,

řka: „Budú ny za liudi jmieti;
našě kniežata ač budú kdy chtieti,
nemoci nem budú nic zdieti.“

Kněz Mezka doby pražského hrada,
i všie země kromě Vyšehrada.

V tu válku Kochan s pokojem sědieše,
ale svým na škodu Mezcě tajně radieše.

Vecě Kochan Mezcě, kněziu polskému:
„Chceš-li ty kněžstviu českému,

musíš prvé Oldřicovi hlavu stieti;
tož teprv v Čechách budeš pokoj jmiati.
Ješče někteří k němu čáku jmajú;
proto-ť o tobě netbajú.
Ale když jeho nebude,
v tobě všěcka naše naděje bude.“
Když Kochan Mezcě to da věděti,
Mezka po poslu káza Oldřichovi hlavu stieti.
Když Oldřich vzvědě, že mu chtie zajtra hlavu stieti,
nevěda, co sobě zdiati,
je sě svatého Jana Křstitele prositi,
by jej, jako bratra, ráčil zprostiti.
Svatý Jan inhed Oldřicha v Oldřiši postaví,
kněz Oldřich na tom miestě kostel jemu ustavi.
Kdož-ti jest v Oldřiši býval,
ten jest kostel svatého Jana, ale pustý, vídal.

XXXVI.

Kako Oldřich Prahy dobyl od Polan.
Ke kněziu sě věrní sebrachu,
tajně sě před Prahu brachu.
S pastuchú sě tak smluvichu,
dobrý dar jemu sliúbichu,
by jim Prahu chtěl zraditi.
Sliúbi jim to učiniti.
Káza jim na Strahově státi
a své trúby dočakati.
Že na tom miestě strážiu jmiechu,
proto tomu lesu Strahov vzděchu.
Zajutra, chtě pastucha stádo vyhnati,
je sě na vrátného volati.
Kázav sobě most spustiti,
je sě náramně trúbiti.
Čechové na Prahu vzběhú,
Polené ote všěho s hradu sběhú.
Čechové prostřed hradu stojiechu.
Málo jich bieše, proto za Polany nejdiechu.
Polené sě neozřiechu,
druzí nazi s stráně sě plaziechu.
Pastucha na ně sám voláše,

Polanóm sě za nimi sto ořův zdáše.
Oldřich z země Mezku vypudi,
Kochan ke kněziu sě s Vršovici na službu připudi,
a sě ve všem věren čině,
kněžě Jaromira proti jemu vině.
Tolik Kochan na bratřiu soči,
až i káza kněz bratru vylúpiti oči.
Jaromir bratru povědě:
„Jáz to, báto, dobře vědě,
o svém's toho umě neučinil;
neb's mne proti sobě ničímž nevinil.
Však's ty mě jměl za věrného,
Kochana za nevěrného.
Sukně košilě bližše nebývá,
nemúdrý pro daleké blížieho zbývá.
Vršovici sě neslupi,
kdež můžeš, tu je tupi.“
Kochana tato řeč dojide.
Vzem oščěp, pod chyšiu jide,
je se kněžě Jaromira stříeci.
Když sěde na potřebnéj věci,
hanebně prokla nevinného,
kněžě Jaromira cného.

XXXVII.

Od svatých pěti bratří.
Toho časa českých mníškův šest,
poznávše tohoto světa lešť,
u polském lesu sediechu.
Zelicě za obyčej jediechu,
chleb po řiedku jmějdiechu,
jahly na velikú noc jediechu,
masa, sýra, vajec i jmenovati nechtiechu.
Rohožě za posteli jmějdiechu,
kámen hlavě za podušku kladiechu.
Hrozným bitím na modlitvě sě tepiechu,
řiedko kdy co mezi sobú mluviechu.
Jedno když bič v svej rucě jmějdiechu,
tehdy takto diechu:
„Otpustíš-li mi, hřešíš,

tepa dobře, mě spiešíš.“

Tehdy Mezka, polský kněz bohatý,
vzvěděv jich život tak svatý,
poslav posla k nim věrného,
da jim sto hřiven stříbra čistého,
aby jím své chudoby zbyli,
za-ň snažně Boha prosili.
Uzřevše stříbro, mluvíti se jechu,
již u pól létu k sobě nemluvili běchu,
řkúc: „Toto jest duši zátopa
a do pekla náhlá stopa.
Ktož se tohoto přídržie,
u přiezni Boha neobdržie.“
Proto o něm nic netbachu,
šestého z sebe, točíuš Barnabu, poslachu,
by kněziu stříbro vrátil opěť.
Atu osta bratrův pět,
Benedikt, Matěj, Jan, Kristin, Isaak jim diechu;
Barnabu s stříbrem vyslali běchu.
Zlodějie na ně přijidú
a v jich chyšku vnidú,
jechu se stříbra hledati.
Když jim nejmiechu co dáti,
pěti bratří po liútých mukách hrdla řezachu,
a tak je k Bohu poslachu.
To se sta léta od narozenie syna božieho
po tisiúciu čtvrtého.

XXXVIII.

Od Oldřichovy Přimdy.
Tehdy se sta, že kněz Oldřich lovieše
a sám v pustém lese blúdieše.
Když u velikých túhách bieše,
okolo sebe všady zřieše,
uzřě, nali-ť stojí dospělý hrad.
Kněz k němu jíti chtieše rád.
Ale že cesty neumějieše
a okolo hložie husté bieše,
ssěd s koně, mečem cestu proklesti,
i počě po ostrvách v hrad lézti;

neb sě nemože nikohého dovolati,
by v něm liudie byli, nemože znamenati.
Most u něho vzveden bieše,
a hrad zdi okolo sebe tvrdé jmejješe.
Když kněz s úsilím v hrad vnide
a všecky sklepy znide,
zetlelé rúcho vidieše,
však i člověka na něm nebieše.
Sbožie veliké a vína mnoho naleze.
Ohledav hrad, kudyž byl všel, tudyž vyleze.
Pak kněz hrad ten da pánu tomu jemuž Přema diechu;
proto tomu hradu Přimda vzděchu.

XXXIX.

(Nadpisu není.)

Proč ten hrad byl u púšči postaven,
proč-li jest byl pust ostaven,
tak že k němu i cesta nebyla,
proč sě jest to stalo, kronika němečská mě jest tomu naučila.
Tu sem četl, že z Aldemburka hrabie mladý bieše,
ten v ciesařově dvoře za obyčej stojieše.
I počě ciesařovnu milovati,
a ona, by jeho milovala, je sě jemu zjevovati.
Snúbiti jie u ciesaře nesmějieše,
nebo jie roven nebieše.
A tak milostiú nzieše,
a ciesařovna také pro-ň túhú schnieše.
K tomu ji připudi silná milost,
že ji nadjide taká vilost,
jež často při takých bývá;
nebo řiedko kto milosti tajné dobrým zbývá.
Ciesařovi své hrabstvie prodá.
Když mu cesař penieze da,
je sě po pustých lesiech túlati,
sličného hradišče hledati.
Nalez horu, je sě hradu stavěti,
postaviv hrad, je sě ztravy voziti,
júž by mohl za sto let živ býti.
Dospěv jím, káza všě dělníky zbíti.
Pak všiucku čeled' v jeden dóm vlúdi,

zapřev je, zežže ohněm všě liudi.
To učini pro tu radu,
aby nikto nevzvěděl toho hradu.
V tom jest velmi zlú radu jměl,
že nikomému věřiti nesměl.
Potom ciesařovnu unese
a na svůj hrad ju tajně vnese,
na němž jest sám s niú za pět' let tajně seděl,
až jeho i žádný člověk nevzvěděl.
Sta sě, že ciesař v Režně dvorem bieše,
vyjev na lov, sám po lesu blúdieše.
Nevěda, co sobě zdieti,
žádáše, by mohl někde ves viděti.
Po potoku nahoru počě jíti,
až sě mu uda pod ten hrad podjíti,
na němž jeho dci s jeho zetěm bieše.
Uzřev hrad, pojide k mostu spěše,
i počě velmi prošiti,
by jeho ráčili vpustiti;
neb juž tři dni nejedl bieše,
a děšť studený na-ň jdíeše.
Hosti na hrad upustista,
jakž mohúc najlěp, jej uctista;
neb jima juž v děk člověk přišel bieše,
a protož jej hrabie i ctieše.
Neb juž pět let člověka neviděla biesta,
noviny ráda zvěděti chtiesta.
I jesta sě o ciesařovi tázati.
On, jako o jiném, o sobě křivě počě odpoviedati;
neb ciesař, je dobře znaje,
mluvieše, jako o ciesařovi nic netbaje,
řka: „Či toho nevieta,
že jest sšel s tonoto světa?“
Ciesařovna odpovědě:
„A vech! Kako to ráda vědě;
neb toho jemu přěju ráda,
by sě mému milému nestala pro-ň váda.
Téhož bych přála všemu rodu svému,
bych tiem učinila mír svému milému.“

Otšed cesař s hradu, na vojnu zapovědě,
kniežatom svého bezděčného zěti povědě.
S úsilím k hradu cestu proklestichu,
a před hradem se položichu.
Cesař zěti káza povědieti,
řka: „Slušie tobě to věděti,
že-ť sem jedl chléb tvůj;
ale že's ty bezděčný zěť můj,
na život ti odpovídaju
i o dceři-ť ničs netbaju.“
Když se hrábí brániti bieše,
čím by se bránil, nejmieše;
neb všechny tětivy zetlely biechu,
a z čeho by jiné učinili, nejmiechu.
Juž hrad na ztraceniu bieše,
by se byla cesařovna nedomyslila spěše
na zábradlech státi
a takto volatí:
„Vězte, že-ť po mém milém nechciu živa býti;
nezabje-li mne jiný, chciu se sama zabiti.“
Kniežata se za ni k cesařovi přimluvichu
a jima milost dobychu.
Hrabie s cesařovnú před cesaře jide:
vzpodjem most, hradu se všiem sbožím otjide.
Před sieníú své všě klejnoty běsta schovala,
jedno že se sama na cesařovu milost' dala.
A tak ten hrad byl i opustěl,
až na-ň kněz Oldřich byl i vzněl.

XL.

Ot Oldřicha šlechetného a ot Kochana nevěrného.
Kněz Oldřich, rozpomanuv na smrt' bratra svého,
a poznáv lešť Kochana nevěrného,
vecě j'mu: „Ty's mě zbavil bratrcě mého,
jáz tě zbaviu života tvého.“
Vyřezav j'mu jazyk, káza j'mu oči vylúpiti
a z živa káza třěva vyvláčiti.
Vršovici to vidiechu,
i přimluviti se nesmiechu.
Kochan, když okolo sochy chodieše

a z sebe třěva točieše,
na svůj rod počě túžiti,
a liudem takto mluvíti:
„Neufaj i jeden do roda velikého,
ani do smysla hlubokého.
Kněz v svej zemi ponenahlu všě uchodí,
má mne zlob s právem dochodí.
Mniech ztepa všě kniežata,
pro to mi dána dóstojná otplata.“

XLI.

O sedlcě knieni Boženě.

Kněz Oldřich o Postoloprtech lovieše.

Sta sě, když skrzě jednu ves jedieše,
uzřě, že sedlská dievka na potocě stáše,
bosa i bez rukávón rúcho práše.

A sedlka krásna velmi bieše,
a k tomu ovšem stydlivé nrawy jmieše.

Počě sě jejiej krásě diviti stoje,
a inhed ju sobě za knieniu poje.

Ta knieni šlechtná bieše,
sobě jmě Božěna jmieše.

Páni j' mu z toho za zlé počěchu jmieti.

Kněz věcě: „Páni, račte slyšěti!

Zchlapón šlechtici bývajú

a šlechtici syny chlapy jmievajú.

Neb ostaralé stříebro šlechtu činí,

a často šlechticě chudoba chlapstvem viní.

Vyšli srny všicni z otcě jednoho,

a ten sě čte šlechticem, jehož otec jměl stříebra mnoho.

A když jest tak šlechta s chlapstvem smiešena,
bude Božěna má žena.

Raději sě chci s českú sedlkú smieti,
než královnu němečskou za ženu jmieti.

Vře-ť každému srdcě po jazyku svému,
a proto Němkyně mieně bude přieti liudu mému.

Němkyně němečskou čeled' bude jmieti,
a němečsky bude učiti mé děti.

A proto bude jazyka rozdělenie,
a inhed země jisté zkaženie.

Páni, nevíte dobra svého,
lajúce mi z malženstva mého.
Kde byste řečníky brali,
když byste před knieniú stáli?
Když z Božěny syna jměl,
tomu byl Břečislav vzděl.

XLII.

Ot kněže Břečislava, zěti ciesařova.
Potom kněz Oldřich s světa snide,
syn jeho Bračislav na kniežecí stolec vznide.
Toho časa Otta Bielý ciesařem bieše,
ten dcerku krásnu velmi jmieše.
Tej krásě divit se k dvoru kniežata jezdiechu,
a již po všem světě o jejie kráse mluviechu.
Té v klášteře světsky chováchu
a tomu klášteru Sviň-Brod říekáchu.
Když Bratislav ju tu vzvědě,
mezi panici tak povědě:
„Nebo té dievky dobudu,
neb svého života zbudu.“
Do kláštera jede jezdecky,
ale klášter vybi vojensky.
Jutka ciesařovně diechu.
A když Čechy v klášter jdiechu,
Jutka v šarlatnej kapici
skry se za oltářem v kaplici.
Kněz Jutku z kláštera vyvede,
a potom s niú na kón vsěde.
Bradáci řetězem vrata připěchu
a zatím k oděniu dospěchu.
A když se konvrši s svými liudmi snidú,
proti kněziu mocně pojidú.
Kněz bradáče silně sěčieše,
Jutka v úžesti kněže jako řepí se držieše.
Některý konvrš bez ruky stojieše,
druhý bez nohy ležieše,
třetí přes veš chřbet saděl jmieše,
čtvrtý již bez duše bieše.
Řetěz velmi tlustý mečem přetě kněz Bračislav,

i vyněde s Jutkú z dvoru, a jsa zdráv.
Ciesar, když to vzvědě,
na vojnu zapovědě.
Je sě na tom přísahati,
že jeho stolec drbí u Boleslavi státi.
Bračislav, když to vzvědě,
zemanóm tako povědě:
„Třeba-l' mu sě v Čechách vztéci,
a jáz budu v Němcích žieci.“
Knieni, když tu radu vzvědě,
múdrě velmi kněziu povědě,
řkúc: „Nebyla by to dobrá rada;
stala by sě pro to věčšie sváda.
Jáz pojedu proti otcíu svému,
snad to přivedu k skončěniu dobrému.“
I jede knieni proti otcíu svému
i počě dobývati milosti svému milému.
Ciesar nechťeše po jejie vóli učiniti,
řka: „Nechciu své přísahy zrušiti.
Přisáhl sem, že drbí mój stolec u Boleslavi býti;
dal-li bych mu milost, drbil bych to zrušiti.“
Dci vecě: „Snadno jest toho popraviti.
Daj mně stolec, jáz jej chciu tu postaviti.“
Podle té rady káza svůj stolec v Boleslavi postaviti,
českému kněziu káza k sobě přijítí.
Ktož jest v Boleslavi býval,
ten jest, ač chtěl, ten stolec vídal.
Tehdy da za věno ciesar zěti svému,
Bračislavovi udatnému,
a řka: „Když ciesar k dvoru pozove tebe,
pusť oheň za míliu okolo sebe.“
To viec kniežata česká za právo vzěchu,
a proto orliciu v plameném ščítě nosiechu.

XLIII.

Ot svatého Vojtěcha přinesenie.
Pak kněz, chtě pomstiti děda svého,
jede na Mezku, kněžě polského.
Mezka proti jemu mocně vynide,
a v tom boju Mezka snide.

Ot Čech až do Hlohova
neslyšal by byl polského slova;
neb všiu zemiú popelem postavi.
Bračislav v Hnězdně české stany zstavi.
Ottud pěti bratří těla vzěchu,
i svatého Radima ottud vzpodjechu.
Svatý Vojtěch neda sebe vzieti,
až musichu tři dni póst přijieti.
Sliuby veliké činiechu:
krčmy v svátek zapověděchu,
pravé manželstvo sliúbichu,
pohřeb na poliu zatratichu,
robotné liudi zprostichu.
Ktož by to rušili, ti biskupem kleti běchu.
A když to rychle zděchu,
tělo svatého Vojtěcha podjechu;
neb jím dřieve proto kleti biechu.
Toho se odpověděvše, domov jej vzěchu,
a všechny jiné pobrachu svaté.
Tu vzěchu tři dsky psané, ovšem zlaté,
jichž každá tři sta funtův vážieše.
Mezi nimi zlatý kříž bieše;
ten byl kázal kněz Mezka učiniti
z zlata, jím se mohl třikrát převážiti.
Z Polsky sto voz zvonův vyvezú,
jiných klénótův mnoho ottud přivezú.
To se sta léta od narození syna božieho
po tisiúciu po třech dcětech osmého.

XLIV.

(Nadpisu není.)

Polené z násilie na Čechy žalovachu,
a na ně v Římě právo ustachu.
Papež je se Čechóm velmi hroziti,
ale když uzřě, že se Čechové nechtie modliti,
káza jim někak Bohu polepšiti.
Kněz za to káza klášter v Boleslavi učiniti.
Tehdy ciesař, Jutčin otec, snide,
s jehož smrtiú Čechóm mnoho cti ujide.
O Bračislavově boji s ciesařem.

Druhý cesař, chtě ot Čech polské zlato jmiati,
chtieše Bračislavovi kněžstvo otjieti.
S velikým vojskem do Čech pojide.
Když bavorského lesu dojide,
to kněziu Bračislavovi pověděchu,
že juž Němci u lesa stojiechu.
Bračislav tak svým povědě:
„Však jáz to dobře vědě,
že nemámy lučíst borových,
ani mečov lípových,
a z cesaře-ť mléko za krev nepójde.
Ač ti jeho můj meč dojde,
takéž ti krev z jeho boka poteče.“
Jakž to brzo dořeče,
káza všem v Domažlicích býti,
řka: „Tu se nám jest s cesařem sníti.“
Uslyšě, že Sasici jdú s druhé strany,
vecě jim kněz: „Nebojte se saské rány.“
I káza Prkošovi z Bieliny na Sasy jeti
a z jednoho slova boj s nimi vzieti,
řka: „Nedaj se jim s cesařem snieti.
Ztratíš-li co, nedám ti ni v čem škody vzieti.
Nehledaj před bojem na mnoho neb na málo;
často nad mnohým málo liudu česť vzalo.
Málo sršnův mnoho much zapúzie,
a jeden jastřab mnoho vran vzpúzie.
Sasici bílé vlasy jmajú,
a písmo svědčí, že tací řiedko udatní bývajú.
Dobrý rytieřiu, střež se jmene zlého;
dražšieho-ť nic nenie jmene dobrého.
Donidž jsem živ, chciu tě s tvým rodem ploditi.
Jed' s Bohem! Ten rač s tobú býti!“
Provodiv Prkošě, na cesaře jide,
a když do Domažlic přijide,
vzvěděv, že juž jest v lesě,
se všemi svými vzdvižě se.
Káza všem v les vníti,
i káza Chodóm o Němcích i o sobě les zarúbiti.
Páni počěchu mu za zlé jmiati,

řkúc: „Budú-li nem silni, kudy chcem ujeti?“
Kněz vecě: „ Jáz sem pro to kázal zarúbiti.
Anebo sě braňte, neb sě dajte zbíti:
jáz nechciu ottudto beze cti otjeti.
Ktož ote mne poběhne, kázal sem jej Chodóm zabiti;
pro to vem slušie sě udatně jmieti.
Oni jdú, chtiec naše sbožie bez práva otjeti.
Nehcete-li svých žen Němcóm dáti,
tehdy vem slušie pohromadě státi.
Nám sě jest s právem úsiliu brániti.“
Jakž to vecě, káza na ciesaře udeřiti.
Tu Čechóvé Němcě hrdinsky pobichu
a mnoho jich velmi zbichu.
Kniežat, hrábí němečských mnoho snide,
ciesař s životem sotně ujide.
Tu velmi mnoho slovutných liudi zbichu,
za jich duše na tom miestě kapliciu postavichu.
Ale Prkoš nechtěl byl Sasicóv utkati
i dal sě jim po zemi túlati.
Každému sě nevěra zdieše,
že saský vévoda, žha zemi, Prkošovi neškodieše.
Vrátiv sě kněz, káza Prkošovi oči vynieti,
potom rucě i nožě utieti,
že Sasicóv nerodil utkati
i dal sě jim v zemi po vóli tkáti.

XLV.

Ot biskupa Ekarda, rodiče Jutčina.
Knieni Jutka učini biskupem rodicě svého,
Ekarda, Němcě ovšem chytrého.
Ten od desátka celého
vzě dva peniezě ot dýmu každého;
dva korcě ustavi dávati oráčiu každému,
jeden pšenice, druhý ovsa dáti kněziu svému.
Po Ekardu Hiza biskupem bieše,
po Hizě ten Šebieř slovieše.
O Břěčislavu boju s uherským králem.
Potom kněz Břěčislav uherského krále bojem pobi
a valem Střěhomě doby.
Tehdy kněz Bračislav

vráti kněziu polskému Vratislav,
aby mu léta každého
platil osm set hřiven stříbra čistého.
Kněz syna Spytihněva jmejieše,
tomu otec Plzensko dal bieše.
Tehdy kněz hrad pražský zdiú hradieše,
a syn jeho Spytihněv okolo svatého Juříe hraditi jmějieše.
U svatého Juříe abatýše knieněm rodička bieše,
a té pec, kdež povraz jdíeše, stojieše.
By zeď mohla rovně jíti,
káza pec obořiti,
i vecě: „Němkyně v tejto peci
nebudú dnes mazancóv péci.“
Knieni, když to uslyšě,
vyrazi sě z své chyšě.
Němečskými mniškami kněže osu
a prostořecě sě na-ň prosu,
řkúc: „Blazě mně české rodiny!
Mám mezi nimi veliké hrdiny.
Vězte, že český kněžic móż pec obořiti,
tiem hrdinú móżem veselý býti.
Když tu pec mohl rušiti,
móžeš dobře bez pec na Šváby jeti.“
Sdržě svú kázeň Spytihněv,
i obráti v smiech svůj hněv;
neotpovědě jieť i slova,
do časa ten svůj hněv schová.
Tehdy u Moravě liud Uhři zajiechu:
Čechy sě na ně vzpodjechu.
A když v Chrudimi ležiechu,
roznemože sě tu kněz Bračislav pohřiechu.
V to městě snide česká hrdina;
pro jeho smrt by všiej zemi smutná hodina.
Navštěvujúc rova jeho,
každý plakáše jako otce svého.

XLVI.

Ot Zbyhněva, nepřítele němečského.
Po tom by kněžem syn jeho Spytihněv,
ten inhed Němcóm zjevi svůj hněv.

Ve třech dnech všě Němcě vypudi.
Svatojuřskú knieniu vzrudi,
a vsadiv ju na kolesě,
vyvez ju z země, ostavi ju na bavorském lesě.
Ale matku s klénoty se všěmi,
i s rúchem i skříněmi,
vyprovodi ju z země s jejie knieněmi,
i se všemi jinými Němkyněmi.
Když vyple ze země Němcě
i všě jiné ciuzozemcě
jako z zahrady kopřivy
a jako řepí z koňské hřívý:
jede na krále uherského,
húbciu liuda moravského.
Ten hrdinsky Uhry pobi,
v Uhřiech mnoho tvrzí doby.
Kněz čtyři bratry jmějieše,
ty jako svého otce ctieše.
Když oni svých let dojidú,
milostivě k dielu přijidú.
Po sobě osvědčí kněžstvo Vratislavovi,
Moravu Otě a Kunrátovi,
Jaromira káza biskupem učiniti,
ač by se událo biskupu dříve sníti;
pak-li by se to nemohlo státi,
neb by mu bylo úsilno ždáti,
dotud mu Hradecko držěti;
nebyl-li by biskupem, to mu za otdiel jmieti.
Sto tisiúc hřiven stříbra jim rozdělí:
tak bratři u ot sebe otdělí.
Všieť bratří byl mil ten diel,
i řeču: „Bratr náš dobře nám jest zdiel.“
Když Jaromir Hradecko držieše,
jedno městiště se mu liúbieše;
na tom místě sobě dvór postavi
a své jmě „Jaromiř“ j’mu ostavi.

XLVII.

Ot Vratislava, prvého krále českého
Spytihněv s světa snide,

bratr jeho Vratislav na kněžský stolec vznide.
Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po čtyřech dcát čtvrtého,
toho léta taký hlad vznide,
že pro-ň třetina liuda snide.
Tehdy ciesař Jindřich Třetí v Římě bieše,
jeho ciesařová k němu jdíeše.
Když skrzě Mediolán jedieše,
mediolanská obec ju zabiti chtieše.
Múdrější toho učiniti nedachu,
však jejie koniu ocas uřezachu.
Proto sě Mediolánu ciesař položi,
to na svej mysli uloži.
že ot města nechce otjeti,
donidž j'ho nebude jmieti.
Ciesař káza kněziu českému u sebe býti.
I jechu sě u městě i u vojscě mluviti,
že ciesařovi jedú liudie na pomoc,
jichž každý jmá pěti mužóv moc,
a ti sú tak velmi liútí, ež ti jedie jiné liudi.
Kací sú to liudie, každý vsudi!
Když to Čechy vzvėděchu,
že ty pověsti o nich jdíechu,
když sě k městu přiblížichu,
tu lešť oni učinichu.
No rožny vzěchu těsto jako děti,
to jim do sebe dachu viděti,
že to lakomě jediechu.
By Čechóvé děti jedli, Vlaši mníechu.
Pověšť o nich veliká jdíeše,
město sě jich velmi bojieše,
řkúc: „Hubená jest ta máti,
kteráž s svým dietětem liudí těchto smie doždáti.“
Čechóvé, jakž k městu přijidú,
mociú tu řeku přebřidú;
neb Odolen z Chyš nalezl jim byl brod,
a tiem sě vzmohl ten rod.
Čechy krabošky sobě učinichu,
pod nimi valem města dobychu.

Neb když Čechové po řebří na zeď leziechu,
by črtie lezli, Vlaši mniechu.
Oni se zdi vši běžiechu,
utkati jich nesmějiechu.
Čechové, chtiece ciesařové hanby pomstíti,
učinichu skutek, o němž mě hanba mluvíti.
Tu sě fíkův z prstův jechu činiti:
podáš-li ho Vlachu, chce-ť sě o to zabíti.
Neb ktož chtěl v tom městě živ býti,
ten musil kobyle vytrhnuti fík ústy z říti.
Čechové v městě první biechu,
z města nejlepší klenoty vzěchu.
Ješče stojí na hradě u svatého Víta noha sviecnova,
pravie, by byla Šalomúnova.
Tu sú byli Mediolaněné z Jeruzalema vzěli,
když sú byli s Titem a s Vespezianem na Židy jeli.
Můžeš tu nohu, ač chceš, před oltářem ohledati.
To věz, že nynějšíe dílo nemůž sě jiej vrovhati.
Poděbrazští první lézti směli,
pro to sú ot knězě řebříu na ščítě přijeli.

XLVIII.

O nejvyššíe cti prvního krále českého.
Ciesařovi by v děk to poslúžení,
i da českému kněziu volenie:
nebo těla tří svatých králův z města vzieti,
neb v svej zemi králostvie jmieti.
Kněz zemanóm da na volí,
podle jich rady koronu zemi vzvoli.
Nad to ciesař kněziu ščit změní,
také úřad jemu na svém dvoře promění.
Tehdy za orla černého
da j'mu o jednom ocase lva bílého.
A že kotel nad ohněm kniežata držiechu,
tú službů u dvora slúžiechu,
tehdy jeho kotla zbavi,
svým čiešníkem jej upravi.
A když ciesaře budu voliti,
ti, již volie, budú-li sě vaditi,
tehdy mu káza mezi volenníky vníti,

a komuž by dal, tomu ciesařem býti.
Tehdy ciesař Vratislava prvyým králem koronova,
a králem českým i polským jej provola.

XLIX.

Ot Jarohněva biskupa, králova bratra.
Biskup Šebieř s světa snide,
Jaromir s zemany před bratra jide,
Spytihněvovy úpravy upomínaje.
A král, sě v tom dobře znaje,
však chtieše Němcě biskupem učiniti.
Zeměné o to počěchu sě raditi,
Kojaty počěchu prositi,
by jich slovo chtěl králiu mluviti.
Když sě s můdřejšími Kojata potáza,
v kněžě Jaromirovu řeč sě uváza.
Vecě: „Králiu, rač svých zeman řeč slyšěti!
Rač na svého bratra diel pomněti:
za diel mu jest biskupstvo jmieti,
a jemu slušie na tom stolciu seděti.
Neslušie-ť, králiu, tak bratra tupiti,
ni-ť chcem biskupstva Němciu postúpiti.
Bratr tvój s úsilím Němce z země vypudil:
neviemy, kto v tě němečskou žílu vlúdil.
Králiu, ot svých Čechów máš všiucku česť,
od Němców nejmás jedno lešť.
Nechcem toho dopustiti,
by bylo Němciu naším biskupem býti.“
Otáza král: „Jest-li to slovo vašě?“
Všickni řeču: „To jest slovo našě.“
Řěchu: „Králiu, daj své, komu chceš, lhóty!
Držímy-ť s ním sbožie i životy.“
Král, uzřev, že obci jest sě úsilno protiviti,
vecě: „Chtěl sem vaše viery pokusiti.
Děkuju, že ste věrni kněziu svému.
Jáz biskupstva přěju bratru mému;
chciu mu k tomu pomocen býti,
ač ho však chtie kanovníci voliti.“
Kanovníci ho rádi biskupem jmiechu.
Tomu biskupu Němci Gebhart vzděchu.

Ten pobi Jana, biskupa moravského,
řka, že Olomúc slušie pod biskupa českého,
řka: „Činíš se biskupem, a nemoha dolíčiti!“
On vecě: „Ež jsem biskupem, chciu toho listy dosvědčiti.“
Kněz Jan je se na-ň přěd papežem žalovati,
ale biskup pražský nerodi na rocě státi.
Pro to papež počě se na-ň hněvati,
ale Mechilda, lombardská králová, je se j' mu pomáhati;
neb jej za rodicě jmějieše,
a pro to jej velmi ctieše.
Ta králová biskupu Jaromiru
u papežě doby míru.
O tej královně jest mnú opuščeno,
což jest o niej v kroniku vloženo;
neb k našiej zemi nepřislušie,
a také že ta řeč ke mně neslušie,
by mne kázaný nekázánú řečiú nevinil,
řka: „Ež's to pisal, nekázaně's učinil.“

L.

O míšeňskej a o saskej vojně.
Potom král pro kněže moravského
pobi Liutolta, vévodu rakúského.
Pak jide na kněže srbského,
točiúš na markrabiu míšeňského.
Hvozdec hrad král blíz Míšně postavi
a voje přěd Míšněm zstavi.
Na Míšni Beneda, udatný Čech, bieše,
ten královu nemilost' jmějieše.
Král za věrú káza Benedě k sobě sníti,
i počě sám s ním mluviti.
Vzpomanu král, že Beneda za věru chtieše krále zabiti,
i zamysli nevěry nevěru pomstiti.
I otázka j'ho král, co by mohl svým mečem zdieti?
Beneda vecě: „Chciu jím dva zřnovy přetieti.“
Diviu se, ač ta řeč mohla pravdú býti.
A snad se chtěl pochlubiti.
Neb také mohla by ta síla k mečiu přistúpiti,
a ž'by řeč pravdu mohla býti,
jakž se čte o Rulantovi,

když se stala škoda od pohan Karlovi.
Neb snad krále tu řečiú chtěl uhroziti
a pro to snad i chtěl to mluviti.
Král, jako chtě ohledati, i vzě meč ot něho,
ohleduje meč, i prokla třiesla jeho.
O knězi Břetislavovi a o Zderadovi.
Ot Míšně posla král syna svého
Bračislava na kněžě saského,
a s ním múdrého pana Sderada.
Prostřed Sas přijide kněziu dětinná vnada,
je se se panici v řečě chladiti.
Sderad je se kněziu mluviti,
řka: „Snad si nebýval u příhodách.
Kúpě se v nepřietelských vodách,
mníš se kúpě u Vltavě?
By chtěl znamenati pravě,
v oděniu by na ořiu sedal,
na všě strany právě hlédal,
nepřátel se ostřiehaje,
skoro-li vyniknu z háje.“
Kněz se na Sderada je hněvati,
neudatné ckety jemu dávati,
řka: „Nežuj mne! Však mám svá léta.
Byl's všě své dny neudatná cketa!“
I káza j'mu s lepšími před jeden hrad hnáti,
a kněz je se se panici kúpati.
Jeda preč Sderad, vecě: „Strach mě otjeti;
ostaly sú tuto samy děti.“
A kdyžto juž pryč jedieše,
veždy-ť on za se hledieše.
Sderad málo pryč otjede,
jednož ti prach nad knězěm vznide.
Sderad honciu káza, co by tu bylo, ohledati,
a v naděju vojsku káza za se hnáti.
Nali-ť Sasici na kněz udeřili,
a juž pánóv mnoho dobrých zbili.
Kněz čist niti s málem stojieše
a hrdinsky se bránieše.
Juž na-ň Sasici ssédáchu,

a kopí jim podáváchu.
Sderad sě mezi Sasice vrazě,
ot kněžě je otrazě.
Tu Sasicón mnoho zbichu,
škody veliké i hanby zbychu.
Po tom znamenaj každý mladý!
Již netbáte stařejších rady,
vězte to, že obyčěji učie starého,
příhody činie múdrého.
Kohož příhoda a obyčej nenaučí,
dotad každý jako šcměl bez smysla hlučí.
Pro ten skutek Čechy sě rozřevnichu
a své škody i hanby pomstichu.
Teprv sě i jechu země hubiti,
Sasicě i s dětmi bíti.
Tehdy král Sasicě i Srby pobi
a jich země mnoho doby.

LI.

Kak jest král český připudil uherského krále.
Když ciesař jede na krále uherského,
i poje s sobú krále českého.
Ciesař uherských obyčejóv nevědieše,
pro to s nimi u práci bieše.
Se ctiú by byl z Uher nevyjel,
by byl s sobú krále českého nejměl.
Tříkrát udeři na stany král uherský,
a tolikrát jej pobi král český;
dřieve, než Němci dospějjechu,
a'ž je Čechové potepiechu.
Do Hřek krále uherského král český zapudi
i k tomu jej připudi,
že musi křest přijieti
a za znamenie kříž na ščít vzieti.
V tu dobu v Uhřiech krsta mnoho bieše,
ale král pravé viery nejmějieše.
Tehdy ciesař da zemi českej svobodenstvie
a u voleniu dobrovolenstvie.
Když by přirozeného kněžě nejměli,
kohož by zvolili, toho by za kněžě jměli.

Tehdy císař da zemi české svobodenství
ale pro nepřezň upřímo jeti nesmějieše,
po uherské zemi jedieše.
A když u Střehomě bieše,
tu s tohoto světa snide,
a Kozma na biskupstvo vznide.

LII.

(Nadpisu není.)
Pak král počě pýchati,
své bratřie netbati.
I jide na Kunráta, bratra svého,
chtě jej vyhnati z kněžství moravského.
O smrti Zderadově.
A když před Brno jedieše,
Sderad vojsko stanovieše.
Chtě královice saským koupáním uhaniti,
vecě: „Kněziu musili by u řeky stan rozbiti,
by se mohl lépe kupati.“
Z toho slova je se kralovic velmi hněvati;
i zabi kralovic pro to slovo Sderada.
Pro-ň se sta mezi otcem a synem sváda.
Před Prahu Sderada schovachu,
a ten kostel Sderazem nazvachu.
Kralovic Bračislav do Polan jede,
se třmi tisiíci potom z Polan před Prahu přijede.
Na Prosiečě stojieše
a zemi hubieše.
I počě boje na otcu prositi:
král neby dospěšen proti jemu vyníti. *
Neb mnoho Čech nerodi přijítí,
řkúc: „Neslušie mezi dřvi a podvoj prsta vložití.“
U Praze zjevně uzřechu svatého Václava,
a’n stoje město žehnává.
Svatý Vojtěch Bračislavovi se pokáza
a otcu se mu pokořiti káza.
Proto syn otcu v pokoru jide,
ale však, boje se otcě, z země vynide.

LIII.

Od prvého králova syna.
Pak král Vratislav snide,
bratr jeho Kunrát na kněžský stolec vznide.
Neb zeměnie Bračislavovi země nechtiechu dáti,
že směl živ proti otcu vstáti,
řkúc: „Dámy-li jemu toho užiti,
též nem budú naše děti činiti.“
Ciesar jim práva toho pochváli,
a pro to sú byli Kunráta z Moravy pozvali.
Kněz Kunrát v prvé m létě snide,
kněz Bračislav k ciesarovi jide.
Tu se přeď ním o zemi súde,
i vyvede na to dobré liudi,
že, ač jest zlé vóle málo proti otcu pojmeľ,
vsak jest proti otcu v boj nevněľ,
a pro vóliu jestce i jeden nenie otsúzen.
Pro to slovo by ciesarem k zemi přisúzen.
Pak kněz Bračislav Polany pobi
a mnoho polské země doby.
Pak se je s strýčenu bratrú vaditi,
chte je z Moravy vypuditi;
neb Vršovici je vadiachu
a, by bratrě u míru byli, tomu nechtiechu.
Bračislav na bratrú do Moravy jede,
bratr jeho Svatopluk proti jemu vyněde.
Když na poliu bratry proti sobě stojesta,
oba kněze náhodú na horu přijedesta,
a jakž se brzo uzřesta,
sieci se bratry chtiesta.
Tehdy Svatopluk bratru pověde:
„Báťo, jáz to dobře věde,
že liudie naši okolo nás kuso sladie;
ctie nás užívati, ny v hromadu vadie.
Poslúchaj mne, bratrě mój!
Ty se mnú s pokojem stój.
Když ny naši liudie smějú vaditi,
dajvě se jim spolu bíti,
ati kniežat a bratrů nevadie,
a za stříebro, což sú ot nás vzěli, svá těla posadie.

Bračislavovi by ta řeč mila,
i vecě: „Báto, ten jest pravá vila,
kterýž pro řeč ciuzieho
nepřietel jest svého bližnieho.
Když nás zlý liud smie vaditi,
dávě jim toho zlým užiti.“
Kněžě sě tajně mírem rozjedesta,
z jutra liudi v boj svedesta.
Vršovici, již běchu kněžě svadili,
těch sú tehdy mnoho u Moravě zbili.
Nebo ti, již je vadiachu,
v čelo postaveni biechu.
V tom boju mnoho lidí s obú stranu snide,
po boju Bračislav sě s bratříú snide.

LIV.

Ot Bračislava prvního krále smrti.
Tehdy Božěj a Mutyně Vršovici,
svých kniežat praví vražedlníci,
jesta sě o tom mysliti,
kako bysta mohla kniežecí plod zatratiti.
Kněz tehdy jednoho lovce Němcě jmejieše,
tomu jmě Lork bieše,
ten ot kněžě mnoho sbožie jmejieše,
tomu kněz velmi věrieše.
Tomu Božěj a Mutyně mnoho sliúbista,
a'ž na tej cestě i postavista,
že sě je Němec mysliti,
kak by mohl kněžě zabiti.
Kněz ot věrných to slyšieše,
že j'ho Lork zabiti chtieše.
Kněz na-ň toho nedověře,
však j'ho otázka k jeho vieře.
Lork tu řeč na Pukatu na Čecha ukáza,
by kněžě chtěl zabiti, pokáza.
I je sě v tom kněz vieč Němcíu věřiti.
Kázav přěd sě lovcóm, i je sě mluvití,
řka: „I dobře-li jest to, Pukata,
že ty s svými přátely chceš zbíti všě kniežata?
Mníte, by sě to mohlo utajiti,

že vy lovci chc' te mě zabít?
Může mi to na mysl vznít,
že vy kážiu všěcky zbítí.“
I káza všěm lovcóm ot sebe jít,
jedinému Lorkovi káza při sobě býti.
Tehdy kněz na řiuji bieše
a k večěři přisiesti chtieše:
jelen trudný právě na stan přiteče,
kněz se prvý k svému koniu uteče.
V tu dobu Lork kněziu v srdcě střělu vstřěli,
na tom miestě jemu dušiu s tělem rozdělí.
Všickni se u koní brojěchu,
když Němec kněže zastřěli, všickni toho neuzřěchu.

LV.

Ot Bořivoje a od Svatopluka z Moravy.
Zeměné poslachu po kněže Bořivoje moravského,
po strýcě bratra kněže českého.
Toho sobě kněžem zvolichu,
na kniežecí stolec jej vsadichu.
Svatopluk, bratr jeho, tehdy mu nepřietel bieše,
pro to bratru kněžstva českého nepřějieše.
Pro to Svatopluk své věrné po Čechách rozesla,
zvlásti Budivoje, chytrého posla.
Ten se moravským zběhem činieše,
českým pánóm tak mluvieše:
„Jáz Svatoplukovi nechciu slúžit,
však pravdu mušiu mluvit.
Kněže nevědě věrnějšieho,
ani kde čiuju šcedřějšieho.
Nemóže nice zachovati;
pro to-ť mě mrzí, že, což jmá, to všě musí přeč dát,
Ale svým zemanóm přezří všěho,
proto nechciu býti člověk jeho!“
Vršovici, když to uslyšěchu,
v svej radě tako řěčechu:
„Svatopluk – to naše doba,
neb bohatá vdova bude chudá roba.
Tomu nám jest kněžstva pomáhati!
Budem o něm nic netbatí,

budem s ním jako s dietětem jhráti
a ot něho dědiny jako o pni hlívy bráti.“
Moravěné jechu se Vršovícov dařiti
a velikých sliubov jim činiti.
Tak Moravěné je i namluvichu,
že Vršovici Bořivoje z země vypudichu,
Svatopluka kněžem učinichu,
a to před ciesařem osvědčichu.
Ach, lakomstvo hubené!
Jsa vniutř zlé, proč si s vrchu zruzené?
Že pokážeš málo sladkého,
i dáš za to mnoho hořkého!
Že jmajúce kněžě dobrého,
pro malý vzatek vyvrhše jej, i vzěste liutého!
Tomu Vršovici uvěřite,
když bradaticiu nad svú hlavú uzříte!
O králi čápovi nad žabami.
Právě se jim jako žabám stalo,
že se jim nepodobno zdálo,
že za král pně jmiechu,
a před ním všě žáby křěhtati smiechu.
Věčšie se žáby tehdy ctnějšími mniechu,
ty mezi sobú řeč takto mluviechu:
„Budú-li se menšie koho báti,
musie nás ctnějších u příhodách hledati.“
Tak věčšie menším se na škodu poradichu,
svým králem čápa učinichu.
Čáp, jsa králem, o jich radě počě netbati,
i je se věčších prvé vybierati.
Malá ze velikú se kryjieše,
čáp, malé netbaje, věčšiu pohltieše.
Kayž věčšie juž řiedky biechu,
menšie se jim smějiechu,
řkúc: „Vy na naši škodu krále dobyste,
a pro svú zlob síly zbyste.“
Tehdy jim veliká odpověď:
„Nesmějte se! Jáz to dobře vědě,
že pozval jest král na hody svého děda.
Bude-ť i malým i velikým do čas běda;

až se sběře králův rod, budú-ť ny jiesti.“
Pro to slovo nesmě i jedna kalu miesti.
„Poslúchajte slova mého!
Blázn svým hľadá ciuzieho zlého.
Bychom byly pně za král jměly,
toho zlého bychom netrpěly.
Ač co kdy chciu málo podřiemati,
o črveném nosu bude mi se kolotati.
Jdětež ote mne preč, vily,
bude-ť mnieti král, bychom o jeho nosu mluvíly.“
Podle této kázni Vršovícóm se stalo,
jehož se jim nikdy nezdálo.

LVI

Kako sú Vršovici bradatíciú sěkli.
Ciesar kněziu na Uhry s sobú káza jíti,
kněz sebe-miesto káza v zemi Božějovi a Mutyni býti.
A když Božěj a Mutyně v zemi za starosty ostasta,
po kněžě Bořivoje do Polan poslasta,
chtiec tiem jiné pány umdiiti,
válku vzbudiec, obú kněziu užiti.
Bořivoj velikú škodu učini.
Kněz se vrátí, Vacek Vršovicě z škody vzvini.
Kněz v Čechách město dobré jmieše,
to Vratislav slovieše.
Ješče na tom hradišči stojí býlé
ot Mýta na pól míle.
Kněz se staví na tom hradě
i sěde tu s věrnými v radě;
Vršovic v radu nepustichu.
Tu kněziu všickni sliúbichu
ni stará ni mlada živiti,
ale Vršovice všecky zbíti.
Kněz, vyšed z rady, v jistbu vstúpi,
Mutyně nevěda v jistbě jej zastúpi.
I se kněz k němu mluvíti,
řka: „Proč si směl živ u mój dvór vjíti,
a jsa svých kniežat pravá zhúbce,
našich nepřátel v zemi pravá snúbce?“
I káza jej před sobú zabiti

a jeho rod vešken zbíti.
Kněz, vyšed z rady, v jistbu vstúpi,
na druhého zemského zloděje.
Ten na Liubici sědieše,
kdežto město tvrdé i hrad jmieše;
neb Liubiciu Cidlina obchodí,
a tu Cidlina v Labě vchodí.
Strážný jezdcě pánu povědě.
Božěj vecě: „ Jáz to dobře vědě,
že z vojny naši přietelé jedú
a dnes k obědu přijedú.“
I káza spěše most spustiti
a hostě inhed v hrad pustiti.
Vacek, jakž brzo s koně skoči,
tak všěckny v jistbě zaskoči.
Božěje tu inhed rozsěkú,
a všiucky jeho čeled' zsěkú.
Božějov syn do lesa běžieše,
a juž ovšem utečieše,
ale sukně jej črvená prosoči.
Tu syn Vackov nebohá zoči,
toho ten tu zahubi.
Kněz všě Vršovice zhubi.
Dva syny ovšem krásná Božějova u Prazě biesta,
ta sě tu žakovstvu učiesta.
Kat, je vzem pod pažiu, na tržišče nesieše,
bradaticiu v družiej ruce držieše.
Pacholíčky žalostně plakásta,
„Matko pomoz! matko pomoz!“ volásta.
Kat, vzved jima bradu jako bravu,
stě krásnýma dětátkoma bradaticiu hlavu.
Tak tiem činem kněz Svatopluk
zahladí vešken Vršov pluk.
Juž vidíš, že lépe by bylo Božějovi stříebra nebrati,
dobrotivého kněže v zemi nechati.
To sě sta ot narozenie Syna božieho
léta po tisiúciu po stu osmého.
Toho léta biskup Kozma snide,
na jeho stolec Daněl vznide.

LVII

Kako Svatopluk Uhry pobil a u Polás zabit byl.

Tehdy král uherský u Moravu vnide,

kněz Svatopluk proti jemu vynide.

Kněz, honě v lesě, oko ztrati,

pro to se do města do Chrudimě vrátí.

Jakž brzo se úraza zhojí,

inhd se do Uher vzbíjí.

Uhry tu hrdinsky pobi,

jich země až do Střehomě doby.

Pak císař na Polany jede;

tu kněz k císařovi přijede.

Poleně nemnoho císaře tbáchu,

ale Čech se velmi báchu.

Neb císař s svými k hradům nejdíše:

kněz český, kdež přistupíeše,

tu každé tvrže dobudíeše.

Poleně jechu se mluvíti,

by mohli jako Svatopluka zabíti.

O Tistovi, zabil kněze.

Z Vršovic jeden utekl bieše,

ten Jan Tista slovíeše.

Ten se je Polanům mluvíti,

že je chce jeho zbavíti.

Ten tajně v české vojsko vnide,

a když kněz před císaře pojíde,

v srdce kněziu střelu s nálepem vstřeli,

a duši j'mu s tělem inhd rozdělí.

Česká dráha na Jana Tistu poteče,

Tista, ze všech se vysěk, i uteče.

Císař učini kněze českého

kněžicě Ottu moravského.

Páni proti císařově vůli kněze volichu

a Vladislava, bratra jeho, knězem učinichu,

ne pro to, by lepší byl,

ale, by ten, jehož císař da, nebyl,

radějiš chtíe sbožie i životy vzwážiti,

než zemi volenie ztratiti,

řkúc: „Ač by nám nyní dal kněze jazyka našeho,

pak by nem dal rodičě svého.
U prvé i slušie nám za právo státi:
pustiece za rohy, úsilno za ocas chvátati.
Lépe nem sě jest nynie brániti,
než ny budú naše děti potom haniti,
řkúc: „Otcí naši byli sú sě na pokoj otdali,
a nám sú hrdla řezali.“
Pro to kněžě Otty nerodiechu,
ale jeho bratra Vladislava za kněz jmiechu.

LVIII.

Ot Vladislavova boje a ot srbského kněžě.
Vladislav k ciesařiu jide,
milosti ciesařovy dojide.
Když Vladislav u ciesaře bieše,
o pokoji péčiu jmějieše,
tehdy někteří po Bořivoje poslachu,
Prahu s Vyšehradem j'mu vzdachu.
Vladislav, do Čech otdad jeda,
o zemském stavu nic nevěda,
ku Prazě jedieše.
A když u Brusnicě bieše,
uzřě kněz Vladislav,
nali-ť jede silně kněz srbský Vácislav
na pomoc Bořivoju.
Vecě kněz Vladislav: „Nu vztězte k boju.“
Liudie Srbów mnoho uzřechu,
inhed sě velmi vzhrozichu,
kněžě na to namluvichu,
že přěd Srby do Prahy jede.
A když města dojede,
do města ho nepustichu.
Vrátiv sě, s Srby sě vzbichu.
Tu sě Čechy dobřě jmějiechu,
boj na Srbiech obdržechu.
Ktož v tom boju i málo raněn byl,
kako málo odřěn, však inhed života zbyl.
Ot toho boje Róze vz hórú pojide,
léň mě mluviti, kak ten rod vznide.
Opět kněz Vladislav bratra pobi,

před Prahu jmene i země doby.
To miesto Pražžené dobře znájú,
vždy-ť mu „Bojiště“ říekajú.
Bojów sě v zemi mnoho stalo,
však tomu miestu jedinému jmě ostalo.
Neb tu mnoho s málem kněz český ostal,
na tom miestě třikrát sě boj stal.

LIX.

Kako ciesař u Praze na sudě seděl.
Vladislav je sě ciesaře prositi,
by ráčil do Čech přijíti.
Ciesař do Čech přijede,
u Prazě na súdě sěde.
Vladislav je sě na bratra z války žalovati,
ciesař na kniežatech je sě práva tázati.
Dotud sě oni súdichu,
až Vladislava k zemi přísúdichu,
řkúc: „Prvé naše volenie
moc má, drahé nic nenie.“
Ciesař vecě: „Páni, pokažte nám své listy,
nebo jinak ny učiníte jisty,
by vy Čechové, mohúce koho chtiec voliti,
zvolivše i zapuditi.“
Ciesař kněže srbského Vácislava je
a kněže Bořivoje.
Mnohu pánóm káza hlavy stieti
a mnoho káza oči vynieti,
aby kniežatóm svým věrni byli
a v hromadu jich nevadili.
Již sú byli kázali Bořivojovi v zemi u jeti,
všem káza oči vynieti.
Tehdy také Jana Tistu jechu
a oči jemu vyněchu.
Kněziu Bořivojovi najviece sě dostalo bieše,
že svého rodu vraha v svej čeledi jmieše.
Tehdy ciesař mnoho Čech káza zhubiti:
věz, proč-tě to chtěl učiniti!
Ne proto, by právu rád byl,
ale aby kněz český silen nebyl.

Kněz, když ciesařův úmysl vzvěděl,
s pláčem takto pověděl:
„Tehdy sěkyra na sě dlubny kliudi,
když před svým vrahem sě sudí.
Juž to právě znamenaju,
že všickni Němci českého zlého hledajú.
Bych byl málo přehověl,
viece bych dobrých lidí jměl.
Ač sú byli včera nepřítelé,
dnes by mohli býti všickni přátelé.
Neslušie-ť nikdy zkaziti udatného;
prijde-ť čas, že-ť sě hodí do převážného.“
I chtieše rád bratra zprostiti:
ciesař nerodi toho učiniti.
Věda ciesař, že Mediolaněné sě na Čechy hněvajú
a jich škody vesdy hledajú,
káza u Medioláně kněze schovati,
řka: „Nedajte sě jemu mnoho kochati.“
Vlaši kněze u věžiu vsadichu,
a sedm let jej hladem i smradem mučichu.
Pak káza ciesař jemu život otjieti.
Vlaši jemu na zajtřie chtiechu hlavu stieti.
S večera dachu kněziu dosti jiesti i píti,
i vzkázachu jemu: „Jez a pí; zajtra-ť nejieti ani píti.“
Nevěda kněz, co sobě učiniti,
je sě snažně Bohu modliti.
Té noci svatý Apolinářš sě j'mu pokáza
a, chtěl-li by do Cech, ho otáza.
Kněz jemu učini veliké sliúbenie,
aby jeho ráčil zbaviti vězenie.
Vecě: „Kde sě poznáš, tu mi kostel ustavi!“
To řka, na Sackej jej postaví.
To miesto dobře kněz lížemi znamená,
jide do Miličic, kde bydlieše pan Bena.
Ten pán bratry u mír svede,
a pak kněze ctně do Prahy vede.

LX.

(Nadpisu není.)

Vacek je sě kněze učiti,

svej bratří nikdy nevěřiti.
Uposlúchav kněz Vacka zlého,
je Ottu, kněže moravského.
Soběslav, bratr jeho,
boje s kněže českého,
do Polan uteče
a na Čechy s vzeče.
Sebrav mnoho Polan
a rozličných pohan,
i poč zemi hubiti,
chtě bratra dobyti.
Vladislav proti jemu jede,
a když Labě dojede,
Polany s druhé strany uzřechu.
Vzemše přímiří ob noc, boju rok za jutra vzechu.
Té noci s bez stráže Čechové rozhostichu,
Polené svú vieru zrušichu.
Přes Labě s tajně přebřachu
a v české stany vzepřachu.
Dříve než Čechy k oděniu přijidú,
a'ž lepší smrtiú snidú.
Mezi Čechy byl jeden jmenovaný
junoch dobrý a velmi kázaný.
Dětříšek Buzovic to bieše,
mezi hrdinami jako „Tuří roh“ slovieše.
Ten byl někdy divokú sviniú v lese živu za uši jal,
a pro to byl na ščítě sviniu hlavu přijal.
Ten hrdinsky s jmieše,
ale pomoci nejmieše.
Zbiv Polan mnoho, neboh snide,
kněz český ledva bratra ujide.
Blaze junochu dobrému
a u vieře vzchovanému!
Sbožie a rozkoš přestane,
jediné-ť dobré jmě ostane.
Po stu let chválie Dětříška dobrého.
Raziu-ť: „Opustě vše po duši, dobývaj jmene ctného.“
Pak kněz svej bratří hněv odpusti,
bratra Soběslava na Vacka spusti;

neb ten všě zlé kněziu o bratří radieše,
ten je v hromadu vadieše.
Poznav radciu nevěrného,
kněz Soběslav zabi Vacka zlého.
Vacek muž otlustný a krátký bieše,
harované rúcho rád nosieše.
Panici sě mu smějiechu,
pro-ň křepeličnému miešku „vacek“ vzdech.

LXI.

Kak sú chtěli římský kostel vybiti.
Ciesař nový do Říma chtieše jeti,
chtě posledniu korunu přijieti,
káza s sobú jeti kněziu českému;
kněz sebe-miesto káza synovciu svému.
Tomu Bračislav jmě bieše,
ten s sobú tři sta vybraných ščítóv jmějieše.
Že chce dobrým býti, strýc Bořivoj sě jeho ruči,
mediolanské měšěany synovciu poruči,
aby jim pro jeho nemilostivé drženie
učinil některé otplacenie.
Bračislav, když v Římě bieše,
po svatých rád chodieše.
Vzvědě, že papež z Mediolána rodem bieše
a tehdy lepšie mediolanské měščany u sebe jmieše.
Ciesař s papežem počesta sě hněvati,
papež nerodí ciesaře koronovati.
Bračislav tú válkú počě vesel býti,
a je sě papežových přátel bíti.
Tu sě je svého strýce mstíti,
a'ž chtieše i papeže zabiti.
Papež k svatému Petru v kostel uteče,
kněz Bračislav po něm poteče,
i káza kostel vybiti
a v něm všě Vlachy zbiti.
Kováňský pán ten kostel vybi,
a ten prvý v kostele liudi vzbi.
Vlachy bez rozpači tepiechu,
až potoci krvaví techiechu.
Tu Čechy papežě jechu,

z kostela veliké klenoty vzěchu.
Viece by byli paměti ostavili,
by byli sě krvavým dščem nevzhrozili.
I musi papež ciesaře světití
a Čechy kletvy zbaviti i rozhřešiti.
Tehdy Ďaněl biskup snide,
a Heřman na jeho stolec vznide.

LXII.

O dobrém Stepáně.
Ščepán, dobrý král uherský,
a Vladislav, kněz český,
rok sobě dasta,
u míře sě na meziu brasta,
i počěsta sě raditi,
kak bysta mohla u míru býti.
A když sama dva za horú mluviesta,
O tom nice nevědiesta,
že, svadivše sě, Uhřata na Čechy udeřichu,
s obú stranú mnoho liudi zbichu.
Juž Čechy všě běžiechu,
Uhři na ně silně jdiechu.
Juřík, Stanov syn, sám Uhřata stavi
a své Čechy smrti zbavi.
Ten junoch šlechetný div nad Uhry pokáza,
mnoho hrdinstva do sebe ukáza.
Ve krvi do hleznú brodieše,
kam sě jedno obrátieše.
Pohřiechu ten tu snide!
Otta, kněz moravský, krátě chvíliu, na horu vznide;
neb oblašče za horú stojieše
a o tomto skutku nic nevědieše.
Když uzře, a'no tepú na české stany,
křičě na své Moravany,
i jechu sě Uhřat se dvú stranú bíti
a nikohého neživiti.
Kráľ a kněz, když to vzvėděsta,
bez skončenie on sēm, on tam běžiesta.
Kněz i mrtva Juříka je sě ctíti,
jeho dětem káza na ščítě črvené a bielé průhy nositi.

Neb šlechtitný Juřík obersky byl přejímal,
když byl Uhřat dojímal.
Kněz Vladislav, dietek nejmaje
a do bratra Bořivoje velmi ufaje,
před zemaný pozvav jeho,
postúpi j'mu kněžstva svého.

LXIII.

O Vladislavově a Bořivojově vypuzení.
Když Bořivoj kněžem bieše,
sliubu zemanóm neplnieše.
V radu počě Němcě jímati,
pro to jeho bratr je sě na-ň hněvati.
Pojem jej do komniaty samého,
vecě: „Báťo, třeba mi s tobú mluviti cos tajného.“
Vecě: „Báťo, proč sě druhem nekážeš,
že Němcóm z dvoru nekážeš?
Či nepomníš, co sú nem zlého učinili?
Kak sú Němci náš rod zatratili?
Vidal-li s' kdy v jinej zemi ciuzozemcě v radě?
Kterýž ten jest, ten chce svej cti vadě.
Z své země sě dobrý nepostojí;
ktož sě doma neschová, ten u nás stojí.
Kako-ť móż ciuzozemec věren býti,
jenž s svými nemohl sbýti?
Kako ten bude tobě dobře raditi,
jenž myslí, kako by mohl uškoditi?
Ciuzozemec nepřišel jest hledat dobra tvého,
ale na to, aby hledal užitka svého.
Bude-li sě tobě zle vésti.
kto jemu nedá do své země lézti?“
Kněz jemu odpovědě:
„Ó však jáz to dobře vědě,
že, když si ty knězem byl,
toho s' v radu pojal, jenž byl tobě mil.
A když jáz sobú vládu,
komuž věřiu, toho pojmu s sobú v radu.“
Řek to, s hněvem z komniaty vynide.
Kněz Vladislav s zemaný přede-ň jide,
řka: „Když ty nechceš na své tbáti,

jáz sě chciu v své kněžstvo uvázati.“

Ven z té sieni jej vyvede,

vyhnav jeho čeled', svú uvede.

Tu jeho Němci stojiechu

a přimluviti sě nesmějichu.

Vladislav na kněžský stolec vstúpi,

po třech letech opět Bořivojovi kněžstva sstúpi.

Kněz Bořivoj na Sackej kostel postaví

a svatému Apolinařišovi jej oslavi,

ež jej byl z vězenie vypravil

a kněžstva českého dopravil.

Ale Bořivoj neumě té milosti schovati,

i je sě Němców opět v zemiú zváti.

Když mnieše, by kněžstvem byl jist,

posla do Domažlic list,

aby Němce lesem do země pustili,

Domažlic jim s tím krajem postúpili.

Když to kněz Vladislav vzvědě,

zemanóm tako povědě:

„Ó, ó, ó! Nemóž-li to tak býti,

musí on sám do Němec jíti.“

Vladislav sě s zemiú poradi,

Bořivoje opět s kněžstva ssadi.

Káza j'mu do Němec jíti,

řka: „Báťo, nemóžeš bez Němców býti;

beř sě, báťo, na Rýn s nimi,

dobudeš ciesařovstvie jimi!

Raději uzřiu smřť všeho rodu svého,

ne potupiu ani zabju jazyka svého.“

LXIV.

O biskupově Heřmanově smrti.

Biskup Heřman s světa snide;

neb přěd jeho smrtiú hlas přijide,

řka: „Ty's byl kázał židy krstíti;

proč si přěpustil opět sě židoviti?

Bylo sě tobě zdiú za právo posaditi,

a tiem-ť bylo křesťanstva nehaniti.

Pójd' na sud přěd súdciu pravého,

vydaj počet, pastýřiú, z brava svého.“

S velikým pláčem s světa snide,
Sylvester v biskupstvo vznide.
O prvé m šlechetném Soběslavovi i o jeho boju
Tehdy také umře kněz Vladislav,
po něm by kněžem bratr jeho Soběslav.
Ten udatně Bavory pobi
a v Čechách mnoho Němcův zbi.
Císař Lotr, chtě tehdy Němcův pomstiti,
poče do Čech mocně jiti,
řka: „Chciu se tiem oplatiti
i chciu všechny Čechy zbíti.“
Když císař, žha i tepa, Chlumce dojde,
kněz český tu se s ním zjevně bojem snide.
Čechy za kněžem jako lvové jdíechu,
svého kněze věrně strážíechu.
Ot kněžích ran také jiskry jdíechu,
že jej ne člověka, ale ďábla mníechu.
O vězních ni o kořisti tbáchu,
neb nic, jedno jmene dobrého, hledáchu.
Tu Němcě hrdinsky pobíechu,
císaře na běze chopíechu,
biskupy a opaty jechu,
i jednoho jiného vězně nemíechu.
Biskupy a opaty v oděni pod helmy vodíechu;
neb Čechy takto mluvíechu:
„Kletvy se chovájte,
kněží se nedotýkajíć.
Jakž ste jich zejmali, tak jich nechajte,
seňa jim dosti jísti dajte;
neb sú nám jiné zžehli a pobrali
po všiej zemi, kdež sú stali.“
Rádcě je velechu zbíti,
kněz toho neda učiniti,
řka: „Kterěz kníže po přirození vzchodí,
když ho zabijú, máte j'ho druhé neurodí.
Ale kteréz kníže volenie rodí,
toho knížećie smrt nemnoho škodí;
neb někteří jich smrti žádají,
ti najvíce, již k témuž čáku jmají.“

Vězte, že, když kto volením můž kněžem býti,
toho kněze nemůž nikto zbaviti.“
Česká rada tu řeč obliúbí
a ciesař to zemanóm zaliúbí,
že zemi viec nechce škoditi,
ale českú česť chce ve všem ploditi.
Tehdy ciesař koronu zemi vráti,
řka: „Netřeba-ť vám viec jie kupovati.“
Neb ciesař dřieve nechtěl korony dati,
až ju musiechu předraho kupovati.
Řka: „Znaju to, že krále můžete jmieti,
ale koronu musíte ote mne vzieti.“
Ten boj sě sta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po stu po třech dcětech čtvrtého.

LXV.

(Nadpisu není.)

Toho léta Polené v zemi vniú,
Čechy je bojem podjidú.
Tehdy Polan mnoho zbichu
i polsku zemi poplenichu.
Tehdy nalezú svatého Vojtěcha hlavu,
jeho ukázáním ješče krvavú.
Tehdy kněz svej zemi k okrase
zdiú obnovi hrad u Pražě.
Tehdy také židie křesťanské dietky zbichu,
a to na ně usvědčichu.
Kněz je káza všěcky zbiti
a jich domy rozpleniti.
A když židy tepiechu
a jich domy pleniechu,
v jich škole nalezú hada velikého,
ve všiej zemi nevidáno takého.
Věděli-li sú o něm židie či nevěděli,
nikomému sú toho nepověděli.

LXVI.

O skončení sv. Prokopa opata.
Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po stu čtvrtého

za Oldřicha, kněže zlíčského,
točiúš kněžem potom nazvaným kraje kúřimského,
svatý Prokop s světa snide
v němž veliká pomoc Čechóm vznide.
To Němec opat svědčieše,
když jej svatý Prokop kyjem tepieše.
Ot Vladislava, prvého krále českého.
Pak snide šlechtný kněz Soběslav,
po něm by kněžem syn jeho Vladislav.
Ten nenásladováše otcě svého,
přietel bieše jazyka němečského.
Ten hrdinstva ni v čemž nepokázal,
jedno že s ciesařem sě byl v přiezni svázal.
Ciesař Bedřich Vladislava do Řězna pozva,
v Řězně j'ho králem českým korunova.
Král Vladislav jede pod korunú u Prahu,
veda s sobú Němcóv velikú dráhu.
Směje sě, k Čechóm počě mluviti:
„Juž-li věříte, že bez vás mohl sem cti dojíti?“
Synu jeho počě ta řěš nepodobna sě zdáti,
i je sě z té řěči zemanóm na otcě žalovati,
řka: „Nechciu býti dlužen věrú otcu mému,
když vizíu, že jest nevěren jazyku svému.“
Páni, když to znamenachu,
ku kraleviciu sě sebrachu,
i jechu sě s kralevicem Soběslavem raditi.
Urativše sě, jechu sě královi mluviti,
řkúc: „Kraliu, rač svých kmetóv slovo slyšěti,
a co-ť budú mluviti, nerod' řečníku za zlé jmieti.
Toho tebe kmetie tážiu, kto tě k tomu snuzil,
že si všiu svú moc i čest' súžil?
Však smy s tvým otcem korony bojem dobyli,
a svými životy smy ciesařovy moci zbyli.
Kako s'ty živ směl koronu v Němcích bez nás přijieti,
a ty s' ju beze všech deky mohl u Praze vzieti?
Když chceš s Němci přebývati,
kako sě živ smieš českým králem nazývati?“
Král déle neda řečníku mluviti,
i počě jim ciesařem hroziti.

Zeměné tu krále inhed chtiechu zabiti:

ukryv se král, musi z země jíti.

LXVII.

Ot Soběslava, přielele českého.

Po králiu syn jeho Soběslav kněžem bieše.

Ten, kteréhož Němcě uzříeše,

k sobě přivesti kázáše

a nos jemu uřezáše,

řka: „Němče, po světě nesledi,

v svej zemi mezi svými sedi!

Po dobré s' ot svých nevyšel;

pověz, proč mezi ciuzie přišel?“

Jiní, ot kněžě vidúcě,

kdež uzříechu Němcě jdúcě,

jako na vlka voláchu,

uši a nosy jim řezáchu.

Kto jemu němečských nosów ščit přinesieše,

tomu sto hřiven dadieše.

Po všech Němcích pověst jdieše,

že Soběslav jich nenávidieše.

Múdrý j' mu za dobré jmějieše,

že ciuzozemcě v zemi nepúštíeše,

řka: „Dobrý svůj jazyk plodí,

nevěrný o svém jazyku nerodí.

Země jest máti každého,

ktož jiej nepřeje, nejmám j'ho za šlechetného.“

Tkačata se země české obíjiechu,

neb se kněžě Soběslava stydiechu.

Král se je na Čechy žalovati,

ciesář mu káza málo poždati:

„Pro tvého syna chci všě Čechy zbíti,

a v Čechách chci tě němečským králem učiniti.“

Hrabie jeden, tu řeč když o Čechách vztvďě,

toto-ť vám divně pověďě,

nemože do Čech posla jmieti,

až musi jednoho najieti.

Soběslav ve mši nemlueše,

ani kterého poselstvie slyšieše.

Posel, chtě kněžě brzo zbýti,

počě ve mši kněziu poselstvie mluviti.
Kněz, sě na posla ocek, k Bohu vzdeše,
Němec, užas se, zdeše.
Ciesář Čechóm odpovědieti chtieše,
ale posla jmieti nemožieše.
Jeden udatný rytieř sě obra,
s tiem poselstvím do Čech sě bra,
řka: „Co by tu kto hrozú bonil?
Však sem sám často na desěť honil.
Bude-li mi co chtieti učiniti,
a jáz sě s ním budu bíti.“
A když uzřě knězě posel,
sta, užas sě, jako osel.
Kněz ku poslu líc přistúpi:
z posla strachy dušě vystúpi.
Tehdy biskup Sylvester snide,
po něm na biskupstvo Minhart vznide.

LXVIII.

(Nadpisu není.)
Ciesář chtieše Němców mstíti,
počě s velikú silú do Čech jíti.
Kde Bravanti a Fryzové,
Rýněné i Švábové,
Durinkové, Bavořéné,
Sasici i Flandřéné:
ti sě všichni na českú škodu otdachu i sebrachu.
Někteří sě se všiú čelediú brachu,
ctiece všěcky Čechy zbíti
a zemiú prví osaditi.
A když ciesář, Lotr Druhý, Lodína dojide,
Soběslav proti jemu jako se dvěma stádcoma pojide.
Uzřěv kněz malosť liuda svého,
počě prošiti na pomoc Krstitele svatého.
Vzvěděv Čechy, ciesář ku Praze líc horú jdieše,
Soběslav s svými na vsi jeho ždieše.
Němci úvozem ku Praze líc jako zeď jdiechu,
a Čechové, na jednom miestě stojiece, je tepiechu.
Pak jedni v týl, druzí údolem v bok Němcóm jidú,
třetí mociú na ně snidú.

lak všecko němečské vojsko zbichu,
ni ciesař ni kniežata ostoju.
Potok ten tři dni krvavý tekł.
Nebo byl kněz před bojem řekl:
„Neživte chuda ni bohatého,
nemíjejte i jednoho!“
Tu kostel svatému Janu učinichu,
a ku Praze líc na paměť kopec snosichu.
Mezi kořistiú, již sú tu vzeli,
pól třetieho tisiúce prstenów z ruk zbitých rytieřów sú sněli.
Uslyšav Vladislav, někdy král český,
že zabit ciesař, bůh němečský,
žalostiú se rozmůže
a smrti zbýti nemože.
Soběslav do Čech přinese otce svého,
a na Vyšehradě pohřebú jeho.

LXIX.

(Nadpisu není.)

Potom zvolichu ciesaře jiného.
Ten, znamenav Soběslava muže udatného,
že jest hotov za svého jazyka čest umřieti,
poče se k němu dobře jmieti;
neb nevědieše co sobě zdiati,
že dvú stú rytieřów nemože tehdy jmieti.
A to všickni byli v Čechách zbiti,
a bez mále nemohl i jeden ujíti.
Tehdy u ciesaře nebyla dobrá rada,
nebo v Němcích biechu kniežata mlada.
Z této řeči móż mi někto za zlé jmieti,
řka, že také bývajú múdré děti.
Znaju to, že mladý, ač řiedko, múdr bývá,
ale věz to, že mladý řiedko své múdrosti užívá;
neb obyčej činí dobré řemeslo,
a časté zkušenie mistrovstvo jest nalezlo.
Pro to starý obyčeje a zkušenie móż užiti,
a tiem mladý nemóż starému roven býti.
Ze to pravda jest, ciesař dobře vědieše,
a pro to i jedné války nejmějieše.
A také, že velmi medl bieše,

za prietel kněžě českého rád jmějieše.
Kněz Soběslav dva syny jmějieše,
jednomu Boleslav jmě bieše,
druhému Přemysl diechu.
Těma Němci jména převzděchu:
Boleslavu Bedřich říekáchu,
Přemysla Kunrátem nazýváchu.
Ciesář, nemoha Soběslavově moci uškoditi,
Istivě zamysli syny jeho českým obyčejóm otučiti.
I je sě Soběslava prositi,
by chtěl svá syny k němu otpustiti.
Soběslav nechtieše toho učiniti,
řkart: „Mohú sě děti ve nraviech proměnit.“
Řka: „Ciesariu, to ty sám móžeš věděti,
že pro své země navy kniežeti jest česť jmiati.
Kterýž sě sích i oněch nračov chce přídržeti,
tiem sě méně bude svých zeman držeti,
a tiem každé kniežě svú česť ztratí.
Pro to k tobě svých dietek nechciu dáti.
Mój otec pro též svú česť ztrati,
a pro němečskou řeč musi sě z země bráti.“

LXX.

(Nadpisu není.)

Ciesář je sě velmi nastati,
až mu musi své děti poslati.
Tu svého jazyka česť jako vol za rohy upusti,
když k ciesárovi děti otpusti.
Ciesář Soběslavovi vieru sliubuje,
a jeho děti česky otučuje.
Káza sě jima němečsky učiti,
domóv jú nerodi otpustiti.
Když juž česky málo umiesta,
po poslu ona to vzvėděsta,
že její otec velmi nemóže.
Řesta: „Snad bez najú umřieti móže.“
Bez otpuščenje do Čech sě vrátista,
otce nemocna zastúpista.
Otec je sě jima mluvití,
řka: „Tomu-ť vy chciu učiti.

Nemá-ť nikte nic věrnějšího
než matku a otce svého.
Protož věrně chci vy učit,
jímž možěta cti dojíti.
Zemiu váma ostavuju,
jazyk váš váma poručuju,
abysta jej vzdy plodila,
v zemiu Němcův nepustila.
Když němečský jazyk v Čechách vstane,
našeho rodu vše česť stane.
Neb zradie zemiu i kniežata,
pro něž bude naše korona do Němec vzata.
Němci-ť se najprve krotie,
ale, jakž se rozplodie,
tehdy o svej hospodě netbajú,
z své země pána sobě hledajú.
Bych mohl i po ptáčku vzvěděti,
že budeta se k Němcům držeti,
kázal bych vajú v kožený měch vložit,
a u měšě u Vltavě utopiti.
Snadněj bych vajú zaželel,
než bych hanby mého jazyka, i mrtev leže, želel. “
I káza zemanóm před se jiti,
je se k nim tako mluvit:
„Jáz děkuju vem z pravé viery;
neb ste ju ke mně jměli bez miery.
Prošiu, túž jmějte k dětem mým,
ač-ť se budú držeti k svým.
Nebudú-li-ť svých milovati,
nerodte o nich nice tbáti,
vsie viery k nim prázdni budte,
knězě sobě ot pluha oráčě dobudte.
Spieše oráč dobrým knězem bude,
než taký Němec věrně s Čechy zbude.“

LXXI.

Od Bedřicha a od Kunráta, Soběslavových synech, a ot Stanimira.
Tak ten šlechetný kněz snide,
jeho syn Bedřich na stolec vznide.
Ten počě Čechom na hanbu mluvit,

Němcův je sě v zemi ploditi.
Toho Čechy z země vypudichu,
Kunráta kněžem učinichu.
Tiem své škody zle polepšichu,
neb za býl kopřivu proměnichu.
Neb ten počě bratra následovati,
Němce mocně v zemi zváti.
Poleně, když to znamenáchu,
že Čechy svého kněže netbáchu,
v niuž na zemi udeřichu
a velikú škodu učinichu.
Čechy na ně s kněžem mile jidú,
bojem udatně je podjidú.
A když je tu pobichu,
kněže z země vypudichu,
řkúc: „Tobě smrdí česká duše;
náhle do Němec, hubená kušě.“
Na meziu jej vyprovodichu,
pak jej na mezi zabichu.
Neb-ť řiekáše: „Smrdí-ť mi česká duše
právě jako umrlá kušě.“
Tehdy biskup Minhart snide,
na biskupi stolec Daněl vznide.

LXXII.

(Nadpisu není.)

Tehdy jeden kněžského pokolenie v Němcích bieše,
ten sobě jme Stanimir jmějješe.
Ten počě tak mluvíti,
že, by jměl moc, chtěl by z Čech všě Němce vypuditi.
Věčší menšie namluvichu,
tak Stanimira kněžem učinichu.
Ten pocě Němcóm do země nedati,
káza nosy Němcóm řézati.
Když sě ve všě tvrze uváza,
milostť juž Němcóm ukáza.
Je sě Čechóm hlav puditi
a Němce velmi ploditi.
Dvór vešken němečský jmějješe,
Čechów přěd sě nepustieše.

Na Praze hrabiu němečského posadi,
vše tvrže Němci osadi.
I je se kněz Stanimir Čechóm mluviti,
řka: „Bez vaše děky Němci budú zde bydliti.“
Zeměné na Křivoklát se tajně snidú
a tu v tajnú radu vnidú.
Po Bedřicha poslachu
a tu jemu radu dachu,
by s Křivokláta jiezdy činil,
Stanimira z svého kněžstva vinil,
řka: „Jáz nechciu býti bez kněžstva svého,
pro své chciu dobývati života tvého.
Však chceš-li mi stříebro dáti,
nechtěl bych tebe věc upomínati.“
Tomu Stanimir počě rád býti,
i káza se všem Němcóm sníti.
by před ním na rocě byli
a jemu věrně radili,
kak by Čechy oklamali,
a sami při zemi ostali.
Když se všickni Němci snidú,
na Bojiště s knězem k roku přijidú,
Stanimir, jda na rok, Němcóm mluvieše
a je tejto lsti učieše:
„Když vem řku: Proměňte se! proměňte!
tehdy brzo v oděnie se oblecte.
Nechce-li po našej vůli býti,
nemeškajte Bedřicha zabiti.“
Čechy Stanimirovu lešť vzvėděchu,
oděnie pod sukně na rok vzěchu.
Bedřich je se na Stanimira žalovati,
že se směl v jeho zemi u vázati.
Inhed se Stanimir je hněvati,
i je se němečsky volati:
„Proměňte se! Proměňte se!
a v hromadě držte se!“
Když se chtiechu Němci v oděnie obláčiti,
Čechy se jich jechu bíti,
řkúc: „Tuto se proměnímy,

črvené vem sukně vykrojímy.“

Tu Stanimira s jeho Němci zabichu,
zemi u Němcův učistichu.

Kteří na tvrziech ostali biechu,
vzvěděvše o svých, všickni sběhú.

Tak Bedřich kněžstvo obdržě
a s svým jazykem věc drže.

Němcův věc nemilováše
a jim, jako otec, nosy řezáše.

Pro to jmějieše česť veliu,
nebo mlýni klepaní lépe meliú.

LXXIII.

Kak jest Morava svých kniežat zbyla a k Čechám přišla.

Moravský kněz nerodi bratru slúžiti,
pro to kněz Bedřich musi na-ň jiti.

Ale že lidí nejmě dosti,

Vršovice přijí k milosti.

Ale, by svú hanbu jměli na paměti,

káza jim bradaticiu na ščítě jmieti,

júž sú byli jich přietelé zbiti,

i káza jim jich dědiny vrátiti.

Tak kněz Bedřich do Moravy jide,

kněz moravský proti jemu vynide.

Tu liútě Bedřich Moravany pobi

a všie Moravy doby.

Rod kněžě moravského Bedřich vešken zhubi,

a dva mocná ščítý moravská v boju zahubí,

a'ž se věc nemožeta opraviti,

neb bez mála tu všickni bychu zbiti:

v zeleně ruka bílá s rózdkú zlatú,

v zlatě panna s střelú rohatú.

V Čechách také snide jeden ščit,

neb ten rod by vešken zbit:

v zlatě dva kly nad uhel čřvena.

Po tom to věz, že přietelská válka nebezpečna.

Tehdy Morava tu kniežat opustěla,

a ot toho času českým kniežatům slúžila.

To se sta léta ot narození syna božieho

po tisiúciu po stu po osmi dcát čtvrtého.

LXXIV.

O českém boji s Němci.

Toho léta kněz Bedřich s světa snide,
na jeho stolec syn jeho Otta vznide.

Toho léta teké pohani Jeruzalema dobychu,
a co bylo v něm křesťan, všecko zbichu.

Pak kněz Otta, opravovav zemi u i svůj jazyk v ctnosti,
i snide v dobrej starosti.

Po něm jeho syn Václav jako raní květ vznide,
ale že pravé vláhy nejme, siře snide.

Počě velmi Němce milovati
i dědiny jim dávati.

Pro to jej u věži zahubichu,

Němcův tehdy mnoho zbichu.

Bratra jeho Přemysla kněžem učinichu,
toho také pro Němcě vypudichu.

Tehdy kněze Otty bratr, Bračislav, po Daněliu biskupem bieše,
ten kněze-miesto zemiú vladieše.

Ten kněz Srby hrdinsky pobi,
mnoho jim měst a tvrzí doby.

Kněz Přemysl do Čech s Němci se vrátí,
na Bojištiu smě udatně státi;
neb ciesařovu moc všiucku s sobu jmějieše
jedno že samého ciesaře nebieše.

Čechy se do Prahy snidú,
na Bojiště k nim vesele vznidú.

Neb to prorokováno diechu,
že na Bojištiu Čechy jisto svítězstvie jmiechu.

Tehdy zima veliká bieše
a také liútě mrznieše.

Čechy u Praze dosti tepla jmiechu,
Němci na poliu studeni biechu.

Když se Němci s Čechy snidú,
Čechy Němcě udatně podjidú.

Kněze Přemysla zabichu,
tři tisiúce a dvě stě Němcův jmenovaných zbichu.

Krev po mečích v řadra tečieše
a v nadřiech jim zmrznieše.

A když doma oděnie svláčiechu,

po jistbĕ krvaví potoci tečiechu.
Zač by byli tu česť dali,
když sú juž v svých domiech stali,
a'no jich meči ščrbivi biechu,
z odĕnie krvaví potoci tečiechu,
avšak sami zdrávi biechu,
koříšť jich panie vidiechu!
Slušie každému dobrým býti,
neb jeho česť budu po stě let mluvíti.
V tom boju mezi nálepšími Chval bieše,
ten na ščítě ostrvu jmějieše.
Tu ostrva k jmeni přijide,
slušno by bylo slyšěti, kak ten rod najprv vznide.

LXXV.

Ot vzdvíhánie sv. Prokopa opata.
Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po dvú stú čtvrtého
by svatého Prokopa vzdvíhánie
a jeho mezi svaté připisánie.
Potom kněz i biskup snide,
Vladislav, jeho synovec, na kněžstvo vnide.
Biskupem Ondřeje zvolichu,
toho, ne jakž právo, zeměné uctichu.
Nedachu sě j'mu v sbožie uvázati,
ni chtiechu j'ho poslúchatí,
že bieše Němciu u Praze obrok dal
a Němce byl v svój dvór vzal.
Biskup, zaklev zemi, do Říma jide,
v krátce v chudobě v Římě snide.
Kněz Vladislav kardinála do země připraví,
ten zemi všie kletvy zbaví.
Pelhřima na biskupstvo zvolichu
a jeho s velikú ctiú světichu.

LXXVI.

Od přepusčenie krále Přemysla třetieho.
Toho léta kněz Vladislav snide,
syn jeho Přemysl na otcóv stolec vznide.
Ten počě nemúdre mluvíti,

řka: „Vy, Čechy, i s Bohem nemóž'te mne z země vypuditi.“

Pro to slovo chtiechu jej Čechy zabiti:

kněz, kryv sě dlúho, musi z země jíti.

Když kněz v ciesařově dvoře stojieše,

donidž stravu jmieše, dotud ctěn bieše,

ale když nic nejmějieše,

za jiného chlapa stojieše.

K tomu jej jeho chudoba připudi,

že svůj život robotú vztrudi.

V Řezně kolem vz hóru kamenie tiehnieše

a v tom ze dvú peněžiú celý den stojieše.

S kněžem Smil Světlík bieše,

ten s kněžem v kole chodieše.

Jeden mu mzdy nerodi dáti;

nedobýv právem, je sě Bohu žalovati.

Kněz sě na svůj stav rozpomanu

a to mu na mysli tanu,

že pro jeho řeč nemúdrú Bóh na-ň to přěpustil.

Je sě s pláčem prositi, by mu to Bóh odpustil.

A když v tom stavu v Řezně biesta,

jeden den svatý jiesti nic nejmiesta.

Vládař, jenž sobě jmě Bořek jmějieše,

ten kněziu ovšem věren bieše;

ten kněz v Řezně naleze

a zlata j'mu sto hřiven přinese.

A když kněz to uzřě zlato,

věz, kako-ť on tbáše na to!

Kakž chud ovšem bieše

a jiesti nic nejmějieše,

usmiev sě, počě Smila tázati,

umie-li zlato plavati?

Smil, mysle, kako za zlato chleba kúpiti,

směje sě vece: „Bylo by toho pokusiti.“

Kněz vecě: „Hledíž na to!“

i vrže v Dunaj zlato.

Smil s své hlavy vlasy dera,

vecě: „To letí! Hera črte, hera!“

I je sě Smil na knězě hněvati,

kněziu velmi porokovati,

řka: „Chudé kniežě, co chceš dnes jiesti?
By svátek nebyl, pro kus chleba musil by celý den hlinu miesti.“
Kněz vecě: „Toho nechciu učiniti,
raději budu v kole choditi.“
Tak svej chudobě sě nasmiesta,
neb každý den z chleba slúžiesta.
To-ť bieše na-ň Bóh přěpustil,
že nemúdrú řeč z svých úst vypustil.
Když sě poká svého hřiecha,
přijide mu božie útěcha.
Páni češčí po-ň poslachu,
zemi jemu opěť vzdachu.
Kněz je sě svých milovati
a o Němcích nic netbati.

LXXVII.

O Děpoltově vypuzení, kniežěte kúřimského.
Tehdy kněz Děpolt zličský,
jenž by nynie slul kúřimský,
nechtě kněziu Přemyslu slúžiti,
kněz Přemysl musi na-ň jiti.
Kněz Děpolt proti jemu vynide,
a v tom boju Děpolt snide.
Zlicov město dobré bieše,
nad ním tvrdý hrad stojieše.
Čechy přěd Zlicov přijidú
a valem u přiekop vnidú,
všickni: „Vz kúřim! vz kúřim!“ řechu;
pro to tomu městu Kúřim vzděchu.
Děpoltova čeled' do Polan jide,
tu bez mála s světa snide.
Tehdy knieni Svatava káza u Prazě most učiniti.
Kněz káza mnoho němečských kopáčův zbíti.
Kněz u městě v okenciu stojieše,
a na město snažně hledieše.
Nali-ť z Řezna měštěnin jedieše,
jenž jemu dvěma penězma dlužen bieše.
Přěd súdem je sě na-ň kněz žalovati,
že j'mú jeho mzdy nechtěl dáti,
řka: „Táhl sem na hóru jeho kamenie!“

i ukáza mu vše znamenie.

A když to mu zaplati,

vece: „Chciu je ofěrovati

neb za ně celý den musich dělati;

pro to je bezpečně mohu Bohu dáti.

K tomu mě Němci připravichu:

mé Čechy s právem mi to učinichu.“

LXXVIII.

O prvému králi Přemyslu, jemužto císař Otakar vzdě.

Císař Otta na Sasy jide,

kněz k němu do Sas přijide.

Kněz sám o sobě stojieše,

císař s svými jinde bieše.

Sasici na české stany udeřichu,

Čechové je tu pobichu.

Opět je kněz Přemysl pobi,

mnoho na Sasiech tvrzí doby.

Pro to počě císař Přemysla milovati,

káza se j'mu korunovati.

Na bířmováníu císař kněziu rúšku vztáva,

a Ottakar, točiúš Ottě mil, j'mu říekati káza.

Druhým ocasem obdaři lva bílého,

Budišinem a Zhořelcem rozšíři zemi jeho.

Tehdy tě městě císař k dědině jemu da,

před kniežaty prstenem mu vzda.

Tak Ottakar, třetí král, u Praze korunu přijie,

pak leže na Křivoklátě s Smilem, a tyje.

Čechy vše své nepřátely zbichu.

Tak vše sousědy uhrozichu,

že po všech Němcích jechu se mluvíti:

„Ten válej s Čechy, kdož nechce živ býti.“

LXXIX.

(Nadpisu není.)

Pak na velikú rozkoš se otdachu,

pro to o dobrém jmeni nic netbachu.

Starí jechu se doma jako vepři týti,

mladí počěchu s ohaři loviti.

Ot toho časa šlechtici toho se přijechu,

ježto holoty dŕieve za úřad jmějiechu.
Dŕieve psy u vláščí dóm s holotami otlúčiechu,
a sami čistý dóm jmějiechu.
Dŕieve páni často sě sježdiechu,
o cti a o pokoju mluviechu.
Dŕieve lovci sami loviechu,
páni k nim na čas vyjediechu.
Dŕieve na řiuju páni sě sježdiechu,
po hromadě v útěše pobudiechu;
za obyčej v radě sediechu,
pokoj v zemi veliký činiechu.
Ale tehdy páni holoty z sebe zčiniechu,
v jednom domu s ohaři bydliechu.
To sobě za kratochvíl a za česť přijechu,
že jedno o ohařích mluviechu.
Pro to sě jechu v sbožiu chuditi,
pro psí smrad brzo mřieti.
Ot té doby liud silný krátký věk jmějieše,
nemocných v nohách mnoho ležieše.
Dŕieve, na vojnu jdúce, své země nehubiechu,
mezi nepřátely mečem dosti dobudiechu:
pak, dŕieve než na nepřátely vyndiechu,
a'ž svú zemi zhubiechu.
V tom tehdy dobře činiechu,
že zádušnieho nepleniechu:
potom některé vládyčie ctiechu,
ale zádušnie pusto položiechu.
A když na vojně med vypjechu,
beze cti sě vždy vrátiechu.
Dŕieve ve třech dnech na vojnu vstaniechu:
tehdy ve čtvrti léta na vojnu zapovědiechu.
Tak sě tehdy proměniechu,
tiem jmene dobrého zbychu.
Tehdy kněz Pelhřim biskupstva sstúpi,
kněz Jan na biskupstvo vstúpi.

LXXX.

Kak sú predikateři do Prahy přišli.
Léta ot narozenie syna božieho
po tisíciu po dvú stú po dvú dcátú sedmého

predikateři do Prahy přídú
a k svatému Klimentu do Poříčian vnidú.
Tehdy u svatého Klimenta u mosta přízednicě bieše,
ta sobě pravé jmě Trubka jmieše.
Ta je sě mluviti,
že svatý Kliment velí jim u mosta sobě slúžiti.
Proto predikateře z Poříčie vynidú
a k svatému Klimentu k mostu přijidú.
Lipolt, rakúský vévoda,
ten veliký svoboda,
krále českého zbádá
a uváza sě až do znojemského hrada.
By krále leň na vojnu vstáti
i je sě k němu poslów sláti.
Vévoda, uzřev, že sě král nechce brániti,
i je sě všie Moravy pleniti.
Král vždy k němu počě posly sláti,
a vévoda počě jemu sliuby sliubovati.
I je sě Moravy hubiti,
však Čechów nemože na vojnu vzbuditi.
Tehdá vévoda je sě mluviti:
„Donadž jsem živ, musí mi Čechów žěl býti,
že v krátkých dnech ty hrdiny sě oblenichu
a své dobré jmě tak brzo ztratichu.“

LXXXI.

Ot Václava, krále čtvrtého českého.
Tehdy král Přemysl Ottakar s světa snide,
syn jeho Václav na jeho stolec vznide.
V tu dobu Lipolt sšel bieše,
Bedřich Udatný Rakúsy vladieše.
Kněz Václav posla po Míšeňského,
s ním a s Čechy jide na Rakúského.
Hlédaj, kako-ť sú Čechy byli sě změnili!
Již sú byli ciesaře sami pobili,
pak na vévodu sami nesměli jíti,
a'ž musiu pomoci dobyti!
I zhubi Bedřichovi zemi u jeho
a doby na něm opět svého.
Pro to Rakúský svú škodú vzdy Čechy vinil,

kněz Český jezd pro to na-ň mnoho činil.
Potom se kněz koronova,
tiem všiučku svú česť osnova.
I počě král za obyčej se psy honiti,
se psy v svém domu bydliti.
Honě v lese, oko ztrati,
v lese se je přebývati.
Na Křivoklátě přebýváše
a o Prazě nic netbáše.
Ale že se psy rád bydlieše,
snad pro to jej noha bolieše.
Jakž se na královstvo zsvěti,
je se svým rodem styděti.
Káza z Stadic rod svůj rozehnati
a tu všiu ves Němcóm dáti.
Páni pod sobú větev podtěchu,
že královi z toho nic neřečechu;
neb uzřě, že péče nejměti na pány,
rozdělí Němcóm své dědiny v lány.
Tehdy kněz Jan biskup snide,
na jeho miesto Bernart vznide.
Ten, přebýv u biskupstviu čtrnácte let, snide,
a Mikulaj na biskupí stolec vznide.

LXXXII.

O Kartasiech pohanských.
Léta ot narozenie Jezu Krista milostivého
po tisiúciu po dvú stú po čtyřech dcětech druhého
Kartasi jdiechu,
taterščí spytáci biechu.
Na pět set těch lidí jdieše,
a tento obyčej jich bieše.
Klobúčky vysoké velmi jmějiechu,
rúcho krátké a tobolky nosiechu.
Všickni v nohavičkách chodiechu,
holi dlúhé v ruku držiechu.
Když píti chtiechu, s břěha nakloňmo pijiechu,
když chleba prosiechu, „Kartas boh“ tak mluviechu;
pro to jim Kartasi vzdechu.
Lomicští Kartasa na ščit vžiechu.

Ti ľudie, když Rýna dojidú,
opěť za sě pojidú.
Ach českého nedomyšlenie,
jich nemúdré dopuščenje,
že dachu neznámým ľudem po zemi sě túlati,
svú zemi dachu komus spytati!
Kací sú ľudie, bylo jim vzvěděti,
skrže svú zemi bylo jich nepúšťěti.
Na léto Tateři pojidú
a třmi prameny vnidú.
Jako po své vezde jdiechu,
neb spytáci je vediechu.
Jedni v Rusi Kyjova, města velikého, holuby dobychu,
druzí krále uherského pobichu,
třetí všě Polsko zhubichu
a mnoho křesťanstva zbichu.
Před Olomúcem sě stavichu,
tu Tateři královicě ztratichu.
Jeho pěstúny Tateři zjímachu
a před městem je zvánachu.
Ze svého královicě nechovali,
pro to je nepřátelóm na smrt dali.
Tateři sě za sě vrátichu,
před Vratislavem sě položichu.
Kněz Jindřich proti jim vynide
tu velmi žalostně snide.
Na kopiu hlavu jeho Tateři nosiechu,
a všiucku zemi hubiechu.
Tehdy Čechy, Tater sě bojiečě,
neprázdni bychu, hrady činiečě.
Král Prahy zdiú je sě hraditi
a s hradu cěsty k řěcě je sě zdiú činiti.
Tateři všecko Polsko zhubiechu,
až sě před Klaskem stavichu.
Do Čech mnoho lidí z Němec přijide,
král s nimi mimo Žitavu na Tater jide.
Tateři, když to vzvěděchu,
za sě sě inhed vzpodjechu;
neb spytáci byli řekli, nikohého sě nebáti,

kromě českého krále, toho nikoli nedočkávatí.

LXXXIII.

O králiu Václavovi a o ciesařovi Bedřichovi.

Ciesař Bedřich poslední snem zapovědě.

Jakž to král český brzo vzedě,

k dvoru jede.

Tu sě mnoho kniežat snide.

Mezi jinými tu opat z Fuldy bieše,

velmi sě nastrojně jmějieše.

Ten s králem českým počě státi.

Je sě opat krále třepati,

řka: „Bych u tebe seděl blížě,

postavil bych tvój stolec níže.

Jměl by ve mně súsěda zlého,

učinil bych z tebe králíka malého.“

Ojieř hostě, když to uslyšě,

přistúpi blíz, a vzdyšě.

Vzděv na ruku brněnú rukaviciu,

puči opata po líciu.

„Věz, pope, že s králem stojíš.

Proč svú řeč tolikú strojíš?

Snad si jměl pěstúna zlého;

neučil tebe, kak rucě držěti u ctného.“

Opat, přijem ránu po líciu,

protřěv svú ruku kciciu,

do hospody ide

a viec králiu na řeč nepřijide.

Přietelé králiu dachu věděti,

že j'ho ciesař chce jieti.

Král s svými je sě raditi,

co by bylo z toho učiniti,

„že chce ciesař v Čechách a u Moravě šest měst jmieti,

a pro ty mě chce jieti.“

Páni řechu: „Toho jest dřiev nebývalo,

ni sě nem jest ot kterého ciesaře to stávalo.

Tiem-li ny chce porobiti?

Než to bude, dajmy sě zbíti!

Králiu, když nemóžeš z města jieti,

slušie-ť sě hrdinsky jmieti.“

Ciesar ihed posla po krále,
král přede-ň jide u mále.
Jiným sě káza přípravně jmieti,
řka: „Inhed chcem domóv jeti.“
Když král k ciesařovi jdíeše,
plny ulice liudí oděných vidíeše.
Král před ciesaře v komniatu jide,
Ojieř za králem v komniatu násilím vnide.
Ten v králově krzně obinut meč jmieše,
tajně u sebe nóż nosieše.
Král ciesaře za obojek je,
a nóż k hrdlu přistavuje,
ciesaři u je sě mluvíti –
tehdy Ojieř je sě krále mečem brániti –:
„Ciesaři, neb-ť ješť tuto zabitu býti,
neb mě tuto ubezpečiti,
bych mohl z města volně vyníti
a po vóli do mé země jíti.“
Ciesar musi všě sliúbiti,
což královi liubo, všě učiniti.
Král se ctiú z města vynide
a tak do svých Čech přijide.

LXXXIV.

(Nadpisu není.)

Král, přizvav Ojieře hrdiny,
sstúpi mu k dědině Bieliny.
Ojieř klánie do Čech přinese,
tiem chudobu v zemi u vnese.
Ot té doby jechu sě na turneje jezdiť,
neužitečné ztravy činiti.
Jechu sě dětiných rúch a dekóv na koně krájeti,
by sě dali v mnohých rúšiech viděti.
Múdrí sě jim vzdy rúhajú,
že s nich lotři deky trhajú.
Když by na užitečnú vojnu jeti,
nejmiecnu kde potreby vzieti.
Neuměju toho věděti,
by mi kto ráčil povědiť,
proč Čechy za liudi stáchu,

když turnejóv a klánie neznáchu!

Jakž sě jechu v turnej jhráti,

tak za nic počěchu v boju stati.

Ze sú někteří dobří turnějníci,

již sú v boju praví špatnící:

všem turnějníkóm jmene toho nedávaju,

však jáz jich dosti znaju.

Pravie, nynější by lepší byli.

By mi ciesařě třikrát pobili,

až by pól třetieho tisiúce prstenóv s zbitých rytieřóv ruk po boju sněli,

tehdy by v svej řeči pravdu jměli.

LXXXV.

O králově Václavově boju s synem.

Král Václav ščedry bieše,

ale Němcě velmi plodieše.

Pro to sě někteří páni proti králiu vzdrastichu

a syna Přemysla proti jemu vzbudichu

léta ot porozenie Jezu Krista milého

po tisiúciu po dvú stú po čtyřech dcát osmého.

Toho časa jeden šlechtic v zemi bieše,

ten Ctibor „múdrá hlava“ slovieše.

Toho rady v zemi poslušno bieše,

však často nemúdře mluvieše,

řka: „Jáz mohu radu i Bohu dáti;

mohl by mě rád v svú radu pojímati.“

Opěť řka: „Musil by Bóh mnoho mysliti,

by mě mohl chudá učiniti.“

Ten kněz, Přemysla proti otcu vzbudi,

a ten prvý s svým synem Jarošem krále vzrudi.

I je sě kněz měst dobývati

a svého otcě hanby hledati.

Všecka země s kněžem bieše,

král Boršě a Havla a málo starých jmieše.

S těmi, jakž moha, král sě bránieše,

ale kněz po zemi volně jezdieše.

Ti, již tehdy s kněžem biechu,

ti Havlovi a Boršovi žžiechu.

A kdež Němcě potkachu,

inhed mu nos uřězachu.

Boreš s Havlem z země jedesta,
mnoho lidí s sobú přivedesta.
Tehdy kněz před Mostem ležieše
a Boršovi sbožie žžieše.
Tu ta pány knězě podstúpista
a udatně j'ho pobista.
Ta dva pány jesta sě za knězem jezdití,
kněz sě nemože opraviti.
Kněz s svými pomocníky otcíu na milost jide,
jedno Ctibor s svým synem z země vynide.
Král káza svého syna s jeho milostníky k objedu pozvati,
káza jim královy objed dáti.
Když za stolem vesele sediechu
a sobú juž bezpečni biechu,
král posla všem ryby bez hlav syrové.
Uzřevše to, sedú jako zmámení vlkové.
Knězě stříbrnými okovami okovachu,
jiné všechny u věžiu umetachu.
Kniežata knězě z vězení vypravichu,
ale jiní ze tři léta u vězení bychu.
Němci Ctibora rádi přijechu,
bezpečenstvie mu dávajíc, velmi jej ctiechu.
Pak jej i s synem královi prodachu,
do Prahy je svázána poslachu.
Král káza Ctiborovi na Petříně prknem hlavu dolóv sstrčiti,
syna Jarošě na kolo vzbíti.
Ten, jenž dieše, by mohl i Bohu raditi,
neumě sebe ni syna smrti zbaviti.
Když Ctibor na smrt jdieše,
tuto řeč k liudu mluvieše:
„Kterýž chce zbýti všeliké strasti,
nerod' prsta mezi dřvi a podvoj klásti.
Jakž jistě věz, že tě uskřine,
takež vše přátely hněv mine.
To mieniu, ktož chce bez škody ostati,
nerod' u přátelskú svádu sě uvázati.
Řci: ‚Svoji sě psi hryzte,
a ciuzí nepřistúpajte.‘
Že jest to pravda, svú smrtiú žehnach:

běda mně nebohu, že tak pozdě znamenach.“

LXXXVI.

O křižovnících a o židech.

Tehdy křižovníci do Čech přišli běchu,

ti nad židy moc papežovu jmějichu.

Té moci velikým stříbrem dobyli běchu,

S sobú lidí mnoho jmějichu,

chtíec ot židův veliké peníze brati,

neb je všechny zajmati.

Král o tej válce počě netbati,

obojím řka: „Nechci se v to uvázati.

Drž se každý svého práva;

ktož ostojí, buď jeho hlava zdráva.“

Král o tej válce počě netbati,

řka: „Zbjete-li je, nepočtu vem za vinu.“

Židie tajně oděnie a lidí dobychu.

Když na ně křižovníci udeřichu,

židové křižovníky pobichu,

na dvě stě Němcův tehdy zbichu.

LXXXVII.

O světiej Zdislavě skončení svatém.

Léta ot narozenie Jezu Krista milostivého

po tisiúciu po dvě stú po pěti dcát druhého

svatého života paní Sdislava s světa snide,

pro niuž pracným veliká útěcha přídě.

Pět mrtvých vzkřiesila,

mnoho slepých prosvietila,

chromých a malomocných mnoho uzdravila,

nad jinými pracnými veliké pomoci činila.

Sta se, že pan Vseslav, sed k židům, židovku podávi,

pak žid, v dóm jej přilúdiv, do smrti jej zadává.

Přítelé jeho pomstichu

a pro-ň mnoho židův zbichu.

Král ty všechny chtieše zbiti,

musichu všickni z země jíti.

Pak milosti královy dobychu

a s židy se umluvichu.

Ale židy že bítí směli,

proto sú koblúk židovský na ščit vzěli.

LXXXVIII.

(Nadpisu není.)

Tehdy se sta krále říšského volenie,
pro to král tam posla tři pány neleně:
Hrona z Náchoda, Smila Světlického
a pana Havla Jabloňského.
Hron tu byl v radě ze všech moudřejší nazván,
pro to mu říšským králem černý lev na zlatém štítě dán.
Havel ratišcem doby polovičného,
pán Smil kláním doby za znamení kapra červeného.
Tehdy Uhři Moravu zhubichu,
ale Uhři kněze Přemysla nikdž nezwichu.
Kam se jedno obrátiechu,
vesde Přemysla uzřiechu.
Tomu se Uhři velmi diviechu,
a škodu ot něho velikú jmiechu.
A když Čechy přijidú,
Uhři tajně z země vynidú.

LXXXIX.

Od druhého Přemysla, krále pátého českého.
Toho léta král Václav snide,
po něm Přemysl jako krásný květ pojide.
Jako róžiu prostřed luky postaví,
takež Bóh českú zemiú Přemyslem oslaví.
Krásné nřavy ovšem jmieše,
životem hrdinským bieše.
V radě netřeba moudřejšieho,
z mladu nikdž kniežete šcedřejšieho.
Uměl rozuměti každému stavu,
směje se, každému pokloni hlavu.
Prvú vojnu na Prusy učini,
z pohan mnoho křesťan zčini.
Tehdy bavorščí zloději do Čech jezdiechu,
mnoho nepodobizny činiechu,
i veliké pány jímáchu,
panie i také panny bráchu.
Tehdy kněz vévodě je se žalovati,

vévoda nerodi svých ukázati.
Sta sě, že těch Bavor blíz tři dcěti jechu,
zsadivše je po řád, hlavy jim sěčechu.
Uzřechu, že jeden na pěti na dce let ošedivě,
cákaje své smrti strašlivě.
Však j'mu neotpustichu,
s jinými hlavu spudichu.
Opěť je sě kněz žalovati,
vévoda o tom počě nic netbati.
Kněz mlád mladého sě skutka dopustí,
u mále vněd u Bavory, oheň pusti.
Pól země popelem postavi,
prostřed Bavor své stany zstavi.
Sebrav sě vévoda, káza kněziu povědieti,
že chce z jutra s ním boj jmieti.
Uzřev kněz, že nemóz s ním boje vzieti,
sám šestý na dct je sě k Rakúsóm běžěti.
Čechové kázachu za sobú střělcóm státi,
sami počechu sě k městu Cyrndorfu brati.
Nepřietelé se všech stran Čechy ostúpichu.
V Cyrndorfu most Bavoři podrubichu,
tak jakož ledva stromieše
a div že neletieše.
Nepřietelé brzo přispěchu
a k tomu městu Čechy připřěchu.
Když české vojsko toho města dojde,
a když po mostu pojide,
tu sě most s nimi propade,
mnoho dobrých v řeku upade.
O jiných zažhú město Bavoři;
již sú tu byli, vědie-ť praviti o tom hoři.
Musichu Čechové vévodě slíúbiti,
že, kdež káže, chtie sě postavit.
Vypraviv liudi, kněz silně do Bavor jide,
z země dříeve nevynide,
až všiu zemiú popelem postavi,
mnoho hradów pustých ostavi.
Hradi velmi vysocí stojiechu,
a u malých časiach Čechy jich dobudiechu.

A na hradiech Bavor mnoho tehdy zhořelo
a mnoho pak hladem zemřelo.
Neb těch vojn ješť kněz blíz desěť učinil,
a donadž byl živ, svú škodú je vždy vinil.
Mnoho dobrých pánův, své hrady ožehem zavrúce,
s svú čelediú biechu v Čechách, a žebřiúce.
Toho časa biskup Mikulaj s světa snide,
po něm Jan ščědrý na biskupi stolec vznide.
Kněz Přemysl Margaretu poje,
po niej věně Rakúsy obje.

XC.

O naháčích.

Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po dvú stú po pěti dcát devátého
blud starý novým činem na javo vynide
a toho léta do Čech přijide.
Naháči tehdy pojidú
a všiucku zemiú projidú.
Ti, svůj chřbet obnažiece,
biči tepiechu, u blátě ležiece.
Tu službu božiu tupiechu,
i také kněžiu haniechu,
řkúc: „Našě ješť lepšie pokánie,
než vašě nemúdré volánie.“
I kázachu božiej službě přestati,
a to sě musieše státi.
Češčí páni, uzřěvše je tak chodiecě,
proč to činie, nevědúcě,
takéž sě, s nimi chodiec, tepiechu.
Paní, v svém plucě chodiec, též činiechu.
By byli chtěli užitečno duši jmieti,
bylo jim to od kněžě za pokánie vzieti.
Ale ti první naháči zlý úmysl jmějiechu,
neb pro črta Lucipera, by na svůj stolec všel, to činiechu.
Když to na ně Říměné vzvėděchu,
všem ohněm jako kacieřóm životy ot jechu;
neb sú kacieři byli,
svoj tajný blud tak zjevili.

XCI.

O uherském boji a o králověj Margarety rozvodu z Rakús.

Pak kněz jide na Bělu, na krále uherského,

na svého nepřítele dávného.

Když Čechy u Stožců ležiechu,

hrabě z Cyrdika a Weyzové na jездě biechu.

Na ty Rakusicě Plavci udeřichu,

ti mnoho Rakúsóv zbichu.

Pak Čechy a Uhři proti sobě jidú,

o řeku Moravu se snidú.

Uhři na tom místě dva dni státi slíúbichu,

a Čechy za se vstúpichu.

Uhři své viery nesdržiechu,

té noci na Čechy udeřiti chtiechu.

A jakž brzo Moravu přebředú,

inheď na Čechy pojedú.

Kněz český na Uhry se vráti,

je se s nimi bojovati.

Róžě najprvé Plavce pobi,

Boreš uherského krále vozóv doby.

Když ty vozy domóv přiveze,

svatého Jana Křstitele mezi klenoty prst naleze.

Ktož by chtěl ten svatý prst viděti,

na Osěcě mohl by jej ohledati.

Tehdy kněz český ctně krále uherského pobi,

mnoho měst a hradóv doby.

Kněz Rakúsy po ženě jmieše,

ottud do moře vše země držieše.

Potom se kněz koronova

a tiem svú česť všiu osnova.

Margareta sobě dosti let jmějieše,

pro to juž k dietkám čáky nebieše;

pro to legát a Mohučský manželstvo to rozlúči.

Margaretě za věno nedachu i lúči;

za Rakúsy jieť nic nedachu,

pro to na krále vše kniežata bez mála nevstachu.

XCII.

Ot násilé, ješto král pánóm českým činil.

Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po dvú stú po šesti dcát čtvrtého,
lad veliký v zemi bieše;
pro to mnoho liudí, a najviec Plzňan, mříeše.
Potom král počě o svých netbati,
města i vsi pocě Němcóm dávati.
Němców sě je zdiú hraditi,
pánóm počě násilé činiti.
Své vladaře na Vítkovice spusti,
násile jiným pánóm činiti přepustí.
Pro to sě páni někteří rozhněvachu,
Rudolta, krále říšského, na-ň pozvachu,
řkúc: „Lépe jest dědinu pustu jmieti,
než Němci budu královým kázáním držěti.“
Rudolt do Rakús přijede,
král, po němečskej radě, k němu jede.
Tu král Rudoltovi všě své země vzda:
Rudolt, jiné sobě obdržav, Čechy a Moravu královi vzda.
Král, upustiv za rohy, počě za ocas chvátati,
i je sě na Rudolta jako bez vesla proti vodě hrabati.
Ach běda krále šlechetného,
že neschová jazyka přirozeného,
jímž byl dobyl jmene dobrého,
také sbožie velikého;
s nímž by mohl více dobyti,
své nepřátely všecky zbíti!
I je sě král svých tupiti,
a kdež moha, je hubiti.
O Závišovi.
Závišiu, výborného rytieře, z země vypudí,
Vítkovice s Úščského hradovišče zapudí.
Budivojovicě otje Čiečovi,
Poděbrady Vilémovi.
Kladsko otje Zvieřetickým
a Luně Žirotinským.
Jiným pánóm otje mnoho jiného,
činieše jim mnoho zlého.
Pána Beneše káza u věži užžieci.
Ti skutci nemohú j’mu dobře stěci.

Vdovy k Bohu na-ň žalováchu,
i sirotci na-ň plakáchu.
Těch hlas právě před Bóh jdíeše,
neb jim ot krále násile bieše.
Pro to, když mu Čechóv třeba bieše,
hotové služby ot nich jmieti nemožieše.
Čie klešče liška ohryzla vědúci,
vzdálila se ot něho, a potřebu jmajúci.
Takéž král nesmě Čechóv u potřebu přivinúti,
věda, že nemohú túhu toliko zlého zapomenúti.
Vecě král: „Až se z vojny vráciu,
zavaliu Čechóm velikú práciu.
Chciu Petřín pavlakú přistřieti,
na pražském mostu nebude Čecha viděti.“
Právě živ býti nerodieše,
když tu řeč zjevně mluvieše.
Málo Čechóv s sobu poje,
s Němci jide, juž je svoje.
Záviše s svú bratříu s Rudoltem tu jdíeše,
to králiu českému velmi škodno bieše;
neb ten jeho moc všiucku vědieše,
v jeho vojsku přátely jmějieše.
Když za jutra juž boj chtiechu vzieti,
Závišě káza královi povědieti,
chtěl-li by mu milostiv býti,
chtěl by mu za jutra užitečně poslúžiti.
Král k tej řeči nerodi i stanu přistaviti,
řka: „Než bych to učinil, raději se dám zabiti.“
Tehdy král s Němci proti Rudoltovi u boj vnide,
a po hřiechu ten tu snide.
Ta túha sta se v svatého den Rufa u pátek,
ten svatý mučenník jest veliký svátek,
léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po dvú stú po sedmi dcát osmého.

XCIII.

Ot Rudolta, krále říského.
Rudolt po boju do Čech pojide,
ale markrabie bramburský přijide,
chtě za královicě s ním boj vzieti.

Vzvěděv to Rudolt, počě za sě jeti.
Bramburský markrabie v zemi u sě uváza,
svěho rodicě, Vaňka královice, do Sas nésti káza,
Závišě Vítkovic královu poje
a jmě proti Němcóm prospěšné boje.
Měšččené na města mnoho Němców pustiechu,
s nimiž měšččené zemanóm mnoho zlého učinichu.
Zpleniece je, i sežžiechu,
zejmúce je, z nich dušu vypudiechu.
Sami páni jechu sě vaditi,
to počě zemi najviece škoditi.
Opěť sě jechu mířiti,
na Němce jiezdy činiti.
Časté boje s Němci jmieváchu
a mnoho jich na Němcích obdržěváchu.
Pan Ctibor z Lipnicě okolo Prahy,
Jaroslav Jablonský okolo své drahy.
V Albrehticích Mutyně Skuhrovský,
u Hořimivsi Mutyně Vřěščovský,
Tas Wisseburský, Beltrám s trúbú Zebinský,
pan Hynek, slovutný rytieř, vojensky
ciuzozemcě podstúpichu,
tu jich mnoho velmi zbichu.
Pan Hynek z Dubé také rány dáváše,
ot jeho rázów jako hrom hřímáše.
Mlatem německé helmy kováše,
z nichž světlý oheň prcháše.
Bez přestánie vzdy křičieše:
„Vrtněte sě na ně, hrdiny, spěše!“
Jeho hrdinstvem Čechy vychozováchu,
jemu všiu chválu vzdáváchu.
Kdež sě Čechy s Němci potkáchu,
mezi sobú Němci vztázáchu:
„Vidíte-li z Dubé pana Hynka?
Proti jeho ranám jsú naši helmové jako dýnka.“
Jakž jej brzo vzvěděchu,
tak sě na běh otdadiechu.
Tak sě jeho Němci bojiechu,
až jej Dětrichem Berúnským zoviechu.

Pro to sě Němcóm české baby smějichu;
neb kdežkoli je uzřichu,
Hynkem Dubským je strašichu.
Neb dřieve Čechy túhu jmiechu,
že je Němci právě zahladiti chtiechu.
Když vládyky do města přijediechu,
koblúk k nim přivrhúce, hlavy jim setniechu.
To sě ot měščan vládykám dálo,
mé oko to často vídalo.
Tehdy kněz Jan, šlechetný biskup, snide,
po něm Dobeš na biskupí stolec vznide.

XCIV.

Ot hlada, jenž byl po králově Přemyslově smrti.
Po králově smrti na třetie léto
by hlad v Čechách. Pravie, to léto bylo samým Bohem proketo,
že liudie mrchu liudskú, i své děti jediechu.
Až hróza byla, tako velmi mřiechu,
že v každém městě vóz bieše,
ten jiného necinieše,
jedno že umrlců vozieše,
po jednu viece než desěť v dól uvržieše.
Pak na léto taká žizn bieše,
že kořec žita šest peněz zlých platieše.
Ot krále Václava šestého.
Pak páni královice Václava z Sas dobychu,
vše města i hrady zálabské za-ň zastavichu.
Pak kněz v skóře všiu zemiú od ciuzozemcův vypravi,
dobrý pokoj v zemi upravi.
Tehdy Záviši pro mateř hlavu spudi,
jeho bratřiú z země vypudi.
Pak kněz doby kněžstva krakovského,
pak Kališě, kněžstva pomořanského
a královstvie poznaňského.
Neb královnu polskú pojal bieše,
a ty země u věně jmieše.
Kněz sirazský počě j' mu u Polšče překážěti,
kněz český musi na-ň jeti.
Před Sirazem mnoho rytieřův učinichu,
Sirazě jako jhrajúce dobychu.

To se sta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po dvú stú po devieti dcát tretieho.
Tehdy pan Jan z Michalovic kole po Rýnu do Paříže jede,
tu ctne právě kláv, túž cestú do Čech přijede.
Tehdy kněz Dobeš biskup snide,
Řehoř na biskupi stolec vznide.

XCV.

O koronovániu krále Václava.
Pak kněz Václav přijje koronu královstvie českého,
po tom koronu královstvie polského.
Zatrati v zemi rozličné obrazy,
dobrý peniez, točíuš groš, zarazi.
Otevřě Bóh královi stříbrné hory,
nejmě ot nepřátel i jedné vzdory.
S voliú také krále říšského
doby markrabstvie míšeňského.
Pak se je král Bohu slúžiti,
božiu česť mnohým činem ploditi.
Kláštery rozličným zákonníkom stavieše,
almužny veliké činieše.
Mší mnoho rád poslúcháše,
hodiny jako kněz říekáše.
V tom pokoju v svém úředě rozléně,
o němž mu bylo býti, o tom počě tbáti najméně.
Kniežecí úřad jest na súdě seděti,
sirotčiu žalobu slyšěti.
On sirotku na súdu nesědieše,
dievčie dědiny jiným dadieše.
Sirotcie, vdovy k němu voláchu,
vdovy se dcerami před ním klekáchu,
on to vida, pryč pojdieše,
pánu některému súd rukú poručieše.
Ti páni tak sirotky súdiechu,
jich dědiny sobě přísúdiechu.

XCVI.

(Nadpisu není.)

Když král tomu násiliu v zemi býti přepusti,
Bóh na krále tento nedostatek spusti,

že v svú radu Němcě počě púščeti,
jich rady je sě velmi držěti.
Na to jej němečská rada přemože,
že Rudoltoviciu k říši pomože,
jehož otec byl zabil otcě jeho.
Proti věrných radě na svú hlavu vsadi vraha svého.
O věrných radě nerodě tbáti,
i počě Albrechtovi lidí i stříbra sláti.
To bylo zjevné znamenie
božieho syna rozhněvámie,
že byl tak ohlúpen smysl jeho,
ež za přítel jmieše vraha svého.
Albrecht s Čechy krále říšského Adolfa zabi.
Kak sě jměl v tom boju Smil Ojieřovic, i dnes mluvie Švábi.
Tehdy biskup Řehoř snide,
na biskupi stolec kněz Jan vznide.
Ot Albrechta, krále jednookého.
Když Albrecht s Čechy své nepřátely pobi,
když českým stříbrem i zlatem říšě doby,
počěchu Němci měščené k němu listy sláti,
jej na svého krále do Čech zváti.
Když Albrecht v říšiu sě silně uváza,
na českého krále práva potáza,
že mu nechce hor stříbrných dáti,
ni chce j'mu nejlepšíh tří měst v svej zemi vzdáti.
To královi českému škodno bieše,
že v svej radě Němcě jmějieše;
což sě s nimi uradieše,
to Albrecht inhed vztvədieše.

XCVII.

Ote dvú králiú Václavú.
Král český syna Václava jmieše,
ten juž králem uherským korunován bieše.
Mně, by sě jemu u boj s Říšským sníti,
umysli dřieve do Uher k synu jíti.
Neb jedinkého syna jmieše,
pro to jej raději v Čechách vidieše.
Čechy mocně v Uhřech na Rakuši ležiechu,
což jim liubo, to činiechu.

Vje král tehdy do Budína,
vzě z Uher i s korunú syna.
Král sě s synem se ctiú do Čech dobra
a s sobú uherskú koránu i klénoty pobra.
Albrecht, král říšský, v českú zemiú vnide,
před Hory stříbrné přijide.
Na Horách pan Jan z Stráže a Jindřich Lipský biesta;
tě hrdině i páchnúti jim nedadiesta.
Dětoch z Hořiupníka mnoho pícníkov u mále švábských pobi,
Švábóv mnoho zbi.
Když sě králova moc všěcka snide,
Albrecht z Čech během vynide.
Jindřich s Ješkem vždy o Švábiech biesta,
škodu jim velikú činiesta.
To Jindřichovi i pomože,
pro své hrdinstvo ot toho časa sě vzmože.
Když bez škody vrah z země vynide,
tehdy král český, pro žalost u velikú nemoc upad, smrti neujide.
K tomu mu také někteří pomohu,
ale tu řeč pořúčiemy Bohu.

XCVIII.

O mladém králiu Václavovi.
Skóro po tom král Václav snide,
po něm syn jeho Václav, král uherský, vznide.
České i polské královstvie držíeše,
Ottu, vévodu bavorského, sebemiesto do Uher poslal bieše.
Do toho dietěte Vaňka čáka k dobru bieše;
jeho ujec, král říšský, péciu velikú jmieše.
Ten tři Durinky v službu krále českého připraví,
tiem vrah český sestřěncě ztravi.
Král Vaněk, jda na vojnu, do Olomúce přijede,
tu sě lidí k němu mnoho snide.
Uvigilji svatého Dominika král o poledni spat jide;
když všickni vynidú, Durink před komniatu přijide.
Před králem nebieše stráže jiného
kromě komorníka jediného.
Durink před komniatú stáše
a svého tu času ždáše.
Král Václav, vstav ze spanie,

činieše veliké vzdychánie.

Je sě na děkana volati,

aby k němu ráčil vstáti,

řka: „Pod' ke mně, neb-ť mě jest túha.“

Ten Durink, nevěrný sluha,

jako chtě královi na vzchod pomoci, z kuta sě vytasi

v tu dobu královi hrdlo přětasi.

Ach Durinku, zlý člověče,

co si spáchal, nevěrníče!

Co-ť to milé dietě učinilo?

Snad to, že tě dary velmi dařilo?

Pro to-li-ť jej bylo zabiti,

takú zemi osiřiti?

Snad tvému jazyku to jest přirozeno,

že druhé kniežě v Čechách ot vás jest zahubeno?

O nevěrných tuto více bylo by mluvit,

ale Bohu je porúčiem súditi.

Boží súd nalezne i tajného;

snad juž jest osúdil jeho smrti vinného!

Ješče-ť bude některé súditi.

Té řeči netbaju, neb jmám o Durincě domluvit.

Toho Durinka inhed jechu,

ruku, júž krále zabil, mu ottěchu.

Psi jeho tělo všěcko sněchu,

ruky té sniesti nerodiechu.

To zlé sě sta léta ot narozenie syna božieho

po tisiúciu po třech stech šestého.

XCIX.

Ot Rudolta, krále českého.

Co-ť pak Čechy učinichu!

Svého vraha sobě za kněz zvolichu,

Rudolta, vévodu rakúského,

Albrechtova syna, krále říšského.

Vrah nemóz dobře učiniti!

Jsa český kněz, chtieše všě české pány zbíti.

Ktož tomu nechce věřiti,

a chtěl-li by tiem jist býti,

otěž pana Jana Wartmberského

neb pana Jindřicha Lipského.

Kněz Rudolt kněžsky se u štola jmieše,
v jeho kuchyni kaše vzdy vřieše.
Snad to pro lékařství činieše,
neb mdlého života bieše.
Tehdy pravě královně,
té šlechtně Václavovně,
s násilím s hradu Prahy vedú,
u podružství do města uvedú.
Snad že její otec též sirým pannám činil bieše,
Bóh otcův hřiech nad dětmi mstieše!
Pak kněz Rudolt na pana Bavora jede,
na tej vojně v Ohraždějovicích snide.
Neplačte ho, české děti,
neb račte to jistě věděti:
by-ť byl pobyl ten kněz živ déle,
byla by pošla mezi pány veliká mele.
Listy jim po vůli dáváše,
ale jich zlého chytřě hledáše.
Neb tak j'mu bieš' otec kázal,
by o českéj prosbě nic netázal,
a řka: „Daj Čechóm bělpucha a črnidla do vóle,
opět jim otejmeš, šíju jim mečem ohole.“
Tehdy Vilém Zajiec srdce udatného,
nelstivý přítel jazyka českého,
doby Křivokláta, hradu králového,
i zbavi ten kraj plena švábského.

C.

Ot vévody korutanského.
Pak učinichu králem Jindřicha, kněze korutanského,
člověka velmi dobrého,
k tej věci ovšem sprostného.
Ten za sobú královnu jmieše,
tomu král Václav, na vojnu jeda, zemiú poručil bieše.
Ten kněz o jiniem práci nejmieše,
jedno že rád, boží muž, syt býti chtieše.
Tehdy říšský král na česku se zemiú složi,
přijed do Čech, silně se před Horú položi.
Ale když na cestě byl, pan Plichta z Žirotína,
ten jmenovaný hrdina,

mnoho škody učini v koních i liudech Říšskému;
tiem česť velikú učini rodu svému.
Tehdy pan Jindřich Lipský
a pan Beneš Wartnberský
přátely své s liudmi sebrasta,
proti Říšskému na Hory se brasta.
Tu úsilé mnoho podjesta,
i před Horníky bezpečna nebiesta.
Mnoho j'mu škody učinista,
Hory a Kolína mociú obránista.
Tolik škody ot niú jmieše,
až juž z země jeti chtieše.
Z měst Němci, když jich zlé znamenachu,
na svá města jich pozvachu.
Hradčéné ti všě zlé zemi počěchu,
Mýcené, Chrudiméné, Bydžovené, Poličené dokonachu.
Ti Šváby na svá města pustichu,
mnoho zlého zemi učinichu.
Ti na Čechy navodiechu,
Čechy kupujúc mučiechu.
Čechové na rozličných cestách Šváby pobichu
a mnoho jich v Čechách zbichu.
O českém boji s Šváby.
Sta se, že se Švábi na Chrudimi sebrachu,
a do Mýta jdúce, mnoho vsí vzebrachu.
Někteří Čechové Šváby ostrěhú,
řkúc: „Vězte, že-ť vás Čechové strěhú.“
Švábi jechu se chlubiti,
že každý chce deset Čechův podstúpiti.
Mezi Turovem a Opočnem Čechy se s Šváby snidú.
Čechové s nimi v tvrdý boj vnidú.
Nebo málo Čechův proti mnohu Švábův jdieše,
a mezi Šváby devět' hrabí bývalých bieše.
Však Čechové ctně Šváby pobichu
a mezi sobú všě koně zbichu.
Ctibor z Uherska ten tu mezi nejlepšími bieše,
a ten mnoho věžňův dobrých domův vedieše.

Cl.

O smrti Albrechta, krále říšského.

Na léto vrah český, Albrecht, do Čech počě jíti,
chtě přěkotem jazyk český zahladiti.
Chlapi s kosami s ním jdíechu,
ti všě obilé na poliu ssieci chtíechu,
by Čechy hladem sě rozlezli
a Švábi u pustú zemiú vlezli,
hradów by nemohli držěti,
řkúc: „My budem u městech ležěti.
Nám z jiných zemí ztravu povezu,
Čechové s hradów hladem i z země polezu.“
Ale ten Bóh, jenž právě súdí,
jinak to všěcko rozkliudi.
Jda do Čech, když sě přes Rýn poveze,
Ješek, jeho synovec, na strýciu sě sveze.
Ten junoch šlechetný zabi tu strýcě svého
a tiem i pomsti krále, ujcě bratra svého.
Ten Ješek byl z sestry krále českého,
a pro tož i zbavi Čechy vraha nemilostivého.
Také že neslušalo, než od svého, sníti,
jenž tak nevěrně směl svého sestřěncě zabiti.

CII.

O zlých obyčejích českých.
Pak sě češčí páni zlých obyčějów přijechu,
za kratochvíl v kostky jhrajíechu.
Z něhož dříeve lotróm za zlé jmíechu,
toho sě sami páni přidržíechu,
řkúc: „To v jiných zemíech lotři činíe,
a velikým bláznovstvem sě viníe.“
Obyčěje sě zlého přijímáchu,
a dobrého nic netbáchu.
Chceš-li sě ciuzích obyčějów ty přijieti,
hlédaj, móžeš-li to v kterej zemi uzřieti,
by ciuzozemcě při sobě jměli
a v svú radu je púsčěli.
By vy sě téhož přijeli,
toho by užitek i česť jměli.
Ale ot zlého sě nectného obyčěje přijieti,
to jest, ztrátě ctné jmě, zlé jmieti.
A pro zlý příklad na svůj jazyk juž nic netbajú,

a za česť v kostky jhrajú.
Tehdy sě jechu bez popruhóv kláti,
a panny jim za dar počěchu chrústóv sláti.
Jechu sě ciuzím paním slúžiti:
toho bieše viece, ale mrzí mě i mluviti.
Tak páni svú kratochvil jmiechu,
a menší zemiú hubiechu.
Neby, kto sě za pravdu postavě,
ni kto česku česť opravě.
Páni kostku a klánie plodiechu,
a měšččné s hostmi o nich sě radiechu.
Neb měšččné nesměchu nikam vyněti,
pro to jim nemohú déle hověti.
Pan Jindřich a pan Jan v Sedlcu biesta,
Rémunt a Hynek u Prazě kratochvíl jmiesta.
Ty pány Horníci s měščany jednoho dne jechu
a životy jim otjeti inhed chtiechu.
Toho učiniti někteří nedadiechu,
však je tvrdě schovachu.
Juž vidíte, ktož na vysokém stavu jmá výhledí,
a vsdy kratochvil jmaje, na radě nesedí,
ten v svú rukú jmá jistú škodu
i sobě i svému rodu.
Ta sě hanba šlechticóm nikdy nestávala,
a ta příhoda chlapóm vnađu dala.
By chtěli právě rozuměti,
nedali by ciuzím v Čechách té moci jmieti.
Neustaviční jsú časové:
již dnes stříebro dávajú, zájtra budú vrahové.
Chlap svú voliú tobě nic nedá,
pánkaje tobě, svého časa hledá.
Moci-li-ť bude kdy s tě býti,
káže-ť své i s lichvú zaplatiti.
Juž vidíte, páni, dobré-li ste rady,
dávajúce ciuzozemcóm v zemi hrady.
By vás nejměli kde schovati,
nedrzli by byli na vy vstáti.
Přietelé těch pánóv dotad sě ručichu,
až je však i vypravichu.

Však za chlapie syny své dcery otdati musichu,
ale však jim potom jich děti vrátichu.
Neb dietky o roce a málem stařejšie biechu,
a šlechetné dietky u Horníkov umřieti chtiechu.
A pro to je i vrátichu,
a také že přietelie za to mluvicím.

CIII.

O Korutanského potupení a o pražských měšťan volení.

Kněz ot pánov u potupě bieše,
tak že často jiesti nejmieše.

Pozva sobě na pomoc rodicě svého,

Bedřicha, markrabiu míšeňského.

Mnohým nevěra sě zdieše,

že Míšeňský u mále po zemi jezdieše,

zemiu překotem hubieše,

a nikte jemu toho nebránieše.

Před Hory bez strachu jede,

ottad pak před Prahu přijede.

Kněz u městě bieše,

Míšňany do města pustiti chtieše.

Měšččéné sě rozdělích:

Kokotovici a Volbramovici s Čechy biechu,

Velflovici a Ot Kamene sě s Míšňany slichu

a jim pražské město zradichu.

Když Míšnéné chtiechu tehdy u místo vníti,

jiná strana chtieše brániti.

Vítek Ojieřovic tehdy na hradě sědieše.

Ten, dospěv, vnide u město spěše,

chtě měšťanóm pomoci,

ale nemože proti moci.

Neb Volbramovici s Kokotovici na ospitál běziechu,

a Míšnéné juž u městě volni biechu.

Velflovici Vítka na Novém Městě řetězem přěpěchu

a tu jeho i liudi zbíti chtěchu.

Však sě tej síle obránichu,

ale koní mnoho ztratichu.

Ale že řetězy biechu přěpěti,

nejmějiechu, kady vynětí.

Tehdy Sudek, silné dietě,

jednú ranú řetěz mečem přetě.
Viděch, když na hrad jediechu,
a'no po pániu Vítkovu ořiu třěva sě vlečiechu.
Volbram ospitál osěde,
s druhé strany mosta Pavlík z Liudie sěde.
Obojí mosta dobřě brániechu,
a pro ně Míšněné vóle u městě nejmějiechu.
Potom sě umluvichu,
a věže, ospitála a pražského hrada kněziu sstúpichu.
Kněz hrad poruči Heřmanu Zvieřetickému,
rytieřiu mladému, ale přěšlechtnému,
do něhož vieru i hrdinstvo vzvědě,
a příslovie i jednoho do něho nevzvědě.

CIV.

O Míšeňských nemilosti.
Pak té nemúdrosti kněz sě dopusti,
že v témdni, Heřmanovi hrad otjem, Míšňany na-ň vzpusti.
Míšněné jechu sě země hubiti,
a Čechy jmúce, nemilostivě mučiti.
Nemohl-li dáti ale kořec ovsu, Čecha zabichu,
neb jej jinak v síle zhubichu.
Dlani jim prořěžíúce, žiniu jim provláčiechu,
a tak je nebožátka po hradu i jinudy vodiechu.
Kněz, to vida, sě smějješe,
ni jim pro to kdy co dieše.
Vilém Zajiec, nelstivý přietel jazyka svého,
ten udatný šlechtic je sě žěleti toho zlého.
Dostřěh sě jich, i zbi Míšňan mnoho,
nebo biechu dóstojni toho.
Ten šlechtic věrný Míšňanóm cti ukráti,
ni sě směchu viec na tu stranu postáti.
Čechy sě před hradem položichu,
na předhradiu Míšňany a Korutany pobichu.
Tu Vítek Ojjeřovic hrdinsky sě jměl,
ten šlechtný rytieř prvý nepřátely projel.
Ale juž právě jat bieše,
by sě neopravil spieše.
Tu zabichu Kamýka, rytieře udatného,
a Čechy jechu Aufsteiněře, hrabiú korutanského.

Tu pan Jan z Stráže po nepriateľoch udatne jedieše,
a ovšem po nich v hrad vendieše,
by byl s ním most u přiekop neleřal.
Na ten boj sem jáz z města hledal.
A když Čechy s Němci boj jmiechu,
tehdy Čechové Němce u městě tepiechu.
V zástupiech Čechy po městu chodiechu,
ale Němci v svých domiech zatvořeni sědiechu.

CV.

O veliké povodni v Čechách.
Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po třech stech desátého
v rozličných krajích taká povodeň byla,
jakž mnoho vsí i lidí zhubila.
U Liutomyše v Heřmanicích tanec i s pišťcem vzala.
Ta božie spústa den svatého Jakuba sě dála.
V druhý den v Kladšče podměstie blíz všě potopila
a tu na dva tisiúce liuda ztopila.
Zvieřata pod Kladsko na kládiu řevúce ploviechu,
domové cělí, a na nich liudie sědiechu.
Tu otec ot syna, máti ot dceře,
syn od otcě, dci ot mateřě,
preč plovúce, žalostivě otpuščenie bráchu,
muž ot ženy, žena ot muže; nebo svú smrtě znamenáchu.
Juž tonúce, však v naději druh k druhu sě zpoviedáchu,
a přietelé, po nich hlediece, s pláčem vlasy s svých hlav dráchu.
Pak na dřievu kolébky s dětmi živými nalezáchu,
a domovité věci po dřievu sbieráchu.
Tiem přáslem voda mnoho vsí zkazila
a mnoho lidí ztopila.

CVI.

Od Korutanského vypuzení a od krále Jana.
Po tom, když Čechy uzřechu,
že v Korutanském statka nejmiechu,
královnu Elžku za Jana ciesařovicě dachu,
toho hrabiu z Licmburka na královstvie pozvachu
Pro Míšňany Korutanského vyhnachu,
Jana z Licmburka králem českým korunovachu.

Toho, Bože, rač dlúho uzdraviti,
a rač jeho, Tvórcě, naučiti,
aby miloval zemaný
a v svej radě jměl české pány.
S těmi-ť může cti dojíti,
bez nich nemóž země upokojiti.
Aneb jemu zemanóm uvěřiti,
nebo se ctiú z země jíti.
Pánóm raziu múdru býti,
kdež mohúc, pokoj činiti.
Neb vem lépe jest zemi samým pokojiti,
než vaši nepřítelě budu vy súditi,
dobrých junochów v životiech nehubiece,
nebo vem jich v skóře třeba bude viece.
Raziu vem, smysl svůj při sobě jmějte,
hostí v zemi nepúščajte.
Nechcete-li v tom múdři býti,
bude sěkyra na sě dľubny činiti.
Raziu vem, přide-li vem které volenie,
chovajte sě skrzě les na křivá drva chozenie.
Co-ť tiem mieniu, sám znamenaj:
vol svého jazyka, ciuzieho nechaj.
Pomni, čemu-ť Liubušě jest učila,
jež v svej řeči nikdy neskřivila.
Mnoho by bylo jiného mluviti,
ale v tom chciú dosti učiniti.
Ta kronika mluví ot narozenie syna božieho,
léta po tisíci po třech stech po deseti čtvrtého.

